This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

64
« 45 »
B 18 a

ANTONII

MVSAE BRASAVO-
li Ferrarienſis, Examen o-
mnium Syruporum,
quorum publi-
cus vſus
eſt.

Omnia ab autore recognita.

CVM INDICE.

LVGDVNI,
Apud Gulielmum de Millis,
M. D. XLV.

BIBLIOTECA UNIVERSITE[illegible]
FARMA[illegible]

AD ILLVSTRISS. vnà & pudiciſsimam virginem ELLEONORAM ESTENSEM, Antonius Muſa Braſauolus bene agere.

ANTIQVORVM MOS fuit, & hoc etiam tempore ſeruatur, ſi quis opus aliquod egregium paraſſet, alicui principi, aut nobiliſsimo Heroi nuncupare: ne in vulgus abſque patrono, & tutore prodiret. Res profectò à nemine qui mentis compos ſit, detrectanda, ſed tamen quæ nos ab incepto repellat, ne videamur partus noſtros egregios putare: quos potius abortiuos, & prociduos arbitramur. Tamen quicquid ſit, quum præcedentibus menſibus de Syrupis inter nos ſermo incidiſſet, & tu de hac materia doctè & abundè diſſeruiſſes, viſum eſt mihi, nulli magis conuenire, quàm tibi: quæ non modò Magdalenam imitata es, huius

mundi illecebris & deliramentis ſpretis, rerum diuinarum contemplationi vacas: ſed plerunque etiam Marthæ ſatagentis officio fungeris, vt triplici corona digna ſis. Prima, quia ſponte nullo monitore, nec infantia diſſuadente, imò illuſtriſsimo patre primis motibus obuiante & reluctante, ſacratiſsimam hanc religioſarum frequentiam ingredi curaſti: frequentiam inquam pudiciſsimarum virginum & ſanctarum, matronam beatam Claram imitantium, quam corporis CHRISTI VIRGINIVM vocant, & quam nullus alter Veſtalium Virginum cœtus in tota Italia ſanctitate ac miraculis ſuperat. Hic tu ſpiritui & orationibus vacas, & ſtatutis horis te totam contemplationi præſtas. Secunda corona eſt, quia illis horis, quibus vel aliæ dormiunt, vel mechanico operi incumbunt, tu apparãdis & cõcinnandis pharmacis diligentẽ operam præſtas. Quod opus, vtpote plenum charitatis, dignum eſt vt à te fiat: nempe ſic conſorores alias ægras iuuare potes: & ita veluti altera Martha ſolicita es circa frequens mini-

ſterium. Tertia corona, quia Diui AL-PHONSI Ferrariæ Ducis filia, quum maritum principem, ex ſummis Italiæ proceribus ſperare poſſes, tu potius puerum IESVM, dulcem Mariæ natum, pulcherrimum, delicioſiſsimum, qui eadem ſemper virenti ætate, eadem pulcherrima pulchritudine, eiſdem ſemper probiſsimis moribus in ſponſum elegiſti: quem cognoſcere totis viribus ſtudes illuſtriſsima Virgo, cognitum laudare, laudatum amare, amatum venerari, veneratum exprimere, expreſſum imitari, vt denique cum eo immortali felicitate perfruaris. Hic eſt ille prædulcis, & præpotens ſponſus, qui te non oppidi dominam, non vrbis Duciſſam, non prouinciæ reginam, non Chriſtianorum imperatricem, ſed totius cœli, & paradiſi deliciarum participem faciet. Igitur illuſtriſsima hunc ſequi ſtudeas, hunc imitari, hunc totis viribus amare: vt vna ſis ex prudentibus quinque virginibus, quæ oleum ſibi ſtatuto tempore compararunt, vt aduenienti ſponſo IESV ſine mora poſsis occurrere, & in eius amore

ſemper conquieſcere: Vt cum Phocylide concludam, vnà cum ſanctis Sororibus, ζωὴν ἐκτελέοι τ' ἀγαθὴν μέχρι γήραος οὐδῷ, id eſt, Vitam perficite malorum immunem vſque ad ſenectutis limen. Sed cur Noctuas Athenas porto? aut Angelos bene agere inſtruo? Accipe igitur Elleonora illuſtriſsima, de Syrupis libellum: vt, quum Marthæ officio fungeris, in his componendis aliorum errores corrigas.

Vale Virginum pudiciſsima.

IN EXAMEN OMNIUM

Syruporum eximij Philoſophi & Medici Antonij Muſæ Braſauoli, Franciſci Bouij Ferrarienſis

EPIGRAMMA.

Qui prius exactè Medicamina quæq; recenſet
Simplicia, ac uires, ſint quibus illa, docet.
MVSA, *Syruporum totam hic* ANTONIVS *artem*
Explicat, & priſcos æquat honore uiros.
Hanc ſacra Ateſtinæ Virgo noua gloria gentis
Luminibus placidis Elleonora legit.
Doctior hinc Medicus, mage Pharmacopola peritus
Hinc componendi pharmaca, abire poteſt.
Hinc necis humanæ, Medicinæ inſcitia turpis
Cauſa aberit. Vitam lux pateſacta feret.
Haud necis humanæ cauſa inuidioſa feretur.
Iam Medicina, quod eſt, ipſa ſalubris erit.
Arte ſine ingenium cæcum eſt, ars ipſa remoto
Officio, manca eſt, hoc ſine penè nihil.
Non ſat Ariſtotelis, magniq; arcana Platonis
Noſſe, licet uiuo ſingula fonte petas:
Socratico hic ſophiam uoluit deducere ritu
Cœlitus, atq; hominum conſuluiſſe bonis.

EXAMEN

OMNIVM SYRVPO-rum, quorum in publicis offi-cinis vſus eſt, Antonio Muſa Braſauolo Ferrarienſi auto-re.

BRASAVOLVS, SENEX PHARMACOPOLA.

HEVS HEVS. *Quorſum tam rapidè, tamq; celeri curſu properas? qui teſtudineo gradu alioqui tuo huic antiquiſsimo mulo inſidens incedere ſoleas?* SENEX. BRASAVOLVS. *Ad cœnam uocor: hanc enim diem hucuſq; ieiunus tranſiui.* SENEX. *Quur tu quem medicè uiuere oportet, uentriculum tam longo ſpatio inanem eſſe permiſiſti? Forte heri ueſperi pleniori cœna uſus es, quæ ad hanc uſque horam te ſaturum fecerit.* BRA. *Non equidem: ſed in Diui Ioannis uenerationem, pro qua omnes Chriſtiani hodie ieiunant, id eſt ſemel in die comedunt, & ego eundem morem ſeruare inſtitui.* SEN. *Ad prandium igitur uocaris, non ad cœnam.* BRAS. *Vtrunq; ſi-*

mul expediam. SEN. Quur in meridie pranſus non es, ut eſt omniũ ferè communiſsimus mos? BRA. Vt uxorculæ meæ, & alijs domeſticis mulierculis ſatisfacerem, atq; morem geram. SEN. O' te miſerum atq; infortunatum. Igitur mulierculis pares? BRA. Et pareo, & parent. SE. De me actum eſſet, ſi in re uel tantilli momẽti uxori meæ aures porrigerem, & annuerẽ. BRA. Tamen difficile eſt fœminam cogere. SEN. Difficillimum. BRA. Quomodo igitur continuò domi non certas? SE. Imò nulli ſunt dies, uel nulla ſaltem hebdomas, quæ rixis, clamoribus, & contumelijs coniugalibus careat. BRA. Ego potius econtrario dicã, O' te miſerrimum, atq; infeliciſsimum, qui continuam rixarum & contumeliarum peſtem domi alas. SE. Quis ille eſt adeò temperans, & modeſtia præditus, qui uxorem ducens ab his temperare poſsit? BRA. Ego is ſum, licet parum modeſtus, & parum temperans, tamen ſeptimus agitur annus poſtquam uxorẽ duxi. Nunquam uerò eam uel iratus turpi nomine aut contumelioſo appellaui, & ad hoc uſq; tempus adeò tranquillè unà uiximus, ut nullus uel religioſarum cœtus pacatior inueniri poſsit. SEN. At ego primis protinus diebus inſtitui, nunquam ſuo nomine uxorem meam uocare: ſed continuò aut belluam, aut mendicam, aut ſcortum, aut alio ſimili nomine, quoties opus eſt uocare eã, appello. BRAS. Ego autem meam non ſolum ſuo nomine, ſed etiam honeſtiori eam appello, quæ mihi mitiſsima effecta eſt. SE. Aut mulier non eſt tua uxor, aut diuino loco nata. BRA. Ferrariæ orta eſt, & mulier quæ bilioſiſsimam temperaturã nacta eſt, ſi qua altera. SE. Quomodo

modo igitur tam diu abſque bello, iurgijs, & uerberibus uiuere potuiſti? BRA. *Quomodo tu in tam magno incommodo in bello magis quàm hoſtili tanto tempore uitam duxiſti?* SE. *Audies (ſi aures accommodare non pigeat.) Ab initio cùm uxorem duxi, ſtatui & fixa mente repoſui: quicquid uellem, quicquid dicerem, uel ſanum, uel inſanũ, ut ipſa id ageret, & annueret.* BRA. *O' dementia non modò mira, ſed pluſquã feralis, Hoc eſt, hoc eſt, quod uxores multas (pauperculas quidem illas quæ his nebulonibus iunguntur) in exitium perducit. Quippe nulla eſt mulier, quæ ſuam bilem, & ſuam indignationem non habeat. Multi uerò fatui putant leonem uerberibus cicurare, quod boni cicuratores nõ faciunt: ſed canes in cõſpectu leonis cædentes, cicures leones reddunt. Quid autem de uxore egeris, proſequaris.* SEN. *Ex his quæ dicebam, illa quædam annuebat, alia negabat quibus aſſentire uolebam: & quia negabat, uerbis atq; uerberibus afficiebatur. Imò prima nocte qua domum meam acceſſit, muliebria femoralia paraueram, & duos baculos: quando hora cubandi in cubiculo ſoli clauſi fuimus, femoralia in terram proieci, & ſumpto baculo alterum illi dedi, inquiens: Volo nunc pugnemus, uter noſtrum femoralia ferre debet. & quia nec baculum ſumere uoluit, nec pugnare, grauiter fuſtuario prima illa nocte uapulauit.* BRA. *O' fatuiſſime uirorum, pulchra matrimonij cõſummatio illa fuit. Vtinam ſumpto baculo te pro merito multaſſet. Dic autem, illa quæ negabat, & quibus te inuito annuebat, erant'ne alicuius momenti?* SEN. *Minimi quandoq;, & plerunq; nullius: ſed expe-*

riundi

riundi gratia quædam uana & abſurda proponebam, ut ad mea uota annuere & negare condiſceret. BRA. *O omnium quos adhuc nouerim uirorum fatuiſſimũ. Vxorem igitur aſſentatricem & propè paraſiticam habere cupiebas, quæ in rebus falſis te laudaret, & manifeſtè uera inficiaretur?* SEN. *Non aſſentatricem cupiebam, ſed mihi obſequentẽ.* BRA. *Dic (ni pigeat) fuit'ne unquam obſequens?* SEN. *Nunquam potui iurgijs, minis, aut uerberibus adeò efficere, ut præceptis meis obſecundaret.* BRAS. *Igitur tam longæuam ætatem pugnans, & quali bello? Magis quàm inteſtino miſeram uitam ducere potuiſti?* SE. *Plus certè fuit quàm inteſtinum bellum quod inter nos factum eſt: nunquam enim tam horrendum & ingens monſtrum domari potuit, quod Herculeam clauam etiam retundit.* BRA. *Neſcio an tu potius, uel illa monſtrum ſit. Quippe tu nunquam domitus es: ſed continuè furiali inceſſu, & non humano proceſſiſti.* SEN. *Non licet uirum ab uxore domari, & dorſo muliebres clitellas geſtare.* BRA. *Hoc eſt illud quod perpetua bella inter uos facit. De te autẽ plurimum miror, quem plerunq; uiderim famulum tuum, & pueros quos inſtituis, benignè, & piè admonere, & labores multos ut eos rectè inſtituas pateris, tamen quando & quoties lubet expellere potes, & illi ſponte abire: non potes autem puſillum tolerare, ut uxorem propriã edoceas, quæ uelis nolis tua eſt. Eadem domo uiuitis, eidem menſæ accumbitis, eodem cubiculo acquieſcitis, eodem toro cubatis, communes filiorum parẽtes eſtis, bonæ & malæ fortunæ participes, quam & ſi uolueris, expellere*

non

non potes, nec ipſa ſponte diſcedere, ſed te ad cineres uſq; comitabitur. SEN. Libenter ſcirem quomodo uxorem tuam mitiorem reddideris: nam diſcens fortè imitabor, & quod ſupereſt mihi uitæ, quietius tranſigam. BRA. Rem (ut arbitror) difficillimam aggredieris, nam pſitaci roſtrum nactus es: tamen non grauabor meum & uerum has feras cicurãdi modum edocere. Principio, Antiquum morẽ conſiderare cœpi, quo uxor maritum, & maritus uxorem emebat. Id interpretatur Plutarchus, ex hoc ſignificari, inter uirum & uxorem æqualitatem quandam eſſe debere, ut uterq; alteri ſponte obtemperet. Cuius rei erant illa uerba ſolennia: Si fueris mihi Caius, ero tibi Caia. Deinde mihi ex inſtituto propoſui, hoc momentaneum uitæ ſpatium in perpetua animi pace, quiete, & tranquillitate percurrendũ eſſe: propterea primis illis diebus à nuptijs omnia agere cœpi quæ uxori meæ placere præuidebam, explorabamq; ab ancillis, à ſorore, & alijs, an quicquã noſcerẽt quod uxori meæ placeret, quod illi gratum foret & iocundum, & nihil intentatum omittebam, quin efficerem, ut in omnibus illi ſatisfacerem, & ſua uota implerẽ. Illa uiciſſim ita me amare cœpit, ut quicquid cogitat, quicquid agit, in meum ſolatium ſint, & nihil alid animo habet, quàm mihi grata parare. Quippe in dies nouas dapes, nouos intinctus & ſcitamẽta, noua opſonia quæ meo palato ſapiant, perquirit. Si quandoq; in habitu corporis, & ueſtium genere mihi diſplicuerit, non arguo, non reprehendo, non exclamo, iubens ut hanc uel illam ueſtem dimittat, ut manicas aut torale mutet, ut uittas, in-

ſul

fulas'ue alio more geſtet. Sed mihi fabellam quandam fingo: In templo mulierem uidiſſe tali habitu, taliq́; mitra redimitam, quæ mihi adeò placuerit, ut oculis meis nihil unquã gratius occurrerit. Sequenti die aliam mulierem me uidiſſe refero, quæ ob ueſtium lacinias, ob uittarum uarietatem adeò mihi diſplicuerit, ut eam magis quàm Tiſiphonen abhorrerem, & quam nullo pretio matrimonio mihi iunctam eſſe uelim. Hæc audiens uxor mea ueſtes me inſcio mutabat, uittasq́; ut mihi gratum erat, aptabat. Itaq; pacificè, ſummo cum amore & beneuolentia ad frugem redibat. SEN. *Vir ſum ego qui hæc pati non poſſem, & cui has feras imperioſe potius quàm blandè uincendas eſſe uidetur.* BRA. *Tuam tamen ad hanc uſq; tam longæuam ætatem uincere non potuiſti.* SEN. *Nec (ut arbitror) poſthac uincam, niſi interfecero, aut ſpontanea morte decedat.* BRA. *Ego autem meam mihi cicurem, blandam, meisq́; uotis commodam re minima reddidi. Nec dubito me oppoſitum facturum fuiſſe, ſi contumelijs, aut uerberibus illã peruincere uoluiſſem.* SEN. *Nunquam in iram in tanto tempore prorupiſtis?* BRA. *Nunquam.* SEN. *Quid ageres ſi tuos nummos expenderet, tuaq́; bona dilapidaret?* BRA. *Imò ingenuè tibi dicam: primis illis menſibus à nuptijs claues cubiculorum quorundã ſeruabam, in quibus pauca illa pecuniola quam habebam, & alia quædam domeſtica bona aurea & argentea condebantur, quoad eius mores occultè expertus eſſem. Sed poſtquam mihi filios peperit, quod ſtatim poſt nonum menſem accidere noſti, uniuerſis bonis meis ſumptis, et tota illa pe-*

cuniola

cuniola quam habebam, omnia illi præſentaui, & in eius ditionem dedi, his uerbis uſus: Caſſandra *ſoror, hæc tua ſunt, & natorum tuorum: ſi placet expendas atque profundas, tibi enim filijſq; profundes. Si parca eris, tibi, filijſq; parces, nunc enim peperiſti, & iterum plena es: quantum in me ſit, uel parca ſis uel prodiga, nihil refert: mihi enim uel hic, uel alibi nihil unquam defuturum eſt: ſed tibi, filijſq; tuis deeſſe poſſet ſi immatura morte præuenirer.* SEN. Expendit'ne *quantum lubet, & omnes mulierum cupiditates explet?* BRA. T*er aut quater occultè obſeruaui, magis parca eſt quàm optarem, qui meapte natura liberalis ſum.* SEN. O' *te feliciſsimum, qui adeò ſecundum uota uxorem inſtituiſti.* O' *dignum & ſanctum conſortium.* BRA. Hoc *eſt quod ſemper optaui, quietè, pacificè, & bilari mente uitam ducere, & cuius gratia tales mores inſtitui, quamuis à principio ab amicis quibuſdam admonitus eſſem, ne mihi femoralia (ut uulgari adagio fertur) ab uxore imponi ſinerem, ſed eam iurgijs & uerberibus ſubiectam redderem.* Quem *morem ſemper deſpexi, tanquam nebulonum & indignorum hominum improborumq; putans.* Etenim *ingenuum exiſtimo, nobile, ac penè diuinum, beneficijs potius & blanditijs uxorem ſibi beneuolam reddere quàm minis.* SEN. Deinceps *& ego experiri incipiam nunquid meam mitiorẽ reddere poſsim.* BRA. Id *deniq; efficies, quamuis difficillimum ſit contractas rugas ſerico panno adimere.* SE. Hæc *de uxoribus ſatis ſint.* Ad *id autem propter quod te uocaui deſcendamus.* BRA. Quid *eſt illud?* SEN. Præcedenti *anno promiſiſti,*

ſiſti, & iureiurando affirmaſti, poſt ſimplicia medica-menta, ea compoſita, quorum apud publicos pharmaco-polas uſus eſt, examinare: imò & iandiu te cœpiſſe e-narrabas. Obſecro igitur atq; obteſtor, ne promiſſa re-ſcindas. BRAS. *Promiſi equidem, ſed aliquem inueni-re oportet, qui promiſſa obſeruet. Diuerſa enim ſunt promittere, atque præſtare.* SEN. *Imò apud probos in-tegrosq; uiros, idem planè eſt promittere & præſtare.* BRA. *Ita certè eſt, & probus uir nunquam iureiuran-do affirmare aut negare debet, ſed ſimpliciſſimis parti-culis, eſt, & non, continuè loqui. Quum igitur compo-ſita medicamenta examinare promiſerim, quando opus erit & tibi lubebit, ita efficiã, ut tu uoti compos fias, & ego promiſſa non reſcindam. Oro autem, ne in præſenti me impedias cœnam petentem, & ingenti fame oppreſ-ſum.* SEN. *Et ego apud te cœnabo, ne alia occaſione data laborem ſubterfugias, & apprimè opto hac die no-tatu digna felici omine incipiamus.* BRA. *Quid prohi-bet depoſita ueſte, cùm domi ſimus, iam incipere?* SEN. *Omnia compoſita medicamenta quæ in officinis habe-mus una ſcheda ſecundum hunc ordinem deſcripſi, ut o-mnes ſyrupi ſimul eſſent, omnia eclegmata ſimul, omnia unguenta ſimul, & eundem ordinem in cæteris ſeruo.* BRA. *In his diſponendis ordinem'ne ſeruas? ut ſyrupi frigidi uno ordine, & calidi alio diſponantur?* SEN. *Nullum ordinem ſeruaui, ſed ut mihi offerebantur diſpo ſita ſunt.* BRA. *Erit igitur idem ordo qualis in ſimpli-cibus fuit.* SEN. *Talis planè.* BRAS. *Quæ autem ſe-ries inter compoſita alias antecedit?* SEN. *Primam ſe-*

riem

riem Syrupis dedi, & inter illos, is qui de corticibus citri nuncupatur, primum locum obtinet. BRA. De his rebus tractaturi id in primis admonere uolo, cum in his compoſitis de ſimplicibus ſermo erit, ad ea recurrere oportet, quæ in examine ſimplicium ſcripta reliquimus, niſi aliqua ſint, quæ incuria eo libro omiſerimus, hæc enim iſto loco exponemus. Nunc autem ſyrupi de corticibus citri compoſitionem enarra. SEN. Ita apud Meſuen ferè legitur: Recipe corticũ pomorum citri recentium libram unam, in quinque libras aquæ fontium bulliant ad conſumptionem duarum partium, & cum una zuchari libra fiat ſyrupus, & cum quatuor muſci granis condiatur. Nec deſunt qui in Iuleb proijciunt ex corticibus citrorum partes cõuenientes, & propriæ quando uicinatur complexioni cocturæ eius, & eſt delectabilis, & quando ſubmergitur in aqua decoctionis citri ſeta tincta ex cheſmes, tunc eſt excellentior. Hæc Meſues, hunc ſyrupum deſcribens. BRA. Imò & alij omnes hoc modo deſcribunt. SEN. Reperitur'ne apud antiquos hic ſyrupus? BRA. Nuſquam inuenire licuit: imò pauciſsimas huius generis potiones antiqui ſcriptis mandarunt, & pauciſsimis utebantur. SEN. Ergo ſyruporum mos antiquus non eſt. BRAS. Non more noſtro: quoniam apud antiquos oxymel, hydromel, ptiſana, & quædam alia non multa inueniuntur: nec in diluculo propinabantur, ut nunc fit, ſed in februum ardoribus pro ſiti ſedanda, & ad aperiendum qualibet hora diei, cum opus eſſet. SEN. Mirum mihi uidetur antiquiores concoctricibus potionibus uſos non eſſe. BRA.

Syrupus de corticibus citri.

Syrupis an antiqui uterentur.

Imò maxime uſi ſunt, & plerunque Galenus concoquit melicratum ex hyſſopo, hydromel & oxymel tribuens. SEN. *Arbitrabar id nomen ſyrupus Græcum eſſe, & ex antiquiſsimis autoribus ſumptum.* BRAS. *Græcum certe eſt, & à Græca lingua deflexum, & potius ſynopus, quàm ſyrupus proferendum eſſet: unde Græci ſuccum* ὀπὸν *uocant. ſiunt autem potiſsimum ex ſuccis ſynopi, uſus autem fecit, ut ſyrupi dicerentur: quamuis Hermolaus à Syria dictos putet, & alij à* σύρω, *quod eſt traho, &* ὀπὸς *ſuccus.* SEN. *Non poſſum aliqua ratione arbitrari antiquos Græcos non habuiſſe ſyrupos.* BRAS. *Potiones habebant, ſed quæ potius uinum, quàm aquam reciperent.* SEN. *Non'ne aliquibus nominibus eas appellabant?* BRAS. *Quis hoc ignorat? nam* πρόπομα, & προπόματα *appellabant, nos præpotionem, & propinationes Latinè interpretari poſſumus.* (Præpotio & propinatio antiquorum.) *longè autem à ſyrupis quibus nũc utimur abſunt. Quippe Aëtius capite* CXXV. *libro* XIII. *potiones ex melle & uino confectas* προπόματα *peculiariter appellari tradit.* Et *Alexander Trallianus libro* III. *capite* XLIII. *(alijs locis omiſsis) propomata facit ex aniſo, apio, althæa, abſinthio, malis medicis, maſtiche ad colli dolorem repellendum, pro hydrope autem capite trigeſimoprimo propoma ex abſinthio, caſsia, id eſt noſtra uocata canella, ſpica nardi, & apio componit. Quæ potiones noſtrorum ſyruporum naturam ſapere uidẽtur. Sed in uino potiſsimum parabant, & ex melle, quia illis noſtrum ſaccharum deerat. Quandoque tamen idem Trallianus in inflammatione iocineris, potiones ex aqua per*

deco

decoctionem tribuit, quæ recentium ſyruporum uice fun guntur, ut ex apij decoctione, quæ potionum genera Græci ἀπόζεμα *uocant. eſt autem capite* xv. *tertij li- bri, ex quibus certè habetur his potionibus humores con coxiſſe: & per potiones etiam capite* xxviii. *conco- quit, & capite* xxix. *Quid autem opus eſt loca addu- cere? quippe conſtat concoctricibus potionibus totum Trallianum ſcatere, licet alterius compoſitionis, & mo- di ſint, quàm hic, quas nos ſyrupos uocamus, tamen in eundem finem factæ pro concoquenda materia. Nec tur- beris quòd aliàs dixerim calorem naturalem eum eſſe qui materiam uerè concoquit, nunc autem hoc munus ſyrupis attribuam, quia ita eſſe conſtat ſolum calorem naturalem uerè concoquere, Syrupos autem ideo conco- quere quia naturalem calorem augent, ideo in ſyrupo- rum genere præſertim recentiorum multi ſunt qui tan- tum alterant, & non digerunt, quia nec naturalem ca- lorem augent, nec illi opem præſtant, ſed uel ſolùm in- frigidant, uel alia qualitate corpus afficiunt: ea autem apud Galenum potiſſimè concoquunt quæ humores ex- tenuant, propterea* xxiiii. *Aphoriſm. primi libri Ga lenus humores extenuat quos uult purgare Melicrato ex hyſſopo, uel origano, uel tragorigano, uel thymo, uel pulegio, quæ ab eodem autore in lib. Quos opor- teat purgare, quo tempore, & quibus medicamẽtis, re- feruntur.* SEN. *Quomodo interpretari poteſt id uoca- bulum* ἀπόζεμα? BRA. *Defrutum ſeu deferuefactum à* ζέω *ferueo. erant autem ex herbis uel radicibus deco- cta, quæ frequenter poſt catapotia exhibebant. Imò &* ἀπόζεμα

apud Paulum Aeginetam multæ potiones reperiuntur, quibus humores concoquebat: & apud Aëtium, imò & ante hos Oribaſius Sardus, qui penè diuinus creditus eſt, ut illo uerſiculo circũfertur, ἄξιος εὐσεβίης δῖος ὀρειβάσιος, hoc eſt dignus honore Deûm Dius Oribaſius tertio libro potiones ſcribit, quæ uim concoquendi ἡδέα. *habent, & quæ à Græcis* ἡδέα, *&* ὠφέλιμα, *id eſt ſuauia, & utilia nuncupantur. Galenus præterea aquã hordei, mulſum, oxymel, & ante ipſum Hippocrates ægris propinarunt: conſtatq́; apud Dioſcoridem & Galenum plura uinorum genera fictitia quibus ægri utebantur, quæ uim noſtrorum ſyruporum habere certum eſt. Ex his igitur inferendum putamus aduerſus quoſdam recentes ſciolos, qui ſyruporum uſus demunt, Antiquiores autores multa habuiſſe ſyrupis noſtris proportionata, licet ſyrupis noſtris non uterentur, nec componere ſcirent, illis tamen materias concoquebat: nam & extenuabant, & uias parabant ubi opus erat. Si autem uoluerim per Hippocratis, Galeni, Pauli, Aëtij, Sorani, (ſi is liber Sorani ſit qui publicè circunfertur) Tralliani, Aureliani, Celſi loca edocere Antiquos potionibus concoquentibus uſos eſſe, ex ſolis autorum ſententijs liber in iuſtum uolumen creſceret, & inſtitutum noſtrum omittere oporteret.* SEN. *Satius duco ſyrupos trutina perpendere, & uno uerbo contentos eſſe, Antiquiores morborũ materias potionibus concoxiſſe. Dic autem, hic ſyrupus de corticibus citri iam citatus, conuenit'ne, an quicquam illi addi oportet?* BRA. *Præter ea quæ à Meſue dicuntur, ualet etiam ad cerebri, & cordis affectus frigidos, & ad*

omnes pituitoſas ægritudines: ad has enim intemperies hoc ſyrupo frequentiſsimè utor. Quippe mihi inſtitui ab initio & prodeſſe ægris, & placere. SEN. Ideo optimos poëtas imitaris, qui ſimul & prodeſſe uolunt, & delectare. BRA. Imò & optimos medicos imitari ſtudeo, qui ea ſectantur, quæ ab Hippocrate in Aphoriſmorum libro edocentur, ubi iubet ægro paulò deteriorē cibum exhibendum eſſe, modò ſuauior ſit. Ventriculus enim illum amplectitur, & melius concoquit, quàm inſuauiorem & meliorem. Mihi enim illi medici ſemper diſplicuere, qui adeò ſeuerè ſuos ægros tractāt tanquam tyranni, ubi mitioribus & ſuauioribus rebus ſanare poſſunt: quanquam & nimis indulgentes etiam accuſem, qui omnia concedunt, huic communi ſententiæ innixi: Quantitas nocet, non qualitas. SEN. Si poſsibile eſſet, omnia ad exactam regulam, id eſt mediocritatem ducere oporteret. Sed cùm fieri non poſsit, plerunq; ægris (cùm ſine periculo eſt) indulgere conuenit. Nos autē ad prædictum ſyrupum reuertamur. BRA. Vt lubet, pro citri corticibus quid ſumendum ſit, diſputatum eſt an citri extima pars, id eſt ultimus ille cortex luteus, uel ſimul caro illa alba, quæ poſt corticem ſequitur. Si cortex ille extremus ſumatur, calidior eſt ſyrupus: nos autē totum id ſumere conſueuimus à luteo cortice uſque ad ſuccum. Ego potius laudarē ut extremus cortex cum aliqua carnis parte, ad quantitatem ſemipollicis ſumeretur. Quibus citrea poma deſunt, hi ex limonū corticibus parare poſſunt, quāuis nulla uirtus in his corticibus in coquendo relinquatur, uel ſaltem pauca: propterea limonum

cortices non condiuntur. Siquis autem condire tentet, nullus ſapor uel odor aut paucißimus relinquitur, demptis paruis limonibus, qui ſupra citra inſerti ſunt. Hi enim & dulcem ſuccum, & corticē citri corticibus affinem habēt. poteſt etiam hic ſyrupus ex aranciorum corticibus fieri, tamē inſuaues ſunt illi cortices, quia amaritudinem habent guſtui ingratam, quæ adhæret uentriculo, tamen illi confert ſi potui detur. Cùm hic ſyrupus deeſt, pleruncq; citrorum conditura utor, quæ corticum citrorum uires maximè ſuſcepit. Id autem quod à Meſue dicitur (& ſunt qui in iuleb proijciunt ex corticibus citrorum partes conuenientes) tres ſenſus habere poteſt, Vnus eſt ut doceat, ſyrupum de corticibus citri hoc modo fieri poſſe, Cum iuleb ſit, & prope cocturam ſuam peruenerit: nam (ut ſuo loco oſtendemus) particularem cocturam exigit, in ipſum citrorum cortices pone, & ad cocturæ finem bullire ſinas, Tunc ſyrupus de corticibus citri (præter modum iam edoctum) perfectus eſt. Secundus modus, qui ſentētiæ Meſuæ applicatur eſt ut ad primi ſyrupi modum, quando prope cocturam accedit citrorum cortices addantur, quantitati iuleb, id eſt iam ſyrupi perfectionem accipere uolentis, pro ratione tamen, ut non ſit plus quàm oporteat, nec minus. Etenim in decoctione quinq; librarū aquæ libra corticū ſit, & uiginti unciæ relictæ ſint, & una zuchari libra addita ſit, quæ ad ſpißitudinem facit: duæ unciæ corticum citrorum ſumantur, ut ſyrupo uis fortior reddatur, quoniam ex longa ebullitione priores cortices uires aliquas amiſiſſe uidentur. Itaque cor, cerebrum, & uentriculum uehementius

tius iuuabit. Nec te lateat quod hoc nomine Iuleb ipſum ſyrupum intelligit, ut pluribus etiã locis uidere licebit. Tertium ſenſum omnes ferè pharmacopolæ ſequuntur, ut non legant corticum citrorum, ſed cidoniorum, quod re ipſa quidem conuenit, tamen nec ab re eſt, citrorũ legere, & non cidoniorum, quandoquidem ex citris quocunq; anni tempore fieri poßit, ex cotoneis, non niſi ſtatu tis, niſi quis ſiccos cortices ſeruet, tunc autẽ uires amittunt. Imò & annis ſuperioribus citra ſola hyeme ad nos ferebantur, nunc nullũ eſt anni tempus, quo citra deſint, imò & incorrupta ſeruantur, & Italia nunc citreta habet amœnißima pluribus locis opere topiario diſpoſita, fundis mirè conſita ſunt. Et apud Anxures & Formias. Anxur, quæ à uiarũ aſperitate nomen ſortita eſt ſecundum recentes, tamẽ ſecundũ antiquos Anxur dictum eſt, quòd ibi Iuppiter imberbis coleretur: quaſi ἄνευ ξυρός, id eſt ſine nouacula, nunc uulgò dicitur Terracina. Formiæ autẽ molla prope Caietã in uia Appia ſpatio tribus millibus paſſuum plus minus. SEN. Multi ſunt pharmacopolæ qui cidoniorum cortices in ultima coctura accipiunt, alij citrorum. Quibus inhæres tu? ERA. Hoc nihil refert, quoniã hic ſyrupus à Meſue ſine his paratur: Deniq; addit aliquos eſſe, qui prædictos cortices addere uolerũt, propterea quoſcunq; cortices ſumere, non magni facerẽ. Id tamen ſummè optarẽ, ut duo ſyrupi ex corticibus citri pararẽtur: Vnus, qui hos cortices reciperet per aliquot dies ex aqua maceratos pro effœminatis & delicatioribus uiris. Alius ex cortice nõ macerato, pro his q amara potare nõ uerẽtur: Nam ſi hic cortex ſine mace-

ratione ebulliat, extremam quandam amarulentiam in decoctione relinquit, quæ tamen huic ſyrupo efficaciores uires præſtat, uel primum ex maceratis corticibus dimittas, & citrorum conditorum condimento, illius loco utaris. Hic etiam ſyrupus delectabilior efficietur, ſi in Iuleb ferè decoctum, cortices ponuntur: Nam zucharum ita denſatum amaritudinem in ipſum imprimi non ſinit, & ita delectabilior efficietur, ſed minus efficax. SEN. *In his tuis prædictis, non aderit muſcus, nec ſeta tincta in chermes.* BRA. *Imò ut plurimum ex moſco componunt. An uerò ſeta illa in chermes tincta poni debeat, non magnifacio: quia nec Meſue dicit eam ſetam neceſſariò in huius ſyrupi decoctionem ingredi: imò inquit perfectiorem eſſe. Quod an uerum ſit ambigimus.* SEN.

Muſcus. *Quid ſit muſcus abs te diſcere cupio: de eo enim in ſimplicium examine tractare obliti ſumus.* BRA. *Quæ de noſtro uocato moſco his oculis hauſi, ea audacter enarrare tentabimus. Antiqui, hoc eſt Hippocrates, Dioſcorides, Galenus, & Plinius Galeno antiquior, & fortè in his perquirendis accuratior, nuſquam de moſco locuti ſunt: Intelligo autem de noſtro uocato moſco odorato, quia muſcum herbam & marinum muſcum ad unguem pertractarunt: De moſco autem uel moſcato nihil unquam apud hos inuenire licuit: Græci autem poſteriores ut Aëtius, & Paulus, muſci quidem uel moſci meminerunt, quid autem ſit non exponunt, ſed apud ipſos in cōpoſitionibus quibuſdam mixtus inuenitur, ut apud Aëtium legere potes libro* XVI. *cap.* CXVI. *& deinceps in omnibus cōpoſitionibus quas moſcatas appellat, quia*

moſc

moſcum recipiunt, in ipſis mixtum inuenies. SE. *Quomodo proferendum eſt muſcus uel moſchus?* BRA. *Nos muſcum & muſcatum dicimus, & apud Plinium muſcus herba in Cyrenaica prouincia odorata naſcitur. Græci poſteriores moſcum appellant, Mauritani Miſch. Non eſt mihi curæ quomodocunq; nuncupetur, uel cum aſpiratione, uel ſine aſpiratione ſcribatur, quoniã nulli ſunt probati autores qui de eo loquantur: Suaderem tamen quòd poſteriores Græcos imitaremur, Moſchum dicentes. Quod nomẽ hinc nonnulli dictum putant, quia Græci animal hoc ex quo moſchus colligitur, uitulorum colorem habere iudicarunt, quos μόσχους & μοσχάρια appellant. Alij inquiunt ita appellari, quia Græci primos ſtolones μόσχους uocant. Moſchus autẽ odoratus, eſt tanquã in eo animante ſtolo. Quicquid tamẽ ſit, cùm Miſch Afrum nomen eſſe nouerim, & in Africa potiſsimũ hæc animalia naſcantur, arbitror à Miſch moſchum recentes Græcos deflexiſſe, fit autem hoc modo: Animal eſt (quod Alphonſus illuſtriß. Ferrariæ Dux quandoq; in delicijs habuit in ſua Padana inſula quæ Alcinoi hortos æquat) in Aegypto, & pluribus Africæ locis in colore ceruo ſimile, dorcade aut capreolo paulò maius, & nonnunquàm æquale. in figura capreolo ſimile, ungues multifidos habens ut capreolus, agile ualde, & uelociſsimè currens, quod incolæ gazellam appellant, Nos capream uel dorcadem peregrinam nuncupare poſſumus: quamuis nonnulli uoluerint, diuerſum animal à gazella eſſe, id in quo naſcitur moſchus. Quicquid tamen ſit, quia de incertis nominibus cura eſſe non debet, illis inhæremus,*

 qui

qui ex illis partibus proficiſcentes gazellã appellari dicunt. Venetijs mercatores uidimus qui illuſtrißimo Alphonſo Duci Ferrariæ gazellã uendere cupiebant, moſchum in folliculo habentem: Quippe in hoc animante ſuperfluus ſanguis circa umbilici partes colligitur, qui ſanguis primò fœtet, deinde paulatim maturatur, quouſq; ad ſuppurationẽ perueniat, & magis ac magis continuò redolet: Ineſt autẽ his beluis naturalis inſtinctus, cum huius abſceſſus maturitatem perſentiunt, lapidibus atq; arboribus tumorem confricant, quoad duram pellem extenuantes pus exeat, quod odoratißimum eſt: hoc incolæ colligũt, & eſt moſchus odoratißimus qui ſponte fit, & ui ab animali non demitur: Tamẽ ſi in ea ultima maturitate ab animali ſumeretur eandem ferè perfectionem haberet. Qui autem colligũt, folliculos ex alijs gazellis abreptos habent, quos implent hoc perfecto pure, antequam maturuerit graue olet. Venetijs Gazellæ folliculum odorare uolui cùm eſſet animali iunctus, omnino grauem odorem habebat, quia nondum ad maturitatem peruenerat. Si autẽ accidat ab animali auferri antequam abſceſſus cõcoctus ſit, ut auferri debeat cõcoquitur quidem, ſed ineptius olet. Ad nos perfectus in copia non affertur, ſed folliculi ſolũ ui ab animali abrepti, ex orientalibus & occidentalibus partibus ad nos cõportatur: perfectior eſt ex oriente allatus, præſertim ex illis partibus in quibus nardus, & odoratæ herbæ naſcuntur. Si folliculus ab animali dematur, ad moſchũ progignẽdũ deinceps aptum non eſt. At ſi ſponte ſua exeat in maturitate confricando, t unc iterũ atq; ſæpius moſchum facit. Eiuſmodi ani

di animalia moſchum quidẽ maturãt apud nos ſi habue=rint quando conuehuntur, illa etenim ſanies ad coctu=ram uenit, tamen iterũ non emittit pus, aut inepte emit=tit. Quod ratione cœli, aëris, & earum rerum quibus uiuit euenire arbitror. Nec aliud excogitare poſſũ quàm tumorem illum, præter naturam toties repetitum mate=riam eſſe, quæ naturaliter in eo animante per illam uiam per modũ criſis expellatur. Sicut in multis alijs mẽſtrua ſunt: nec id animal diu uiuere poſſe niſi ita expurgetur, propterea in noſtro cœlo breui expirat. Nunc in mẽtem uenit, quòd odoratiſſimũ moſchũ Venetijs uiderim, ſub=nigrum, quẽ mercator quidam habebat, & ex prouin=cia Cathai ſe attuliſſe fatebatur, iter non ineptũ ſibi fin=gens per mare Euxinum, Colchũ, Iberichaam, Albaniam, quo ad in Scythiam peruenerit: Eſt enim Cathai regio Scythiæ extra Imaum pars. Nec mirũ uideatur, quoniam eo loco regio eſt à Ptolemæo undecima Aſiæ tabula Rã=damarcoſtra nuncupata, in qua nardus abũdat, & quam Setus fluuius alluit: incolæ regionem, ubi optimus mo=ſchus naſcitur, Ergimul uocant, particularem uerò ur=bem, Singui. SEN. *Mirum eſt quomodo pus adeò re=dolere poſſit.* BRA. *Non mirum, quia omnibus non re=dolet, imò aliquibus ita diſplicet, ut noceat, alij odoran=tes capitis dolorem incurrunt, alij attonitum morbum, Mulieres præfocationem uteri. Nobis humanum ſtercus mirè diſplicet, non ſolùm ob odorem, ſed & uiſu, ta=men canes & gallinæ eo ueſcuntur, tanquam re odora=tiſſima, quia eorum odoratus à noſtro longè diuerſus eſt, & multa brutis ſapiunt, quæ nobis amara uidentur:*

ideò

ideo non mirum ſi hominibus id, quod pus eſt alterius animantis, redoleat, cùm in maturitatem peruenerit. SE. *Nunquam deinceps hoc pure in cõdimentis utar.* BRA. *Multa dimittere oporteret, ſi unde ueniant, & quid ſint conſiderentur: quæ tamen optima opſonia ſunt, uel ex ijs ſaltẽ optima parantur: ſed quod intrat per os non coinquinat hominẽ, iuxta* CHRISTI *ſoſpitatoris ſententiã. Si harum rerum rationem habere uolueris, nunquam pinguis fies.* SEN. *Dicas, qua qualitate moſchus inſigniatur. Calidum eſſe nemo dubitat, & etiam caliditate inſigni, quod ſanguinis cõcoctio indicare poteſt, præter experientiam, quæ rerum magiſtra eſt. Si enim corpori noſtro applicetur, manifeſtiſſimè calefacit.* BRA. *Varias et diuerſas partes habere facilè deprehẽdi poteſt. Quod ſiccitatem habeat, ex eo uidetur, quia ſi corpori noſtro applicetur exiccat, & præterea odor in ſicco fundatur, ut Ariſtoteles in Meteoris, et in libris de Anima docet. habet præterea ſuauitatem annexam, qua multorum capita aggrauantur & replentur. Auicenna calidũ & ſiccum eſſe in ſecundo ordine iudicauit. Nos autem ab eo multas partes humidas nõ remouemus, & humiditas eius multum craſſa eſt. Additq; Auicenna citrinum, id eſt luteum cæteris perfectiorẽ eſſe: Nos autem huius coloris moſchum nunquã uidimus, niſi per citrinum ferrugineũ colorẽm habentem intelligat. Hæc de moſchi generatione & qualitatibus.* SEN. *Poſt moſchum quid granum ſit apud antiquos ſcire percupio, ne errẽ in moſchi pondere, quod grana quatuor eſſe debet: uideo autem aliquos ſiliquæ ſemen, alios triticum, alios hordeũ ſumere.*

BRA. Ne ſis mihi in hac re moleſtus, quoniam de ponderibus aliâs ſeorſum tractabimus, rem optimè oſtendentes, non ex aliorum ſcriptis, ſed ad oculos: quia nobis inſtitutum eſt, potius ſenſibus loqui, quàm aliorum ſcripta imitari, præſertim ubi ex antiquis ſenſatæ rationes habentur. SEN. Magnam moſchi copiam ſingulis annis iunioribus uendo ad uenerem excitandam. BRA. Id mirè facit, ſi cum oleo cicino quod uos de Kerua appellatis, componatur: imò ſi uirile membrũ eo ungatur, adeò mulieres in Venerem proritat, ut uarijs & inuſitatis motibus clunes moueant. Id faciunt qui in ſui gratiam & amorem mulieres ducere cupiunt: quod indicium eſt calidum atque ſiccum eſſe: eius etiam odore uterus mirè trahitur, propterea eius uſus in peſſarijs maximus eſt, præſertim in uteri ſtrangulatu. SEN. Ingreditur & hanc compoſitionem ſeta in chermes tincta. BRA. Id ex duabus cauſis factum Arabes putant. Primo, quia ſetam confortare cor arbitrantur, ut Serapio capite XXVIII. Aggregationis, & Auicenna in libello de uiribus cordis ſcriptum reliquere. Secundo, putant chermes, & ipſum cordis confortatiuum eſſe, & ſetam calidam & ſiccam cum temperamento. SEN. Es'ne tu alterius ſententiæ? BRA. In hac re quicquid ſenſerim enodare tentabo. De ſeta in primis ſermonem faciens, quam antiqui ſericum appellarunt. In Italia antiquiori tempore non naſcebatur: nunc paßim habetur: & omnes Ferrarienſes mulieres ferè eius natales norunt & artificium. Vnum tamen eſt quo moueor ut non poßim noſtram uocatam ſetam ſericum appellare: quia ſericum ex arbore depectitur apud

Moſchus ad venerem excitat.

Seta.

Sericum.

Seres. apud Seres. Sunt autem Seres populi in Scythia extra Imaum montem, ut Ptolemæus XI. Aſiæ tabula docet: in quo loco ſericum naſci capite XVII. VI. lib. Plinius ſcribit, inquiens: Seres, lanicio ſyluarum nobiles, perfuſam aqua depectentes frondium canitiem: unde geminus fœminis noſtris labor, redordiendi fila, rurſumq; texendi: Tam multiplici opere, tam longinquo orbe petitur, ut in publico matrona transluceat. Seres mites quidem, ſed & ipſi feris perſimiles, cœtũ reliquorũ mortalium fugiunt, cum commercia expetant. Hactenus Plinius. Ex quibus colligere licet ſupra arbores, & arborum folia ſericum naſci, & à uermiculo non fieri. Aliàs autem arbitratus ſum, uermes ſupra arbores ſuapte natura aſcẽdere, ibiq; & depaſci, & ſericum facere: at ſupra folia fieri planè cõſtat. Hos populos Ptolemæus Sericos appellat, ubi Serici montes ſunt: quamuis Plinius Series uocet. Sericum nunquam uidimus quod ſciamus, tamen Scythicas ueſtes, mappaſq; Scythicas, & ſudariola obſeruauimus, quæ ex alia materia eſſe quàm ſit noſtra ſeta comperimus. Cum Plinio Vergilius eſt, inquiens: Velleraq; ut folijs depectant tenuia Seres. & Auſonius in ſingulari Ser dicit, in plurali Seres. Quod præcitato Vergilij loco Seruius animaduertit: eſt autem Auſonij carmen, Iam pelago uolitat mercator ueſtifluus Ser. Ex his igitur conſtat Antiquorum ſericum noſtrum non eſſe, quia ipſi è folijs lanuginem quandam aqua depectebant, deinde filabant, ut deniq; telas contexerent. Sed de quo miror Pauſanias eſt, qui non uult ſericum dici eo quòd apud Seres naſcatur, ſed potius Seres à ſerico denominationem habere.

Nam

Nam Ser eſt (ut inquit) nomen uermiculi qui ſericum fa-cit, à quo & ſericum & Seres denominantur. Quod an uerum ſit, non reperio: imò oppoſitum conſtat, ut Soli-nus capite LVIII. *teſtatur, idem ferè cum* Plinio *ſcri-bens.* Inquit *enim:* In *tractu eius oræ, quæ ſpectat æſtiuũ orientem ultra inhumanos Scythas, primos hominũ Se-res cognoſcimus, qui aquarum aſpergine mundatis fron dibus uellera arborum adminiculo depectunt, liquoris & lanuginis teneram ſubtilitatem more domant ad ob-ſequium: hoc illud eſt ſericum in uſum publicum damno ſeueritatis admiſſum, & quo oſtentare potius corpora, quàm ueſtire, primò fœminis, nunc etiam uiris perſuaſit luxuriæ libido.* Et *reliqua de earum gentiũ moribus, quæ &* Plinius *& ipſe referunt.* Ex *quibus habetur, arboris lanam potius eſſe ſericum, quàm noſtra à uermiculo fa-cta ſeta: quamuis ſerici nomen ad omnes arbores lanige-ras uſurpemus.* Con*ſtat equidem apud alias plures gen-tes, præter Serias lanigeras arbores inueniri.* Omnis *autem eius generis lanugo ſericum dicitur, quia ea quæ apud Seres naſcitur cæteris perfectior eſt, unde per ex-cellentiam aliæ lanugines ſericum appellantur, tamẽ & ſuo particulari nomine inſignita ſunt.* Plinius *capite* XI. *lib.* XII. *in* Perſia Goſopinos *arbores appellat, qui circa fruticem lanuginem habent, ex quibus lintea fi-unt* Indicis *præſtantiora.* In Arabia *præterea* Cyna *ar-bor reperitur, ex qua ueſtes fiunt: &* Inſula *eſt in* Per-ſia, *quam* Plinius *capite decimo,* XII. *libri* Tylus *uo-cat, in qua arbor eſt cucurbitam faciens cotonei mali amplitudine, quæ maturitate ruptæ oſtendunt lanuginis* Ser.

pilos,

pilos,ex quibus ueſtes pretioſo linteo faciũt. Hæc omnia à nobis ſerica nuncupantur: quãuis Plinius dicat has arbores laniges eſſe alio modo quàm ſerum. Si autẽ rem interius contemplari uoluerimus, ex his telæ fiunt quæ à nobis bombycinæ appellantur: Nos etenim herbam habemus, ex qua bombycinæ ueſtes ita à nobis uocatæ fiũt, quas Latinè Goſopinas dicere poſſumus. Ea autem lana ab aliquibus inter lina numeratur, unde xylina dicuntur: quamuis ab alijs inter lanas eſſe iudicentur. Plinius inter lini genera xylon numerauit, unde xylina lina. Adde quòd capite primo libro XIX. etiam Goſopium uocat. Nos omnia ea, quæ ex arbore, uel herba naſcuntur, potius inter lina numerare ſuademus, quæ autẽ ex animalibus inter lanas: quamuis inter hæc etiam non multum diſcriminis facere, nec cum alio, qui ſecus dixerit, digladiari uoluerim. Sunt uerò qui contenderint Seres idem ſericum habere, quod apud nos eſt, & illud uermiculos facere, nec ſupra folia naſci, cuius ſententiæ Volateranus eſt, cui non ſolùm non aſſentimus, ſed de eo miramur, qui Plinium quem non rectè intelligit, reprehendit: nanque dicit non naſci ſupra folia, niſi illuc uermiculi ſcãderint. Sumit autem argumentum Volateranus ex Vergilio ſecundo Georgicorum ſuprà citato, dicente, Velleraq; ut folijs depectant tenuia Seres. Addit Pauſaniæ autoritatem in fine ſexti libri dicentem, σῆρ appellari uermiculum, id eſt ſer, quo ſericum fit, unde Seres populi apud Indos, quòd his potiſſimè abundent. Addit & Procopij ſententiam de ſerico in Europam aducto, hoc autem eſt primo libro belli Perſici, ubi inquit: Ad Iuſtinianum princ

principem duos monachos eius ſemen (ego potius oua, quàm ſemen nuncuparem) ex Serinda Indiæ ciuitate Conſtantinopolim attuliſſe: ex eoq́; deinde ſub fimo poſito paulatim uermiculos emerſiſſe, qui mori folijs enutriti ſericum fecere. Inde transfuſum eſt per reliquam Europam. Vt autem Volaterani ſententiam magis affirmemus, ea addam, quæ à Diuo Ambroſio capite XXIII. quinti Hexamerôn dicuntur, ubi inquit: Et quia de uolatilibus dicimus, non putamus alienũ ea complecti, quæ de uerme Indico tradit hiſtoria, uel eorum relatio qui uidere potuerunt, fortè hic corniger uermis conuerti primum in ſpeciem caulis utq́; in eam mutari naturam in proceſſu quodam fieri bombilis, nec eam tamen formam figuramq́; cuſtodit, ſed laxis, & latioribus folijs uidetur pennas aſſumere. Huc accedat pro Volaterano Seruij teſtimonium, qui ſecundo Georgic. inquit, Apud Indos & Seres ſunt quidam in arboribus uermes, qui bombices appellantur, qui in aranearum morem fila tenuiſſima deducunt, unde eſt ſericum: nam lanam arboream accipere non poſſumus, quæ ubiq; procreatur. ex quo Seruij teſtimonio ſumi poteſt, apud Seres uermiculos eſſe, qui bombices dicuntur, ſericum facientes: & non eſſe lanam ſupra arbores, quia hæc ubiq; habetur. Accedat in hunc cumulum, quòd aqua calida ſericum noſtrum deducitur. Nec prætermittamus Suidæ teſtimonium, qui idẽ refert quod à Procopio dictum eſt, duos peregrinos ſeniores uel preſbyteros, non autem Monachos, ut Procopij interpres retulit, & etiam à Volaterano refertur: quanquam non dubitem Iuſtiniani tempore monachos fuiſſe,

hi ad Iuſtinianũ detulere. Suidæ autẽ uerba (ne fortè deſideres) hæc ſunt: σῆρες ἔθνος. ἔνθα ἡ μέταξα γίνεται. ὅθεν οὖν καὶ σηρικὰ τὰ ἐκ μετάξης ὑφασμένα λέγονται. καὶ σὴρ, σηρός, ὁ σκώληξ. σηρικὴ, ὅτι ἡ μέταξά ἐστιν, ἐξ ἧς εἰώθεισαν τὴν ἐσθῆτα ἐργάζεσθαι ἣν πάλαι μὲν ἕλληνες μηδικὴν ἐκάλουν. τὰ δὲ νῦν σηρικὴν ὀνομάζουσιν. ἐπὶ δὲ ἰουστινιανοῦ πρὸς αἰθίοπας πρεσβεύονται ῥωμαῖοι, ὅπως οἱ αἰθίοπες ὠνούμενοι τὴν μέταξαν ἐξ ἰνδῶν, ἀποδόμενοι δὲ αὐτὴν ἐς ῥωμαίους αὐτοὶ μὲν κύριοι γένωνται, μεγάλων χρημάτων. ῥωμαίοις δὲ τοῦτο ποιήσωσι κερδαίνειν μόνον, ὅτι δὴ οὐκέτι ἀναγκασθήσονται τὰ σφέτερα αὐτῶν χρήματα ἐς τοὺς πολεμίους μετενεγκεῖν, καὶ σηρικὸν νῆμα, καὶ σηρικὰ ἱμάτια. Quem ſi interpretari uoluerimus, hæc dicit: *Seres gens, apud quam ea, quæ uulgo à noſtris ſeta dicitur à Græcis metaxa, gignitur: unde & ſerica dicuntur, quæ ſunt ex ſeta contexta: & ſer ſeris uermiculus. Sericum idem eſt quod metaxa, id eſt ſeta: ex quo conſueuerunt ueſtem conficere: quam olim Græci medicam uocabãt: nunc ſericam dicunt. Tempore Iuſtiniani imperatoris Romani ad Aethiopas legationem miſerunt: ut Aethiopes ementes ſericum ab Indis & id per manus tradentes Romanis: ipſi quidem magnam pecuniarum uim compararent: Romani uerò hoc unum lucrifacerent: ne cogerentur in hoſtes ſuam pecuniam transfundere: hinc dicitur & filum ſericũ, & ſericum ueſtimentum.* Nos autẽ ab his diſſentire cogimur, quicũq; hi ſint qui Plinio aduerſari uolũt, quippe ſcimus ſericum apud

Seres

Seres in arborum folijs naſci, tanquam lanugo, ut ſupra cotonea mala lanuginem uidemus. Ampla autem eſt, & oblonga apud Seres, ut filari poßit: quod non ſolùm ex Plinij teſtimonio ſcio, ſed uiros allocutus ſum, qui totam Scythiam peragrarunt, hi referunt ſupra arborum folia naſci, & ipſa folia reduci. Huc afferam Amiani Marcellini teſtimonium, qui lib. XXIII. *idem cum Plinio ſentit inquiens, Agũt ipſi quietius Seres, armorum ſemper & præliorum expertes, utiq; hominibus ſedatis, & placidum eſt otium uoluptabile, nulli finitimorum moleſti. Cœli apud eos iucunda, ſalubriſq; temperies, aëris facies munda, leuiumq; uentorum commodißimus flatus, & abundè ſyluæ ſublucidæ, à quibus arborum fœtus aquarũ aſperginibus crebris uelut quædam uellera mollientes ex lanugine & liquore mixtam ſubtilitatem tenerrimã pectunt, nenteſq; ſubtegmina conficiunt ſericum, ad uſus antehac nobilium, nunc etiam infimorum ſine ulla diſcretione proficiẽs. Ipſi præter alios frugalißimi, pacatioris uitæ cultores, uitant reliquorũ mortalium cœtus, cumq; ad coëmenda fila uel quædam alia tranſeunt flumen aduenæ, nulla ſermonum uice propoſitarum rerum pretia ſolis oculis æſtimãt, & ita ſunt abſtinentes apud tradentes genita, nihil ipſi comparant aduentitium. Ex quibus manifeſtè colligitur Marcellinum idem cum Plinio ſentire, & uerè ſentire: eos autẽ longe decipi qui aliter ſentiant: nam ſericum uerè lanugo eſt ſupra arborum folia concreſcens.* SEN. *Autores tamẽ, quibus innituntur, deſpiciendi non ſunt.* BRA. *Non equidẽ ſi ab illis intelligerentur.* SEN. *Volateranus igitur autores non intelligitẽ*

BRA. Non lubet ſupra hanc rem iudiciũ ferre, fuit equidem uir multæ lectionis Volateranus, ſed non multi iudicij, qui non animaduertit alios autores à Plinio aberrare potuiſſe: nempe difficile eſt Plinium ſummum uirum taxare, non quia & ipſe uir non ſit, ſed difficile, quia niſi certas, & ſtatutas rationes habeamus, ſilendũ potius eſt, quàm incerta effutire. Vt autem exquiſitius recẽtiorum errores oſtendam, qui uolũt apud Seres uermiculos eſſe ſupra arbores, & non foliorũ lanugines, id ſcire te uolo apud antiquiores noſtrum ſericum bombycẽ appellari: nam ut Plinius lib. XI. cap. XXII. docet, in Aſſyria genus eſt bombycũ nidos luto facientiũ, & ceram longè copioſius quàm apes parientiũ: hic non eſt uermiculus iſte qui noſtram ſetam facit, ſed erucæ genus eſt. Deinde addit eſſe aliam originem huius uermis: nam habet duo ueluti cornua, nec is eſt qui noſtrã ſetam faciat. Poſtea inquit: fit bombilis, ex quo necydalus, ex hoc in ſex menſibus bombyces telas aranearum more texũt ad ueſtem, ad luxum uirorum ac fœminarum, quæ bombycina appellatur: hic eſt ille uermiculus, cuius oua inter mammas noſtræ mulieres fouent, & uermiculi naſcuntur ſetifici paßim per totam Italiam nũc, de quo elegantißimè Hieronymus Vidas Mantuanus cecinit. SEN. Igitur noſtra ſeta apud antiquos bombyx erat? BRA. Erat equidem, & Plinius cap. XXIII. eiuſdem lib. XI. tertium genus ponit in Co inſula inuentum, quod proprie ad nos perlatum eſt in Italiam ex folijs arborum caducis natum: & hoc eſt ex quo propriè noſtra uocata ſeta fit: & quamuis ex cupreßi, terebinthi, fraxiniq; folijs naſcatur, &

furfu

furfure paſcerent, tamẽ inuentum eſt temporis proceſſu morum maximè amare, quamuis & alia quælibet folia amet, ſed non ita bene ſetificat. Mulieres Ferrarienſes in primo uere antequã mori folia eruperint (quia poſtrema arborum morus germinat, ideo ſapientißima nuncupatur) ſuos uermiculos lactuca nutriunt. Vehementius nigræ mori folia amat, & propterea ſi hæc comederit, elegantius ſericum, & abundantius facit. Noſtra igitur ſeta ſericum dici nõ debet, ſed bombyx, quia ita apud antiquos appellabatur. SEN. Quid ergo erit, quod uulgò bombaſo dicitur? BRA. Quod ab antiquis gonſopium uocabatur, ex arboribus uel herbis, Nos cotonum uulgo dictum habemus: In Creta naſcitur ex frutice paruulo, fructum ſimilem barbatæ nuci ferentem. In Apuleia, & Oenotria etiam frequentißimũ habetur, & in Maltha inſula prope Siciliam, quam ſuperioribus annis equites Hieroſolymitani uel Rhodij Rhodo amiſſa non ui, ſed proditione, ſibi coloniam elegere. Nos etiam Ferrariæ cotonum uidimus, & plantauimus, ac collegimus: Quare cotonum noſtrum, ſericum potius appellandũ duco, quàm noſtrã ſetam: quia omnia lina (hæc ita nunc appellantur) quæ uel ex arboribus uel herbis initium ſumunt, potius ſerica nuncuparem, quàm bombycem, ſi propriũ nomen non haberent, tamen habent, quia quod apud Seres naſcitur ſericũ dicitur: quod in Oenotria, goſipion. Noſtra autem ſeta ab antiquis bombyx dicta eſt, à nobis ſeta, quoniam primi panni ex ea confecti longiores uillos in morem ſetarum habebant: eſt enim ſeta quaſi ſueta in ſue pilus. Illud tamẽ prætermittendum non eſt, poſteriores

res Græcos hoc nomen ſericum, etiam noſtræ ſetæ à uer-
Σηρικὸν. *miculo factæ attribuiſſe, & σηρικὸν dixiſſe, quamuis &*
μέταξαν appellēt. SE. *Ea quæ de ſerico à te enumerata ſunt, breuibus collige.* BRA. *Libenter, cotonū uel bombaſo Goſopium eſt apud antiquos, noſtra ſeta bombyx: quāuis & recentes Græci σηρικὸν, id eſt ſericū appellent, ſed diuerſa appellatione, quia antiquū ſericum ita nuncupatū eſt, quia apud Seres fit, in Scythia, id eſt Tartaria, & inde pulcherrimū ad nos fertur, & pulcherrimas texturas Scythicas obſeruaui, quæ aliā ſpeciē habebant quàm noſtra ſeta faciat. Noſtra autem ſeta dicta eſt ſericū à ſere uermiculo ipſam faciente: ita enim hic uermis in aliquibus Indiæ partibus nuncupatur.* SEN. *Vnū eſt, quo diſcrucior, quid ſcilicet ad eorū uirorū autoritates dicendū ſit, qui oppoſitū ſentire uidentur.* BRA. *Dicas à recentibus non rectè intelligi. Nam Vergilius pro nobis eſt, quando depectunt tenuia uellera folijs: Pauſanias autem dicit Seres eſſe Indiæ populos, quamobrem opus eſt eſſe alios Seres in India, quàm apud Scythas. Non defuere tamē qui proceres apud nos appellantur, dicentes Seres in India eſſe, & Scythiam eſſe Indiæ partem, qui quantum hallucinentur, clarum eſt Coſmographos conſiderantibus. Nam Scythiam diuidunt in Scythiam extra Imaum montem, & Scythiam intra Imaum montē: Seres & Serica regio ſunt in Scythia extra Imaū montem, cuius termini hi ſunt, Ab occaſu habet alteram Scythiam & Sacas, à ſeptentrione terram incognitam Ptolemæo, ab ortu Sericam, à meridie partem Indiæ extra Gangem, ſimiliter Serica à meridie partem Indiæ*

extra

extra Gangem,ut uidere liceat Sericam aliã prouinciam ab India eſſe ſi in Scythia ſit : ſi autem per ſe prouincia ſit, adhuc ab India diuerſa eſt, quia ad Indiam à meridie terminari dicitur à Ptolemæo. Adde Indiam trans Gangem dicitur terminari ad Sericam : nam ab occaſu alteram Indiam habet, & Gangem fluuium: à ſeptentrione, Scythiam,& Sericam: ab ortu,Sinarum regionem: à meridie, Indicum pelagus. Propterea,quod à Pauſania dicitur, Seres populos eſſe apud Indos à. ſere uermiculo denominatos, gẽtes alias eſſe,putare oportet,quàm quæ in Serica apud Scythas uiuunt:nam in India,maxima noſtræ ſetæ copia eſt, cuius maximum emporium in Calechut fit:quãuis & ex Serica regione illuc afferatur. Vides etiam,quod ex Procopio adducitur eſſe apud Indos, non inueniri apud probos autores,aut Serindam,aut Seres in India:arbitrorq́; monachos illos non attuliſſe uermiculorum oua,aut ex Serica,aut ex Serinda, ſed potius ex Aßyria,ubi maxima eſt horum uermiculorum copia, & inde Conſtantinopolim facilimus eſt tranſitus.Quod præter rem non eſt, illos monachos ex Hieruſalẽ & partibus Syriæ ueniſſe,aut fortè ex Seri regione uenere,quæ in tractu eſt regionis Colchicæ: uel cùm noſtro hoc tempore in Perſia, Eri, ſit urbs ita fortè dicta corrupto uocabulo quaſi Seri,in qua ingẽtißima eſt huius ſetæ copia, adeò ut totus alicuius etiã magnæ urbis populus ſeta ueſtiri poßit, quæ à uermiculo fit, fortè illi monachi inde uenere. Quod uerò additũ eſt ex Diuo Ambroſio, nihil ad rem,quia de uerme Indico ſermonẽ habet, non autem de Serica regione. Nos autẽ fatemur noſtrũ uermiculum

ex India allatum eſſe, aut ex Eri parte Perſiæ in regione quæ Chorazani nunc dicitur: quamuis & ex Colcho, & ex Tyro, & ex tota Aſſyria potuiſſet Conſtantinopolim à monachis, aut ſenioribus quibuſdam ferri. Seruij autem teſtimonium ſatis uideretur, niſi maior eſſet Plinij, Marcellini, Solini, ac Melæ autoritas, & etiam ueritas oppugnaret: miror'q; de ipſo qui dixerit, nos lanã arboreã accipere nõ poſſe, quæ ubiq; procreatur: quia arborea lana, quæ ſericũ ſit, non niſi apud Seres procreatur. SEN. Breuibus quæ dicta ſunt cõclude. BR. Noſtra ſeta apud antiquos, bombyx eſt apud poſteriores. Sericũ, non quidem deductũ à Serica regione, ſed à ſere uermiculo. Noſtrum cotonum uel bombaſum goſipion eſt. SEN. Fertur'ne ſericum ad nos è Serica regione? BRAS. Fertur quidem, & præſertim pulcherrimæ ueſtes feruntur; ſed à nobis tota ea pars Tartaria nuncupatur, quamuis poſt Ptolemæi tempora, regiones inuentæ ſint, & potentiſſimi reges, ac bellicoſiſſimæ gentes poſt Sericam: quippe inuẽta ſunt, Tagus, Tholonia, Chairam, Cathay, & multa alia illis antiquioribus ignota, è quibus pulcherrima ſerica ueniunt. Habes igitur quid ſericũ ſit, & quòd noſtra ſeta non ſit uerè ſericum. An modò ſeta noſtra calida ſit, & cor confortet, inquirendum eſt, quod per duos tramites agere tentabimus. Primus eſt, uia regia, id eſt experiẽtia ipſa rerum magiſtra, ex qua manifeſtè deprehenditur ſetam ſiccã eſſe, ſed an calida ſit facilè deprehendi non poteſt. Alia uia eſt ex cauſis rerũ ſumpta, naturam horum uermiũ conſiderantes, & quibus nutriantur. Nutriũtur hi uermes apud nos mori folijs, quæ ſum-

Bombyx.

mop

mopere amãt, unde ex horum foliorum qualitate, & ſetam eſſe putamus, quamuis nulla ferè ſit herba, qua non ſaturentur: imò Ferrarienſes mulieres antequam mori germinauerint, lactucæ folijs libenter paſcunt: ſed opus ſericum totum ex moro eſt, morus autem frigidam temperaturam habet, ideo & ſericum noſtrum frigidũ eſſe cenſeo. An uerò cor confortet, à nullo autore dicitur, qui fide dignus ſit, Serapione & Auicenna demptis. Serapio tamen id non aſſerit, ſed à quibuſdam medicis dici aſſeuerauit. Nobis autem ea cordi conferre uidentur (ut Galeno placet) quæ odorata ſunt, Seta autem non ſolùm odorata non eſt, ſed fœtet, niſi ab alio odorẽ ſumat: ideo à compoſitionibus quæ cor roborare habent, potius arcerẽ, quàm recipere uoluerim. SE. Tamen hic mos ualde incaluit. BRA. Quicquid ſit, & quomodocunq; uſus proceſſerit, hanc eſſe ueritatem non ſolum arbitror, imò ſcio, & potius alicuius cor roborares, ſi eum ſerica ueſte donares, quàm ſi libram ſerici comederet. SEN. Nos ſericum accipimus ut chermes infectum. BRAS. Et hic alius error eſt priore maior, quia ſericum ita infectũ in primis præparatur ut colorem recipere poßit: præparatur autem liquido alumine, quo primo imbuitur, liquidũ autẽ alumen uentriculo aduerſatur: quomodo igitur hic ſyrupus ad uentriculum ualebit? Adde poſtquam ſericũ in chermes ebullitionẽ immerſum eſt, ſtatim in rem quãdam immergũt, quæ noſtra lingua Miſtra nũcupatur: in quam gallæ ingrediuntur, ipſi pope appellant. Suaderẽ igitur, ut ſetam in chermes tinctam non acciperes. SEN. Quid igitur ſumemus? BRA. Aut nihil, aut ipſum cher-

mes ſine ſeta. SE. *Vidi, qui granum tinctorum pro chermes acciperēt.* BRA. *Hi minus deſpiciēdi ſunt, quàm qui ſetam in chermes tinctam ſumunt. Sed quia facillimū eſt habere chermes, ideo potius ipſum habere cures, quod etiā uili pretio aſſequeris, nempe Venetijs non expendes pro qualibet libra, quatuor libras Venetas. Non eſt autē coccus chermes, quia coccus eſt noſtra uocata grana, quæ ex Cypro affertur, & in Italia etiā naſcitur: unde multi decipiuntur qui putant chermes eſſe coccum.* SE. *Reperitur'ne apud antiquos chermes?* BRA. *Non erat in magno uſu apud eos, tamen ipſum reperio: non tamē ſub hoc uocabulo chermes, ſed ſub cocco.* SE. *Rem inauditam dicis.* BRA. *Fortè magis miraberis ſi tibi dixero in Italia eſſe chermes, & in Apennino, Regiū Lepidi uerſus, nos excauaſſe, ſed (ut arbitror) tincturæ ineptū, tamen experti non ſumus.* SE. *Quid dicis excauaſſe? Chermes ſemen eſſe putabam.* BRA. *An ſemen ſit, an non ſit, ambigo: quid autē putem, aut dubitē afferre non grauabor. Scito ex herbarum radicibus ſumi, & non eſſe ſemē quod extra terrā herbis inſit. Ego frequenter excauaui, & granula circa radices collegi quæ breui tempore in uermiculū tranſeunt.* SEN. *Quomodo tranſire poſſunt? fit'ne ex ſemine uermis?* BRA. *Aperitur ſemē, & parua quædam formica alata exit, quæ auolat, exterior cortex inanis relinquitur, qui ad tincturā nihil ualet, & hic eſt cocci uermiculus, qui apud Diuū Hieronymū reperitur, & in ſacris literis legitur Tinctura ex uermiculo, id eſt re in uermiculū tendente, imò proprio uermiculi ſanguine, in ea re quæ ſemē uidetur, uel paruum ouum incluſo.*

Coccus. Chermes.

SEN.

SEN. Quomodo prohibetur, ne in uermiculum trãſeat? BRA. Cùm ea ſemina, uel quicquid ſint, ſtatim à radice demuntur: in aliquibus locis aceto inſpergunt, ut uelox illa generatio extinguatur. In alijs locis in butyrum, aut pinguedinẽ iaciunt, quæ uermem extinguunt. SE. Quæ herba eſt illa, cuius radicibus inhæret chermes? BRAS. Multæ ſunt herbæ, ſed una inter alias parua inciſa multum, quæ pimpinellæ folia imitatur, tamen magis inciſa ſunt. In multis Germaniæ locis colligitur, & in Polonia præſertim apud Crocouiam urbẽ regiã, circa Viſtulum flumen: imò Poloni chermes appellant cleruicel, quod etiam nomen menſis eſt, in quo potiſſimum chermes colligunt: ſolum enim apud Polonos hoc mẽſe colligitur. Et quod in Polonia naſcitur alia plura in perfectione excellit. In Hetruria quoq; naſcitur, & Hetruſci putant genus pimpinellæ eſſe, & hãc herbam ſuo uulgari nomine ſtrellam appellant, alij thrialmum. Naſcitur autem & ſub alijs herbis: nam Poloni tres herbas habent, ſub quibus naſcitur. Vna eſt, quam ipſi appellant nyedoſpialek, putant eſſe auriculam muris, tamẽ non eſt illa Dioſcoridis, ſed ipſi ita appellant. Naſcitur & ſub parietaria & ſub ſiligine, quã Græci & Latini olyrã, Poloni zito: nos ſegala uocamus. Sed hanc non excauant, quia maior eſt prouentus ex ſiligine quàm ex chermes. SE. Cur dubitas an ſemen ſit? BRA. Quoniã in uermiculum tranſit. SE. Apud nos etiam multa legumina uermiculi efficiuntur. BRA. Non ita cito nec in uniuerſum, ſed ex corruptione una tantũ parte leguminis in uermẽ tranſeunt, qui aliam partem comedit. Quòd autem ſit ouum, & non ſemen, mihi

mihi perſuadet etiam ſub uarijs herbis inueniri, unde ſuſpicor eſſe aliquorũ uermium oua, uel ſubterraneorum animalium, ut ſuadet illa cita uermiculi generatio: & ſi uermiculum uolantem digitis interfeceris, purpureum cruorem, aut purpuream humiditatem emittit, qua digiti inficiuntur: imò ſi in granis chermes, quæ Venetijs uenduntur, ſpectes, nõnihil ineſt quod uermiculi colorẽ habet. Adde quum ſeneſcit non tingere: quod indicium eſt humiditatem illã purpuream exiccari. Ideo ſuſpicatus ſum ouum eſſe, & non ſemen, & præſertim, quia & illa herba pimpinellæ ſimilis: & aliæ, in quarũ radicibus chermes inuenitur, aliud ſemen habent ſupra terrã, quo progenerãtur. SE. *Quid in cauſa fuit, ut in hoc ſyrupo chermes acciperetur, & ſeta in eo tincta?* BRA. *Quid ſentiã aperire enitar. Quod Græci coccum dicunt, Arabes chermes, uel cheſmen appellant. Ideo ubi in Arabum compoſitionibus ponitur chermes, coccus ſumi debet, ut apud Serapionem uidere licet, cap.* CCCXXI. *Verùm quia granum id, quo ſetam inficimus, dicitur & ipſum cheſmes, & nos charmeſinũ uocamus colorẽ illum floridum, & chermes hoc granum noſtra uulgari lingua.* (Charmeſinus color.) *Propterea recentes in Arabum compoſitionibus cùm chermes inuenere, noſtrum chermes accipiunt, cùm potius coccum accipere debuiſſent, qui eſt uerus Arabum chermes: ut facilè uideri poteſt ſi quis Serapionem, & Dioſcoridem legat. Inquit enim Serapio: Cheſmen apud Dioſcoridẽ eſt arbuſtum, quod adminiſtratur ad accendendum ignem, & eſt medium inter arborẽ & herbam, cuius rami ſunt multum ſubtiles, ſuper quos ſunt grana*

rotunda ſimilia lenticulæ, quæ colliguntur & reponuntur, & conſeruantur, & conficiuntur ad tingendum. Et melior grana eſt illa quæ defertur ex terris quæ dicũtur Galates & Andabuſi, & ex Armenia, & ſecũda eſt illa de Siana & Lithia, & deterior omnibus eſt Hiſpana. Reperitur autẽ in arbore glandiũ interius Calchic animal teſtoſum paruum, ſimile limacijs, & colligunt illud mulieres cum ore earũ. Hæc Serapio ex ſentẽtia Dioſcoridis, ſatis barbarè & infidè. Cui ſi Dioſcoridem in capite de infectorio cocco perleges, idem cum ſuo cheſmos eſſe deprehendes. Inquit enim Dioſcorides: Κόκκος βαφική, id eſt granum tinctorũ, ſurculoſo naſcitur frutice, cui grana lenticulæ adhærent: leguntur hæc ad uſus, componunturq́;. Optimũ eſt è Galatia & Armenia, ſequẽs ex Aſia, Ciliciaq́;: peßimum ex Hiſpania. In Cilicia è roboribus prouenit limaci paruo ſimile, quod loci eius mulieres exceptum ore, coccum ſpecialiter appellant. Vbi uides chermes apud Serapionem eſſe Dioſcoridis coccum. Quid autẽ per id uelit Dioſcorides, quod mulieres excipiant ore, non poſſum aliud coniectari, quàm ita excipere ut melius ſeruetur: inde enim nonnihil maturitatis cõtrahitur. Aliter enim quid ſentiat, imaginari non poßũ, niſi codex corruptus ſit, & aliquid deſit: imò aliàs putaui coccum Dioſcoridis eſſe noſtrũ chermes, & mulieres ore accipere, ne in uermiculum tranſiret. Sed hoc me dimouit à tali ſententia, quia dicit naſci frutice ſurculoſo: herba autem eſt, ex qua noſtrum chermes ortum habet: Coccus autẽ infectorius naſcitur ex frutice, & de eodem loquens, dicit in Cilicia è roboribus naſci:

apparet autem quod è roboribus naſcitur, eſſe granum quod tingendo eſt, non autem chermes. Vel dicimus in codice Dioſcoridis nullum eſſe uitium, ſed locum fuiſſe ab interprete male intellectum. Cuius loci uerba ſunt: ἣν αἱ τῇδε γυναῖκες τῷ στόματι ἀναλέγουσαι κόκκον καλοῦσιν. quæ ſic ad uerbũ transferas: Quem eius loci mulieres ori colligentes, coccum uocant. Mulieres enim colligunt coccum ori, id eſt ad os tingendũ ac fucandum: ut τῷ στόματι non ſeptimi apud nos caſus, ſed datiui uim habeat. Illam autem uocem euulſum uel exceptum, de ſuo addidit interpres, neq; uſquã eſt in Græca litera. Cuius rei magnificus, & reuerendiſsimus CAELIVS Calcagninus, uir undequaq; doctiſsimus, me attentum fecit. Sed ad rẽ noſtrã redeuntes, Cum in Mauritanorũ compoſitionibus chermes, aut ſetã in chermes tinctam reperies: noli chermeſinũ intelligere, ſed infecturam in coccum, id eſt in granã tinctorũ appellatam: unde coccinea ueſtis apud antiquos. eſt enim alia res chermes. Ideo illos non multùm reprehendo, qui pro ſeta in chermes tincta coccũ ſumunt. Adde tamen nec ſetam tinctam aut pannum ſumenda eſſe ob præparationem. An uerò cor roboret, nondum apud aliquem autorem fide dignum reperi, ſed tantũ adſtringere, & uulneribus neruorum prodeſſe. Tamẽ ſupinus quidam error apud nonnullos planè quintæ claſsis medicos inuenitur, qui granum quod tingendo eſt, ad prouocãdos menſes exhibẽt, cùm plurimum ſupprimat, ut ego plerunq; eius puluerem exhibeam his mulieribus, in quibus de abortu dubium eſt. Et quia nonnullæ ſponte abortire uolunt, ne in

furto

ſurto deprehendantur, petentes ut in hac re illis opem darem, ego hoc granum exhibui, ne ſi uellent, abortire poſſent. Qui autẽ ducere menſes fatentur, argumentum ſumunt ex colore, quia rubrum, ac ſi rubra menſes ducant: multi enim maximã propoſitionem habent ſummè falſam: Omnia rubra menſes prouocare, tamẽ multa rubra inueniuntur, quæ uim adſtrictiuam habent: Scitoq́; quod à Dioſcoride dicitur, Cuius grana lenticulæ adhærent, non eſſe intelligendũ grana lenticulæ figuram habere, ſed quòd more lenticulæ inhærent. SEN. Igitur non eſt noſtra, qua tingunt in chermes? BRA. Non ut uidetur. SEN. Igitur noſtram granam edoceas, & quid illud ſit, quo nunc in Chermeſinũ tingunt. BRA. Noſtra grana eſt coccus baphice, id eſt granum infectorium Dioſcoridis, & Plinij, & chermes Serapionis, ac Mauritanorum. Quid autẽ ſit apud antiquos chermes noſtrum, quo floridus color, quem chermeſinum uocamus, fit, dubium eſt. Tamẽ bene Pliniũ conſiderans uiſus ſum expiſcatus eſſe grana noſtra in Cypro, & Creta, & pluribus alijs locis naſcitur, Venetiasq́; affertur ex puſillo frutice folia habente, ilicis aquifoliæ ſimilia, ut Plinius lib. XVI. capite octauo docet: tamen hæc folia parua ſunt, & ſpinoſa. Tamen & in robore coccus naſcitur, præſertim in ilice, ut Plinius capite quarto lib. XXIIII. teſtatur. & Theophraſtus tertio de plantarum hiſtoria, inquit: granum puniceum facit. de his loquitur, quæ in arboribus fiunt, tamen fructus non ſunt, ut nux auellana, quæ uilum callo compactili facit. Idem in eodem libro repetit, cùm omnia enumerat, quæ in ilice naſcuntur. SEN. Ea igitur

igitur quæ in ilice naſcitur noſtra grana eſt. BRA. *Non eſt, ſed à* Plinio *cap.* IIII. *lib.* XXIIII. *coccus, ilicis appellatur.* Eſt *aliud granum à cocco, ſed & ipſum tingit. Si autẽ apud antiquos noſtrum chermes reperiatur, eſt id de quo* Plinius *præcitato loco inquit: eſt autem genus ex eo (ſcilicet cocco) in* Attica *ferè, &* Aſia *naſcens, celerrimè in uermiculum ſe mutãs, quod ideo ſcolecion uocant, improbantq́;, ſi apud* Antiquos *noſtrũ chermes ſit, eſt coccus ſcolecion: nam chermes noſtrum ocyßimè in uermiculum tranſit.* Vnde *tria cocci genera apud antiquiores ſcripta inueniuntur:* Coccus *infectorius abſolutè, qui noſtra grana eſt ex arbuſcula puſilla naſcens, folia circinata ſpinoſa habens parua, & coccus ſcolecion, qui fortè eſt noſtrum chermes, niſi intelligas eſſe genus aliquod cocci ilicis, quod in uermiculum citò tranſeat ſcolecion dictum, aut dicas non habuiſſe rationem tingendi ex ſcolecio, qualem nos habemus, ideo ab ipſis ſcolecion deſpiciebatur, nobis autem facit colorem magis floridũ, quàm coccus baphice faciat.* Tertium *eſt, coccus ilicis, ut ex his omnibus colligere poßis quid ſit chermes apud recentes, & nunquid apud antiquos reperiatur.* An *uerò cor roboret chermes, nec antiqui nec recẽtes prodidere: non antiqui, quia apud ipſos quid ſit nõ reperitur.* Arabum *enim chermes eſt coccus baphice, quem granum uocamus.* Recentes *etiã nihil prodidere, quia ipſi de chermes loquentes, de eo uerba habent, de quo* Arabes *ſcripſere: propterea in hoc ſyrupo chermes dimitterem, ueluti unum, de quo experimenta ſumpta non ſunt. quod an calidæ naturæ ſit, an frigidæ, ſi ſcire cupias, calidæ naturæ eſſe*

Scolecion.

Cocci tria genera apud antiquos.

ræ eſſe illud oſtendit, quòd celerrimè in uermiculũ tranſit: ea enim cita generatio caliditatẽ notat. SE. *Mihi uidetur mirũ antiquos adeò modicè de noſtro chermes eſſe locutos.* BRA. *Ne admiratione afficiaris, quoniam fortè nihil locuti, niſi id ſit, quod coccus ſcolecion à* Plinio *nuncupatur, quãuis plerũq; dubitauerim quod eſſet coccus, de quo* Plinius *capite* XLIIX. *lib. ubi de tingendo Amethyſtino tractat, & inquit coccum* Galatiæ *rubens granum. poſtea addit, ut dicemus in terreſtribus. Putabam hanc particulam à* Plinio *poſitam eſſe, ut ſub terra naſci animaduerteret. Noſtrum autem chermes uel ouum ſit, uel ſemen ſub terra naſcitur: eſt enim granũ illis radicibus inhærẽs, quod poteſt ratione coccus appellari.* Idem *enim eſt apud* Græcos κόκκος, *quod apud* Latinos *granum.* SEN. *Si autẽ reperiretur qui & ſetam, & chermes in hunc ſyrupum imponere uoluerit, quomodo agere debet?* BRA. *Aut ſeorſum ſetam, & chermes ponat, aut hoc modo præparet: Accipiat libram chermes, quod in puluerem redigat, ſintq; igni ſuſpenſæ in æneo lebete quinq; aquæ libræ, quæ cùm calida eſt antequam feruere incipiat: in eã chermes pulverizatũ iniiciat: deinde una ebullitione bullire faciat, & ab igne deponatur: poſtea ſetam, quam crudam uocant, (eo quòd nullum colorẽ ſuſcepit) in prædictam aquã ponat: & donec optimè imbibatur, relinquat: deinde eam ſtatim exprimat, factáq; mediocri expreßione, in ſuccum pomorum dulcium, & aquam roſaceam infundat.* SE. *Igitur exiccari non debet?* BRA. *Non debet exiccari, ſed debet ſtatim in prædictum ſuccum & aquam infundi, & ſtatim pharmaco-*

pola cùm extrahit ſuo uſui accommodare debet, quia ſolùm eo tempore præparanda eſt, quando ſyrupum hunc conficit. SEN. Quæ proportio ſetæ eſſe debet ad chermes? BRAS. Pro libra ſetæ, libra chermes ſumatur, ad imbuendum. Vnum tamẽ eſt, in quo de uobis pharmacopolis miror, qui ferè ſemper hunc ſyrupũ candum habetis, id eſt quo zucharum concreuit. SE. Aliter fieri non poteſt. BRA. Quia arte caretis, qua fiat. Multi ſunt modi, ſed unus hic præcipuus eſt, addere parum mellis zucharo: hoc enim prohibet, ne zucharũ in duritiem illam (quã uulgus candũ uocat) concreſcat. Mel tamen prohibere non poteſt quin dureſcat in proceſſu temporis, ſed bene prohibet ne candeſcat (ut hoc uocabulo utar) tamẽ non dureſcit niſi longo tempore trãſacto. Sed interim à Pharmacopola uẽditur. At unum aliud apud pharmacopolas obſeruaui, hunc ſyrupum mucidũ fieri. SE. In hoc non ſinã te mentiri, ſed cauſam ignoro. BRA. Facilè reddam: & ſi noſtro modo parabis, nunquã aut hic, aut alter ſyrupus mucidus fiet. SEN. Dic obſecro. BRA. Mucor, & muciditas ex ſuperflua humiditate fiunt: hoc manifeſtè deprehenditur in dolijs uinarijs, quando guttæ delambendo uas exeunt, mucor fit ob eam humiditatem, & quanto magis uinum aquoſum eſt, tanto magis mucore abundat. Eodem modo, quando è naribus humiditas exit, mucor fit, & ideo pueri ob ingentẽ capitis humiditatem continuò nares mucore plenas habẽt, & in humidis locis ſemper ſitus & mucor generatur. SE. Fortè piſcantiũ nares ſemper mucidæ ſunt, & perſtillantes, quia intrinſeca humiditas ab extrinſeca allicitur. BRA. Ridicula,

dicula, ſed non præter rem ratio. Idem in ueſtris ſyrupis accidit, quando ſyrupum uſque ad aquæ & humiditatis reſolutionē non decoquitis, mucidus fit. Igitur ſi ad unguem decoquatis, mucidū non fieri animaduertetis. SE. *Mucor etiā ex caliditate fieri uidetur: nam æſtiuo tempore, & ſæuiente cane, panis potiſsimùm mucidus fit.* BRA. *Idem ex humiditate cauſatur: tunc enim calor aëris, intrinſecam panis humiditatem ad extrinſecas partes allicit, unde intrinſecus exiccatur panis, extrinſecus humeſcit, & mucidus fit: quod ut euitetur, iubeo mulieres meas panariam capſam tota æſtate in cella uinaria ſeruare, quoniam loci frigiditas panem mucidum fieri non ſinit. Sed hæc alio commodiori loco tractanda ſunt.* SEN. *De hoc ſyrupo ſatis dictum erit, ſi quæ in ipſo omittenda ſint, breuibus repetas.* BRA. *Setam, & chermes omitterem, quæ ad rem nihil faciunt, imò ſeta in chermes tincta ob præparationem obeſt.* SEN. *Proſequar'ne alios ſyrupos?* BRA. *Tibi ipſi cantare poteris: mihi enim fabulam ſurdo cantabis, nempe cœnare decreui, quoniam fame plus quàm Saguntina premor, cœnans autē obaudio, præſertim in prima menſa, ubi dentes ſolùm ſtrident.* SEN. *Igitur canina fame premeris?* BRA. *Imò humana: heus puer ſterne mappam, uosq́; ancillæ dapes in menſam portate, tuq́; manibus lymphas præbe. Obaudio nunc ſenex, quoniam ea uulgata ſententia uera eſt, Ieiunus uenter, non audit uerba libēter: licet ineptiori carmine dicta ſit. Et Catonis uetus ſententia eſt: Venter aures non habet. Mecum in cœna eris: poſtea ſyrupos alios, & cætera compoſita medicamēta proſequeris.*

Interim dum hæc pediſſequæ in refrigerandis dapibus retardāt, hæc ſtriblita in ſpiram uerſa, famem ſedare incipiet.

BRASAVOL.

QVid impedit nunc ſyrupos iam cœptos proſequi? Poſtquam exempta fames, & amor compreſſus edendi, & omnes inuicem loqui incipiunt, quia prope finem ſunt, in quo rumor gentiū fieri ſolet. SEN. Tu iuuenis properè comediſti, imò tuburcinatus es: Ego edentulus nondū huius comœdiæ actum primum exegi. BRA. Vno uerbo ſequentē ſyrupum nomina, qui in tua ſcheda ſcriptus eſt. SEN. Ego prius huius clupeæ genituram, & hos fluuiatiles cancros comedā, bisq; hūc cyathum exhauriā, quàm de ſyrupis uerba facturus ſim. BRA. Et ego interim bellaria depromā. SEN. Sum bellariorū ſatur. Syrupus, qui ſequitur, is eſt, qui de acetoſitate citri appellatur. BRAS. Ego potius de ſucco citri nuncuparem, quia intrinſeca citri pars tota ſuccus eſt, quibuſdam pelliculis demptis. Hunc autē ſyrupū ſecundum Meſuæ ſententiā parant pharmacopolæ, cuius compoſitio hæc eſt per Meſuæ uerba deſcripta, ut ſimul & compoſitionē, & Meſuæ uerba, ut ab ipſo autore dicuntur habeas: Recipe ſucci acetoſitatis citri, libras duodecim: decoque in uaſe uitriato ſuper prunas cum facilitate uſq; dum conſumatur tertia pars ipſius: deinde coletur, & dimittatur donec clarificetur: & accipe ex eo quod clarum eſt, libras ſeptem, & funde ſuper ipſum ex Iuleb claro & depurato libras quinq;, & coquatur donec inſpiſſetur. Si autem æſtas fuerit, dimittatur in ſole donec eius aquoſitas conſumatur. Hæc eſt ſecundū Meſuen

Syrupus de acetoſitate citri.

ſuen huius ſyrupi compoſitio. Addit deinde eius iuuamentum magnum eſſe in extinguendo inflammationes choleræ rubeæ, & febres inflammatiuas uehementes, & febres peſtilentiæ, & propriè quæ fiũt in æſtate uenenoſa, & cõfert ebrietati, uertigini, & ſiti uehementi. SE. Poſſes'ne uno uerbo ad quid ualeat exprimere? BRA. Poſſum. Ad omnes ægritudines bilioſas ex pura bile ualet, & peſtilentes, uel quæ ueneni naturã ſapiant, & ad ſitim extinguendam. SE. Eſt'ne hic parãdi modus apud antiquos? BRA. Antiqui de zucharo nihil unquam prodidere, & hunc ſyrupum nunquã fecere, tamen in omnibus ferè ægritudinibus præcitatis acido citri ſucco utebantur. En Galenus lib. VII. de ſimplicium medicamentorum facultatibus, inquit eſſe tertij ordinis reſiccantiũ, infrigidantiumq́; & de acida citri parte loquitur, quam partem in II. de alimentorum facultatibus lib. etiam frigidam facit, ſed gradum non determinat. Et Paulus Aegineta lib. VII. & Aëtius lib. I. acidam citri partem in tertio ordine frigidam & ſiccam eſſe arbitrati ſunt: ſed Paulus primo lib. capite LXXXI. dicit abundè infrigidare, gradum uerò non determinat. Plinius Secundus quarto de re medica libro (ſi is Plinij liber ſit, qui de re medica circunfertur) huic frigidam naturã ineſſe fatetur: imò & experientia ipſa hoc comprobat. Quis igitur negare poterit uehementibus inflammationibus & æſtibus ſuccurrere? Imò Aëtius cap. XXIX. lib. XII. ad inflãmationes utitur hoc ſucco pani aut pollini admixto, & modo cataplaſmatis appoſito. Nam antiqui, citri ſuccũ per os non ſumebant, ſed cortice tantùm, & carne ueſcebãtur,

ut apud Galenum, Paulum, & Aëtium uidere licet, qui inquiunt corticem, uentriculum roborare, quamuis diſficilioris concoctionis ſit, & carnem pituitoſam materiã gignere. Nec immeritò hic ſyrupus contra peſtilentem morbum ualere à Meſue dicitur, quoniã & antiqui citrum ueneno aduerſari fatebantur, quod potius ſemini attribuunt, quàm pomo. Quãuis Dioſcorides anceps ſit quum dicit, δύναμιν δὲ ἔχει ποθὲν σὺν οἴνῳ, ἀντενεργεῖν θανασίμοις, *id eſt, uim autẽ habet quod in uino potum uenenis aduerſatur. Hoc autem ita ad pomum, ſicut ad ſemen referri poteſt, quamuis de ſemine propinquius ſermonem habuiſſet. Tamen præter rem non eſt, ſi & de ſemine, & de pomo id intelligamus, quia Plin. lib.* XXIII. *cap.* VII. *inquit: Citria contra uenenum in uino bibuntur, uel ipſa uel ſemẽ. Nec obſtat quòd Theophraſtus* VI. *lib. iſtud pomo attribuat, & Paulus, & Aëtius, quoniã & ſemini hoc dotis ineſt, quod Auicenna cortici, & ſemini attribuit. Serapio etiam Dioſcoridem referens, ita refert ac ſi pomo hãc dotẽ elargiatur. Quicquid ſit, totum pomum ueneno reſiſtit. Vnum autẽ eſt, in quo recentiorum quorundam error deprehenditur, qui hunc ſyrupum ualere inquiunt contra prægnantium faſtidia quando edere non poſſunt, & extranea appetunt, ut carbones, terram, pilos, & ſimilia: quam affectionem Græci* κίσσαν *&* κίτταν, *id eſt picã uocant. Plinius lib.* XXIII. *capite* VI. *malatiam prægnantium interpretatur. Ineſt autẽ goc genus faſtidij prægnantibus uſq; ad tertiũ menſem, ut Paulus Aegineta capite primo primi libri docet. Cauſa autem eſt, quia fœtus paruus & imbecillis ea quæ*

Κίσσα. Κίττα. Malatia prægnantium.

ad lo

ad locos mittuntur conſumere non poteſt. Nos autē mulieres uidimus quæ uſq; ad quartū, quintum & ſextum menſem hac affectione uexabātur, ſed commune eſt tempus, cùm fœtus moueri incipit. Dicitur autē ciſſa, id eſt pica: quoniam hoc animal, quia uorax, in cibi faſtidium ſæpe uenit. Sed ne præſentem occaſionem omittamus, illuſtriſsima RENATA Galla Ferrariæ Duciſſa, nunc ciſſa uexatur, tamen in quarto menſe à conceptu eſt. Nec opus eſt putes ciſſam ſolùm eſſe cùm extranea appetūt, ſed ciſſa etiā appellatur, cùm adeò perturbatus eſt uentriculus, ut conuenientia edere non poſsit, quāuis extranea non appetant. Propterea Plinius præcitato loco prægnantium malatiā meritò appellauit. Conſtat autē prægnantium uentriculo (niſi æſtuans fuerit) potius obeſſe, quàm prodeſſe. Illorum autē error ex hoc prouenit, quia autores non conſiderarunt, qui non dicunt citri ſuccum ad hunc morbū ualere, ſed ſemen. Quamuis in Dioſcoride indifferens uideatur, tamen Plinius capite VII. libri XXIII. de ſemine id dicit, & Paulus Aegineta libro I. Ad rem autem noſtram redeuntes, hic eſt optimus ſyrupus in æſtuantibus morbis, quo frequenter iubeo ægros pro intinctu uti: ut nuper magnificæ Dianæ Eſtenſi contrariæ in æſtuantis uentriculi morbo: fit autem ex ſucco citri, tamen citri nomine limones, Adam poma, & arantia ueniunt. Ego potius ex limonibus pararem, quoniam ſuccum frigidiorem habent: hic autem potiſsimùm frigiditas expetitur, & limones ſaporē habent citro maximè conuenientem. Nam ut Plinius dicit capite XXVIII. lib. XV. citris odor acerrimus, ſapor aſperrimus. Inter hæc

autem limones omniũ aſperrimũ habent, ideo potißimũ citra ſunt limones. Tamen ſi ex citro etiam habere placeat, ubi tanta frigiditas non expetitur, parato. Illos autẽ pharmacopolas dãno, qui Venetijs ſuccũ citri emũt: ſed potius uoluerim ut citra emerẽt, & ſeorſum ſuccum & corticẽ in ſyrupũ redigerent, carnẽ uerò condirent. Succus enim quẽ Venetijs afferũt, plerũq; aqua mixtus eſt. Zucharũ, præſentẽ ſyrupũ ingrediens, clarificatũ (ut dicitur) eſſe debet: propterea à Meſue Iuleb nuncupatur. Multi ſunt, qui nimis coquunt, tunc facilè candeſcit, & concreſcit, & in durioris mellis formã tranſit. Quod eſt oppoſitum acetoſi ſucci, qui ſuapte natura nec dureſcit, nec cõcreſcit, ſed potius quæ gelaſcũt liquidiora reddit: ex nimia autẽ coctura, & ſucci extrema reſolutione cõcreſcit. Propterea tu (ne erres) ſume citri ſuccũ, & paulatim per linteum præcolato ſine aliqua expreßione, ut quod ſubtile eſt, paulatim tranſeat: qui enim uehemẽter linteũ exprimũt ſuccũ nimis ſpiſſum colligunt. Vnde id ſolũ ſumere oportet, quod ex ſe deſcendit. Duobus autẽ modis ſyrupus fieri poteſt, Sole, & igne. Si Sole fiat, id eſt per morã in ſole, magis clarus continuò permanet: Si igne, niſi bene animaduertatur, nimis craſſeſcit: qui enim nimis coquũt, in duritiẽ enogari, id eſt uocatæ gelatinæ ducunt. SEN. *Igitur ex limonibus etiam parabo?* BRA. *Imò parabis, quia uehementius infrigidat, & penetrat. Poſtquam hic puer mappã ſuſtulit, & dentiſcalpia præbuit, ſyrupos alios proſequaris.* SENEX.

Syrupus de ſtœchade.

SYrupus de ſtœchade tertio loco habetur. BRA. *Igitur his ſyrupis diſponendis nullum ordinem ſeruas?*

SEN.

SEN. Nullum, ut iam præfatus ſum. BRA. Gaudeo tamē hoc ordine diſponi, quoniam eos primò enumerare uiſus es, quibus illuſtrißimus patronus meus Hercules Ferrariæ Dux utitur. Eſt compoſitio apud Meſuen reperta in hunc ferè modum ab eodem autore, & ſequentibus uerbis deſcripta:

Recipe, florum ſtichados ʒ. xxx.
Haſce, id eſt Thymi
Calamenti } ãn. ʒ. x.
Origani
Aniſi } ãn. ʒ. vij.
Pyrethri
Piperis longi ʒ. iij.
Zinziberis ʒ. ij.
Paſſularum enucleatarum uncias iiij.
Mellis libras v.

Hunc ſyrupum (cùm hæc ſolùm recipit) appellant de ſtichados ſine ſpeciebus, uel de ſtichados incompletum. Tu autem potius de ſtœchade dicito. Si autem pulueres conſequentes recipiat, ſyrupus de ſtichados cum ſpeciebus, uel completus nuncupatur. Pulueres autem ſunt hi qui ſequuntur:

Recipe Cinamomi
Calami aromatici
Spicæ, id eſt Nardi
Croci } ãn. ʒ. j. ß.
Zinziberis
Piperis nigri
Longi

Ligentur in panno raro, & ſuſpendantur in ſyrupo. Doſis eius eſt, uncia una cũ decoctione ſpicæ, & alchililil. Hic ſyrupus expertus eſt ad omnes ægritudines neruorũ frigidas, ut eſt paralyſis, epilepſia, ſpaſmus, tremor & tortura. Valet etiam ad catarrhum frigidum, à capite ad pectus, & uentriculum ipſum roborat. Hæc Meſue.

SE. *Reperitur'ne apud antiquos hic ſyrupus?* BRA. *In primis eius uires audias: Obſtructiões aperit, craſſa attenuat, extergit, totũq; animalis habitũ roborat extáq; cõfirmat. Quod ſemper à cauſa frigida malè affecta intelligendum eſt, & præſertim pectori anhelantibus & deſtillationes habentibus opitulatur.* SE. *Eſt igitur ualde utilis hic ſyrupus?* BRA. *Vtiliſsimus. Cùm uerò multo calore non indigemus, incompletũ ſumimus, id eſt eum, quem uos ſine ſpeciebus appellatis (quamuis non defuerint qui dixerint, eum qui incompletus eſt, ſolũ recipere ſtœchada & paſſulas.) In intẽſiori uerò frigiditate, eum ſumendum iubemus, qui ſpecies, id eſt pulueres aromatum enumeratas recipit. De hoc ſyrupo nihil apud antiquiores reperitur, tamen dicunt ad omnia prænumerata ſtœchada ualere. Sed unũ eſt in quo ambigere poſſemus, quomodo ſcilicet componi oporteat: quoniam à Meſue ſimplicia ſolùm enumerantur, ſed modum componendi, & an coqui debeat, prætermittit.* SEN. *Subintelligitur decoctionem fieri ſecundum artem.* BRA. *Quæ eſt, & qualis hæc ars ad coctiones parandas?* SE. *Nos inſtinctu quodam, ſine pondere, ſine determinatione aquam ſumimus, ut oculis præſentatur & ingenio noſtro uidetur: poſtea ad libitum bullire ſinimus: deinde ſimplicibus expreſsis,*

preßis, quæ prius decocta ſunt, mel in hanc decoctionem ponimus, quod tamen prius expumatũ ſit: itaq; ad ſyrupi formam altera ebullitione reducimus. BRA. Miror admodum in his condiendis uos ſtatuta aliqua pondera non habere. SEN. Omnino non habemus. BRA. Viam igitur inueniamus, & certam normã, per ſtatutas menſuras cõponendi ſyrupos. SEN. Id libenter addiſcam. BRA. Et ego lubentius edocebo, ſi aures præſtabis. SE. Et aures & caput, & uniuerſum corpus habebis. BRA. Noli autem uniuerſalẽ regulam in omnibus ſyrupis expectare, quia in aliquibus ſolùm conueniet, in quibus cùm erimus te admonebimus: In aliijs uerò ſuas particulares regulas edocebimus. Quum ſyrupum de ſtœchade parare opus eſt, omnia quæ ipſum ingrediuntur, para, & craßiuſculè contunde, & in uitriatum catinum omnia pone, deinde octo aquæ libras ſuperinfunde, ſi omnia ſyrupi ſimplicia ſicca fuerint. Si ita egeris, optimè infundi experieris: poſt XXIIII. horas exprime, & inuenies duas aquæ libras à ſimplicibus imbibitas eſſe: Tũc & aqua, & ſimplicia ſimul igni ſuſpendas ut bulliant igne claro ad conſumptionẽ tertiæ partis, uel ſupra ignitos carbones fiat: Relinquentur quatuor libræ decoctionis plus minus, in quas libras quinq; puri mellis imponito, & iterum bulliant expumando, quoad fuerit conſumpta decoctio, & ad formam ſyrupi redactum ſit: in quã formam tunc redactum eſſe deprehẽdes, cùm gutta ſummo pollice capta inhæret, non tamen coit, & ſi indice guttã quæ in pollice eſt tetigeris, prætenuia fila mittat, & non ſtatim abrumpatur. Nec guttæ reſiliunt, in hoc præſertim ſyrupo qui mel

mel recipit:nam mel optimũ,ut Plinius *lib.* XI. *cap.*XV. *docet,reglutinoſum eſt.Si autẽ herbæ recentes ſint,ſeptem libræ aquæ in infuſione ſatis ſunt,quia una tantum imbibitur.Sunt uerò* Recẽtes *qui generalẽ quandã regulã tribuũt,quoties ab autoribus ſcriptũ reperiunt,quòd aliquid in ſufficienti quãtitate aquæ bulliat,ipſi hãc ſufficientem quantitatẽ,ita exponunt: Si res ſint quæ multã ebullitionem ſuſtineant,in omni manipulo ponantur (ut eorũ uerbis utar)boccalia quatuor aquæ:Si uerò mediocrem ebullitionẽ ſuſtineant,dimidium aquæ accipiant:Si uerò paruam ebullitionẽ ſuſtineant, unũ boccale ſumere oportet:uolentesq; hanc regulã ad põdus reducere, res, quæ plurimam decoctionẽ ſuſtinent, hoc modo recipiũt aquã,ut una libra ipſarum in ſex aquæ bulliat:quæ uerò mediocrem,in tres: quæ paruam,in unam & ſemis. Sed hæc non eſt congrua,conueniensq; regula,quoniã in hoc ſyrupo ſunt res quæ multam decoctionẽ ſuſtinẽt,ut zinziber,pyrethron: & quæ mediocrẽ, & quæ paruam ut cætera alia.* Nunc *autẽ ponamus omnia hæc mediocrem ebullitionem pati, tunc oportebit, hanc ſimpliciũ quantitatem in tres ferè aquæ libras ebullire.* Quod *apparet ſi quis computet,unicuiq; libræ ſimplicium tres aquæ libras dando.Sunt enim ſimplicia quæ hunc ſyrupũ ingrediuntur,ferè quatuordecim unciæ, ſpeciebus dẽptis: ſed nimis abſurdũ eſſet in tam paruã aquæ quantitatẽ ebullire,nempe ad ſextam partem cõſumere ſatis eſt:ideo nihil ferè relinqueretur, in quod quinq; mellis libræ inijci deberent,& ad ſyrupi ſpiſsitudinẽ ebullirent: quia partim per ebullitionẽ,partim per breuẽ cocturã cõſumptũ*

eſſet

eſſet, & ferè mel exhauriretur. SE. Certè hanc eſſe nimis paucã aquæ quantitatẽ ſemper iudicaui. BRA. Omnino pauca eſt. Ideo tu pro tota huius ſyrupi quãtitate ſi herbæ aridæ ſint, octo aquæ libras ſume: Si autẽ uirides, ſeptẽ, & adeò bullire ſinas, ut expreßione facta quatuor libræ decoctionis relinquantur: nam duabus libris imbibitis in herbas, ſex relictæ erant. Si deinde has ſex ad cõſumptionem tertiæ partis reſolueris, quatuor libræ ſolùm relinquẽtur. Ego hunc ſyrupũ ex zucharo pro illuſtrißimo Hercule Duce Ferrariæ parari facio, ut iucundior ſit. SEN. Qua hora ſpecies illæ in ſyrupum conijci debẽt? BRA. Recentes pharmacopolæ cùm ſyrupus ferè coctus eſt, imponunt. Nos autem ſecundum hunc ordinem incedendum eſſe iubemus: Si multo calore indigeamus, etiam diu hi pulueres in ſyrupo bulliunt: ſi non, tanto minus. Imò iubendum eſt ut prædicti pulueres ſuſpẽſi in ſyrupo maneãt: quod & ipſe Meſue innuere uidetur. quamuis multi hoc ſolum intelligant cùm decoctio fit. SEN. Hoc mihi ſummè quadrat: quia ſi multa caliditate indigemus, magis ebullire oportet: ſi autem pauciori caliditate opus ſit, tantùm his pulueribus condiatur. Quod opus nos pharmacopolæ dicere ſolemus aromatizare. BRA. Sed hi pulueres magis agunt, quàm aromatizare: nam aromatizare eſt odorẽ aromatum, rei, quam condimus præſtare. Hi autẽ pulueres ſunt potius ſyrupo calcaria. Cùm uerò ad formã ſyrupi decoctus erit, ſi põderabis, inuenies quinq; libras eſſe, & ſemis plus minus. Vnũ, tamẽ aduertas, quòd maiori coctura indiget æſtate, quàm hyeme. Quippe hyeme ſex libræ, aut paulò amplius eſſe

debet:

debet: æſtate ſolùm quinq; & ſemis ſint, uel circa. Aliter in uaſe, in quo ſeruatur, ſponte ebulliret, & ſpumã faceret, atq; mucorem. SEN. Loquuntur'ne de hac re antiquiores? BRA. Imò, nam Paulus Aegineta cap. XV. VII. lib. in his, quæ ex uino fiunt, dicit: Mellis deſpumati ſextarium unum ad uini ſextarios quatuor accipiunt, & componuntur incocta: In his uerò quæ ex ſucco & aqua fiunt (hæc autem ad noſtrorũ ſyruporũ naturã ferè accedunt) ſi quidem coquantur, unam mellis partẽ ad treis accipito, liquore in coctione ad duas fermè partes conſumpto. Re tamẽ uera noſtri ſyrupi æſtiuo tempore ſeruari non poſſent, ſi ſucci aut decoctiones ad duas partes ſolùm conſumerentur: propterea hi rectè agunt qui ad mellis ferè, aut zuchari pondus, uel circà arctant. Inuentus autẽ eſt ſyruporũ ſeruandorum uſus, tum ut compoſitiones præſto ſint, quando eis indigemus, tum quia radices & herbæ omni tẽpore non ſunt, tum quia compoſitiones ex mora quodammodo fermentantur. Deniq; in uitro circunlitũ uas ſerua. In hoc ſyrupo nulla ſimplicia examinare oportet, quia omnia in examine ſimplicium medicamentorũ expoſita ſunt. Id ſolum animaduertere iubeo, ut pro calamento, calamintha montana ſumatur, & montanũ origanum, uel quod ex Creta ad nos nuper per illuſtriſsimi Ducis noſtri naues cõportatũ eſt. Quod autem dicit paſſulas enucleatas, tu corinthiacam uuam à pediculis mundam intellige. Quære etiam uerum calamum aromaticũ, & ueram ſpicam, id eſt nardum. Inquit eius doſim eſſe unciam unam. Nos duas etiam exhibemus magno ægrorum commodo. Quod autẽ addit ſumi cum

aqua

aqua decoctionis ſpicæ, & alchilil, ſpica noſtra quæ pſeu doſpica eſt, & non uera, grauiſsimum odorē, & ægros lædentem in decoctione facit: ideo dimittenda, quouſque ueram nardum nacti erimus. Alchilil uerò eſt libanotis, quam nos roſmarinum uocamus, cuius flores potius ſumendi ſunt, quàm herba, uel cacumina illa, quibus flores inſident: nos cum alijs aquis igne eliquatis exhibemus, præſertim cùm illuſtriſsimus princeps ſumit, ne diſpliceat. SE. Si abſq; infuſione ebullire uoluerim, debeo'ne omnia ſimplicia una uice ſimul in aquā conijcere? BRA. Non, ſed prius ea ponantur quæ multam decoctionem patiuntur, deinde quæ mediocrem, tertio quæ modicam: uel hunc ordinem ſerues: Primò pyrethrum in decoctionem ponere oportet, deinde paſſulas, mox aniſi ſemen, inde calamentum & origanum, poſtea ſtœchada, quā ſequatur haſce, & pulueres, quas ſpecies nuncupatis, piper longum ſcilicet & nigrum, & zinziber. SEN. Nunc in mentem uenit ſyrupus alter de ſtœchade à Meſue in capite de ægritudinibus neruorum deſcriptus. BRAS. Eſt in principio capitis, ubi Iudæum quendam adduxit, tamē in iſto ſine ſpeciebus, & illo Iudæi paruam differentiam uideo, nam præcipua ſimplicia in hoc ſunt. Illius autem ſyrupi permixtio (ne fortè quæras) hæc eſt:

Recipe florum ſticados		vncias	iiij.
Halcæ Ziniam, id eſt ibigæ	añ.	vnc.	j.
Piperis Pirethri	añ.	ʒ.	iiij.
Paſſularum ſine interioribus		vnc.	j.

Coqu

Coquuntur in libras quatuor aquæ uſq; ad duas,& ſapæ libram ſemis, fiat ſyrupus. Doſis eius eſt ab uncia j. uſq; ad duas cum aqua alchilil. Vides hæc ſola calamentum, origanum, aniſum, & gingiber deeſſe: una tamen met intentio eſt, & ad unummet finem tendunt: fortè ille Iudæus imperfectè ſcriptum reliquit. Ex hoc etiam ſyrupo quantitas aquæ ſumendæ pro decoctione imperfectè habetur. SEN. De hoc ſyrupo ſatis dictũ eſt. BRA. Alios igitur proſequaris. SENEX.

Syrupus roſatus ſimplex.

SYrupus roſatus ſimplex quartus in ordine eſt. BRA. Gaudeo plurimùm, te in hoc tuo ordine, ſyrupos primo loco poſuiſſe, quibus illuſtriſsimus Princeps & patronus meus Hercules Ferrariæ Dux utitur. SE. Ego hoc ordine digeßi, quia in pennæ apicem uenere. BRA. Quicquid ſit, ego apud uos pharmacopolas, nomine ſyrupi roſati ſimplicis tres ſyrupos inuenio. Vnũ, ex infuſione roſarum recentium. Alium, ex infuſione roſarum ſiccarum. Tertium, ex ſucco roſarum. SE. Ita eſt. Sed & quartum habemus, qui roſatus ſolutiuus appellatur. BRA. Hoc noui, ſed tres ſolùm eſſe intelligo, qui ſub nomen roſati ſimplicis ueniunt. Ille autem ſolutiuus appellatur, non quia ſimplex non ſit, ſed quia ſoluit, quod alij non faciunt. Ad id autẽ, quod erat nobis propoſitum redeuntes, dicimus, inter pharmacopolas maximam confuſionem eſſe, imò & inter medicos maximam ignorantiam, & animæ ſuæ maximum diſpendium, qui pharmacopolarum compoſitiones ignorant, nec diſcere curant, ſed tanquã cæci ſinunt ſe duci ab ignaris quandoq; pharmacopolis: nam cùm pro ægris ſuis ſyrupum roſatum ſimpli

ſimplicem indicunt, eundem ſyrupum ſemper non exhibent, quia uarij pharmacopolæ uarios parãt. Sunt enim, qui pro ſimplici roſato, eum qui de roſis ſiccis fit, parãt, & exhibent magno errore, quia fortè reſtringere non eſt opus, hic autem reſtringit. Alij pharmacopolæ eum pro ſimplici faciunt qui de ſucco roſarum eſt, alio etiam errore: nam hic ſoluit, cùm fortè tunc ſolutione non indigeamus. Alij pro ſimplici illum parant, qui ex infuſione roſarum fit. SEN. Quinam pro ſyrupo roſato ſimplici ſumendus eſt? BRA. Is, qui ex infuſione roſarum fit, de quo Nicolaus in Antidotario ſub nomine ſyrupi roſati, qui ſiccitati & calori febrium ſuccurrit, ſitim reprimit, recreat, & conſtipat: fit autem in hunc modum:

Recipe roſas recentes, & pone in uas, & ſuperaſperge aqua feruente, & cooperi uas, ne fumus inde exeat, & cùm aqua refrixerit exprime roſas et eijce, deinde eandem aquam feruentem ſuper alias feruentes roſas iterum proijce, & ſupradicto modo facies, tam diu mutando roſas, quoad aqua fiat rubea, deinde in lib. quatuor zuchari pone, & cùm bullire inceperit, albumẽ oui in aquam frigidam inijce, & aquam ſimul, atq; albumen adeò concuties quoad ſpumeſcat, & eam ſpumam in ſyrupum bullientẽ impone, & cùm ſpuma nigreſcere cœperit, ſuauiter cum ſpatula remoueas, & iterum aliã ſpumam infunde, & ſupradicto modo fac quouſq; ſyrupus clarior fiat, & cùm cœpit quaſi filum facere, uel ſupra marmor poſitum, uel ſupra unguem non diffunditur, coctus eſt. Hæc Nicolaus. SEN. Hic eſt ſyrupus roſatus ſimplex, quem ſemper paraui, & exhibui, quum medici

Syrupus roſatus ſimplex de ſucco roſarũ.

ſyrupum roſatum ſimplicem ordinant. BRA. Et hic eſt, quo uti debent qui præſcribunt, & in febribus ſitim ſedare cupiunt, uentriculum roborare, & calorem extinguere: nam ille qui ex ſucco roſarum fit, comprimendo ſoluit: qui autem ex roſis ſiccis, nimis adſtringit. In uno autem de Nicolao miror, qui huius ſyrupi deſcriptionem poſuerit, tamen quantitatis roſarum, & aquæ normam omiſerit: propterea ego potius Meſuen ſequerer, qui & roſarum, & aquæ pondera docet, & quot uicibus infuſio fieri debeat, aßignat. Hæc enim imperfecta regula eſt, quòd toties infundatur, quoties aqua rubra fiat: quia aliquibus citius rubra uidebitur, alijs tardius. Et infuſionũ multiplicatio (ut apparebit) hunc ſyrupum ſolutiuum facit. Ideo Meſuen imitandum ſuadeo, qui ter tantùm infundit, imò cum his tribus infuſionibus aqua adeò rubra fit ut uinum uideatur, & odorem ſeruat. Ideo ne feceris hunc ſyrupum ſine ordine, ut triuiales pharmacopolæ faciunt, ſed Meſuen imiteris ita dicentem:

Syrupus roſatus ſimplex de infuſione roſarum recẽtium.

RECIPE foliorum roſarum recentium libras ſex, ponãtur in uas uitriatum terreum ſtricti orificij, & fundantur ſuper eas aquæ calidæ libræ quindecim, & ſtringatur orificium uaſis, & dimittatur per horas octo, tunc denuò colentur, & in uas tantundem foliorum roſarum recentium mittatur, & demum eadem aqua calefacta, ſuper ea emittatur, & ſtringatur orificium ſimiliter per octo horas, & deinde coletur. Et ſi conſeruare uolueris, ponatur in uas uitriatum ſtricti orificij, & deſtilletur oleum in orificio eius, & ſtringatur caput eius, & exponatur ſoli per dies quadraginta, & hoc appellatur

latur Mucharus roſarum. Hæc Meſue. Vt ex his colli= gere poßis, Meſuen bis ſolum infundere, quod ſatis eſt. Tamẽ ſi alicui ob perfectiores uires tertiam infuſionem facere placebit, tertiam faciat. Tamen duæ ſatis ſunt: ali= ter in ſolutiuum tranſiret: nam quinta infuſio hũc ſyru= pum ſoluentem facit. Potius igitur hunc modum infuſio= nis Meſuæ eligito per conueniens pondus factum, quàm illum Nicolai, in quo non eſt ponderis determinatio: ſemper enim illi mihi diſplicuere, qui ſine menſura & ordine agunt. Infuſionem habes: nunc opus eſt modum componendi ſyrupum edocere. Idem Meſue inquit loco prædicto: Si ſumantur infuſionis roſarum lib. quinque, zuchari lib. quatuor, deinde bulliant leniter ad ſpißitu= dinem ſyrupi, qualem Nicolaus in ſuo edocuerat, ipſe au tem Nicolaus æqualem quãtitatem zuchari, & infuſio= nis ſumit, & tunc minori ebullitione indiget, quia citius ad ſpißitudinem uenit. SE. Quare mucharus appella= tur? BRA. Quia mucharus apud Arabes, idem eſt quod infuſio apud Latinos, Ideo dicitur mucharus roſarum, id eſt infuſio roſarum. SEN. Reperitur'ne apud antiquos hic ſyrupus? BRA. Quomodo reperiri poteſt ſi zucha= rum ignorabant? habebant autem ferè ſimilem ex mel= le factum ut apparet, ſi quis Paulum Aeginetam lege= rit lib. VII. capite XV. ubi Hydroroſati compoſitionem parat, inquiens, Hydroroſatum è roſarum detractis un= guibus libris quatuor cõfici, aquæ ſextarijs quinq;, mellis ſextarijs duobus: an ebullire debeat, an nõ, prætermittit, ſupponens (ut arbitror) ab eo qui talia parare ſcit, intel= ligi. Si aliquid igitur ſit apud antiquiores quod noſtro

Mucharus roſarum.

Hydroroſati.

roſato ſimplici comparari poßit, eſt hoc hydroroſatum, quod aquam recipit: nos autẽ ex infuſione roſarum iam dicta, mel roſatum etiam conficimus: imò uos pharmacopolæ infuſionem illam per totum annum ad hũc uſum more Meſuæ ſeruatis. SE. Ita eſt. BRA. Suaderem igitur omnibus pharmacopolis, ut tres ſyrupos ex roſis ſeruarent: Eum, de quo nuper egimus ex infuſione recentiũ roſarum, quem uoluerim ſimpliciter, ſyrupum roſatum ſimplicem appellandum: & eum, qui ex roſis ſiccis fit, & eodem modo ut prædictus componitur. In hoc tantùm differt, quòd roſæ ſiccæ ſunt, ita enim magis conſtringit, & uentriculum roborat: quem ſyrupum de roſis ſiccis nuncupare debemus. Eſt autem recentiorum inuentum, quia infuſiones roſarum potius ſoluunt, præſertim cùm tranſeunt ſecundam aut tertiam infuſionem. Tertius ſyrupus eſt ex ſucco roſarũ factus. Sumitur enim ſucci roſarum rubrarum quantum lubet, & tantundem ſacchari, & ſimul clarificentur, uel utrunq; prius quàm miſceatur, ex albumine oui clarificatũ ſit, ut ſuprà edocuimus: deinde ad ſpißitudinem ſyrupi bulliant. Sunt aliqui qui minus ſacchari ponunt, ſed hoc nihil refert, quia deinde magis bullit. Hic autem ſyrupus, de ſucco roſarum appellandus eſt, qui ſi in quantitate ſufficiẽti exhibeatur, ſoluit, ut ſi tres unciæ ſumantur. Itaq; fit Mel roſatũ ex ſucco roſarum & ex infuſione roſarum, quam (ut ſuprà diximus) pharmacopolæ ſeruant. SEN. Quum de ſyrupis roſaceis ſermo interciderit, non ab re fortè erit, & de ſolutiuo tractare. BRA. Imò cõuenientißimum erit: nam & ipſe ſimplex eſt, ſed ad aliorum differẽtiam ſolutiuus nun

Mel roſatum ex ſucco roſarum.

Mel roſatum ex infuſione roſarum.

nuncupatur. Eſt idẽ cum ſyrupo roſato ſimplici: hoc dẽpto, quòd plures infuſiones habet. Si quintam infuſionẽ habuerit, ſoluit, ſed in nona exquiſitiſſimè. A`uobis ex communibus roſis paratur, cùm potius ex ualde rubris fieri deberet. Sed & ex uocatis damaſcenis plerunq; ab aliquibus fit, & magis ſoluit quàm ex alijs. Tres unciæ exquiſitè ſoluunt, quatuor autem exquiſitiſſimè. Si cum aqua endiuiæ, aut alterius herbæ ſecundum intentionem ægritudinis miſceatur, adeò ut bibi poſſit, ſubtiles materias & aquoſas potiſſimùm trahit, & à uenis & ab omni parte corporis: quãuis nonnulli, ex uijs ſolùm ducere putarint. Experientia autem rerum magiſtra ab omni membro ducere ſuadet: flatus autem per uentrem excitat, niſi aniſo, cinamomo, fœniculóue corrigatur. Nouus eſt ſyrupus, id eſt qui non multo antè tempore in uſum uenerit, quum tamen ſine moleſtia æſtiuo tempore educat. Ego etiam ex melle parari iubeo, ut hyeme ſumi poſſit. Nihil aliud additur illi, quem Meſue parat, niſi quòd infuſiones multiplicantur. Scito autem alium ſyrupum ſolutiuũ roſaceum apud Auicennam inueniri lib. III. canoni, ſen. XXII. tract. II. cap. XX. Sed ipſum facit ex ſucco, non ex infuſione. Recipit autem ſucci roſarum libras duas, mellis lib. quatuor, ſcamonij aſſati unc. j. decoquantur, quouſq; inſpiſſetur: & eius doſis eſt à duobus uſque ad quinq;. Ego autem intelligo à duabus drachmis uſq; ad quinq;. SEN. Electuarium roſatum Meſuæ, idem ferè eſt nonnullis additis. BRA. De electuarijs nihil in præſenti curæ ſit, ſed tantum ſyrupos tractemus. SEN. Mirum eſt antiquos ſuum hydroroſatũ non ebuliſſe. BRA. Syrupus roſatus ſolutiuus

Imò ebulliebant. SEN. Tamen Paulum ſuprà adduxiſti, qui de ebullitione nihil locutus eſt. BRAS. Subintelligenda erat in Paulo tanquam res præneceſſaria: nam ſi Aëtium legeris lib. v. cap. CXXXVIII. uidebis ebullitionem edocere, & quod ad conſumptionē tertiæ partis fieri debeat, ut eſt etiam apud recentiores in decoctionibus mos. Inquit enim roſarum recentium reſectis unguibus, & in umbra integro die cum ſua nocte flaccidarum, libram unam, mellis ſextariū unum, pluuialis aquæ ad tertias decoctæ ſextarios tres: ut nouem inquam ſextaria, ad tria tantum ferueſcendo perueniant. In ferueſcentem adhuc protinus ab igne remotam, roſas languefactas cōijcito, atq; in uaſe exquiſitiſſimè obturato ſeruabis: poſtridie aquæ excolatæ, expreſſis abiectiſq; roſis, mel admiſcebis, totumq; in fictile uitriatum excipies, et aliquot diebus inſolabis: poſtremò in uinaria cella recondes: quod longè magis infrigidat, quàm mel roſatum. Ex quo uides ebullitionem fieri, non autem ut nos: quippe nos poſt mellis miſcellam ebullitionē facimus, illi ante. Nos etiam experti ſumus hydroroſatum antiquorum parare: ſed citò corrumpitur, niſi in frigidiſſimo loco ſeruetur. Ideo nos & commodius, & felicius noſtros ſyrupos roſaceos aut ex melle aut ſaccharo paramus, qui per totum annum ſeruantur: quod antiqui æquè leuiter facere non poſſunt, niſi frigidum locum ſibi elegerint. Ideo Aëtius dicit in uinaria cella ſeruari. Eodem autem modo, quo ſyrupus roſatus ſolutiuus fit, iubeo ſyrupum ſolutiuum ex floribus perſicorum fieri, qui bilioſas materias educit & ſubtiles, odoratus multum, & qui ſex infuſioni

Syrupus ſolutiuus ex floribus perſicorum.

fuſionibus perfectus eſt, perfectiſsimus ſi ſeptem fiant, & qui optimi guſtus eſt, & in ardentibus febribus refrigerat. SEN. De ſyrupis ex roſis ſatis dictum eſſet, ſi mel roſatum explicuiſſes. BRA. Ea quæ dicta ſunt, ſatis eſſe potuerunt, niſi ad abundantiorem doctrinam addere uoluerimus, triplex, imò quadruplex mel roſatum fieri debere: Vnum, quod roſas integras recipit, potius inter eclegmata numerandum, ſicut & zucharum roſatum. Intellige autem ex integris roſis, non quia conteri non debeant & contundi: ſed ex integris, id eſt non ex ſucco, ſed ex folijs, detractis unguibus. Præparatur autē hoc modo apud omnes pharmacopolas: ſed antiqua præparatio non eſt, pro quacūq; libra mellis uncias quatuor foliorum roſarum accipiunt. Eodem etiā modo zucharum roſatum conficiunt, uncijs quatuor roſarum, libram unam zuchari exhibētes, & in feruentem ſolem ponunt. Sed de his aliàs. Ad mel roſatum colatū ueniamus, in quo omnes pharmacopolæ maximè errant. SE. Quomodo in hac re tam facili, tamq; uulgata errare poſſumus? BRA. Errorem manifeſtè oſtēdam. SE. Nunquam crediderim, niſi his oculis uiderim. BRA. Si quietè audies, quod dixi uerum eſſe percipies. SE. Citò expedias. BRA. Non'ne pharmacopolæ errabūt ſi nec antiquos, nec recentes autores ſequentur, in re tamen, quam antiqui, & recentes parare docent? imò & ipſi pharmacopolæ recentes ſe imitari fatentur. SEN. Si hoc oſtendes, deinceps ſilebo, & uerum ſequar: ſed per recētes quos intelligis? BRA. Nicolaum ueſtrum, qui Antidotarium ſcripſit, ſed ignarus quid ſignificet nomen Antidotus, ſi ipſum legeris,

Mel roſatum quadruplex.

diſſerentiam inter noſtrum mel roſatum, & illud Nico*lai manifeſtè percipies.* Dic *(ni refugis) quomodo uos mel roſatum paratis?* SE. *Duo mellis roſati genera habemus: Alterum colatum, alterum non colatum. Non colatum fit unicuiq; libræ mellis uncias quatuor ſoliorum, unguibus remotis exhibendo.* BRA. *De hoc in eclegmatibus loquemur, de colato nunc ſermo fiat.* SEN. *Colatū ex infuſione roſarum ſecundum* Nicolaum *aut* Meſuen *ſacta paramus, tantumdē mellis, quantum infuſionis ſumentes: & ad formam ſyrupi ebullire facientes, quæ eſt quoties ſumpta gutta ſupra unguē non diffluit, aut ſi digitis compreſſa cùm aperiuntur in ſeſe reſiliat.* BRAS. *Quis edocuit uos mel roſatum ita parare?* SEN. *Ego à præceptoribus laudatiſsimis pharmacopolis didici, tamē in nullo libro legi: puto alios ita feciſſe, propterea in uſum ceſſerit.* BRA. *Non poſſum negare hoc mel roſatū ex infuſione aliquid conferre, & uim roſarum ſeruare: tamen cùm antiquiores & recentes de aliqua re optimè ſentientes habeamus, eos potius imitari debemus, quàm uſum aliquem ſine ratione factum.* SEN. *Ita eſt.* BRA. *Lege in primis ueſtrum* Nicolaum, *quomodo mel roſatum paret, uentriculum roborans & abſtergens, & frigidas materias concoquens. En* Nicolai *liber, eius cōpoſitionem lege.* SEN. *In decem libras albiſsimi & puriſſimi mellis deſpumati ſucci recentium roſarum libram unam, ponantur in cacabo ad ignem, & cùm bullire inceperit, uiridium roſarum cum forficibus uel cultello inciſarum libras quatuor addas, & tam diu bulliant, quod ad ſucci cōſumptionē ueniat, & cùm bullierit ſemper agitetur*

Mel roſatum colatū & non colatum.

tetur & in fictili uaſe poſito, quandiu magis tenebitur, tanto melius erit. Hæc Nicolaus. BRA. Cur albiſsimum mel accipi iubet? SEN. Quoniam album mel alijs perfectius eſt. BRA. Neſcio unde hoc inuenerit Nicolaus, & tu affirmare poſsis, quòd mel album alia excedat. SEN. Ita ſemper audiui. BRA. Si Dioſcoridē legiſſes, didiciſſes, mel optimum ſubrutilum eſſe, non album, & ut Plinius inquit cap. XV. undecimi lib. aurei coloris, quod ſit è thymo. Ideo mel albū ſumi non debet quando optimum mel quærimus, ſed ſubrutilum, uel aureum colore. Quod autem addit, diſpumandum eſſe, multùm cōuenit, ut flatuoſæ partes demantur, & ſine noxa mel roſatum fiat. SEN. Meſue habuit'ne ſermonem de ipſo? BRA. In melle roſato ipſum quodammodo adumbrauit, ubi dicit, aliquos ex ſucco, folijs, & melle feciſſe, tamen eadem menſura non eſt, nec idem pondus, quoniam uult foliorum roſarum partem unam & ſemis, ſucci partem unam & ſemis, mellis partes tres ſumi. Quicquid autem ſit, Nicolaum potius, quàm Meſuen, aut alium recentem in hoc ſequi debemus. SE. Quo ordine mel roſatum antiquiores fecere? BRA. Dioſcorides de rhodomelle tractat lib. V. ſed quomodo fiat non docet. Id tantum dicit, quoſdam ex ſucco roſarum, & melle conficere, quod rhodomeli appellant, arteriæ aſperitatibus utile. Sed Aëtius lib. V. cap. CXXXVII. mellis roſati confectionem in hunc modum fieri docet: Succi roſarum exectis unguibus, partes tres, mellis partem unam, calido ſoli pluribus diebus exponitur. Si uerò aër ſit nubilus, & non appareat ſol, mel roſatū cribro ſetaceo rariori excolabis, mitioribus carboni Rhodomel.

boribus decoques. SEN. *Refert'ne eius uires Aëtius?* BRA. *Imò refert. Inquit enim: Leniter adſtringit, refrigerādiq́; poteſtate pollet, ac nonnihil, mellis ratione abſtergit. Habet & quid ſubamari, & molliter acris: ideo ori confert, quòd calida inflammatione ob feruentis deſtillationis defluxum laboret, & uentriculo, ad quē humores acres, & bilioſi defluant, poſt uomitum medetur, ad ſtomachum etiam abſq; materia æſtuantem, & ad febricitātes in totius morbi, atq; in particularis quoq; acceßionis uigore conſtitutos utiliter exhibetur. Sæpenumero enim in febribus una tantum largior potio cōgruo tempore exhibita, ad integram morbi ſolutionē ſuffecit procurato ſudore, ac citata aluo: nam præ cæteris cunctis potionibus, mel roſaceum potentißimum eſt ad acutos humores per aluum ducendos. Hactenus Aëtius.* SE. *Pretioſißima res eſt mel roſatum, ſed eodem modo non fit ab Aëtio, & Nicolao.* BRA. *Non equidē. Nam apud Nicolaum copia mellis maior eſt, quàm apud Aëtiū: nec Aëtius folia ponit, quæ Nicolaus addebat.* SEN. *Tu autē quod mel roſatum magis laudas?* BRA. *Quod ab Aëtio deſcribitur, quoniam ſucci roſarum magis ſumit, quàm mellis. In ſucco autem uires ſunt. Adde, mel roſatum Nicolai ad potum ineptum eſſe, niſi alicui aquæ miſceatur. Quod autē ab Aëtio fit, per ſe potabile eſt: & quod eſt apud Nicolaum, calefacit, nec illud in acutis febribus exhiberem. Quod autem apud Aëtium eſt, ad temperiem uergit, & potius in frigiditatem tranſit. Ideo in acutis febribus Aëtius ſuum potui dat.* SEN. *Seruant'ne perpetuò Græci modum conficiendi Aëtij?* BRA. *Seruant*

multi

multi. Tamen Hermolaus putat idem eſſe Aetij Rhodomel, quod Pauli Rhodoſtacti, quum tamen non ſit: licet Rhodoſtacti ſuccum roſarum, & mel recipiat. Differẽtia autem eſt in pondere, nam Aëtij rhodomel tres partes ſucci roſarum recipit, & unam mellis. Sed Pauli rhodoſtacti duas partes ſucci roſarum ſumit, & unam mellis. Quippe compoſitio rhodoſtacti Pauli, quæ habetur lib. VII. cap. XV. ita habet: Succi roſarum, unguibus detractis, ſextarios duos, mellis ſextarium unum, decoquito uſq; deſpumando, donec pars quarta coctura euaneſcat. Habet præterea compoſitionem quandam Paulus, quam Rhœti appellat, præcitato loco, inquiens: Decoquito ad tertias ſucci roſarũ ſextarios treis, mellis ſextarios quinque. Quæ cõpoſitio cum præſcriptis affinis eſt. SE. Hæc plus recipit mellis, ideo melli roſato Nicolai magis propinqua uidetur. Dic autem tu quam compoſitionem magis ſequereris? BRA. Voluerim pharmacopolas ſuccum roſarum ſeruare, poſtea modo unum, modo aliud (ut expetit morbus) componere. In acutis febribus Aëtij rhodomel parato. Cùm uentriculum roborare uolueris, & pituitam excerni, melle roſato Nicolai utaris. Pauli rhodoſtacte uehemẽtius eſt, quàm Aëtij rhodomel, quoniam mellis maiorem copiam recipit. Adhuc uehementius ad incidendum rhœti eiuſdem Pauli eſt. SEN. Nicolai mel roſatum tantum roſarum tempore fieri poteſt. BRA. Ita eſt: ſed Pauli, & Aëtij compoſitiones omni tempore parantur: quia toto anno roſarum ſuccum integrè ſeruatis. Ab uno autem abſtinere non poſſum, aliquos eſſe, qui mel roſatum colatum faciunt ex melle roſato cum folijs expri

Rhodoſtacte.

Rhœti.

exprimendo: propterea dicunt colatū appellari, non animaduertētes, ubi ſuccus ingreditur, neceſſariū eſſe percolari. SEN. *Vnum in ſyrupo roſato ſolutiuo conſiderandum omiſimus.* BRA. *Quid eſt hoc?* SE. *An æquales partes infuſionis, & zuchari, an minorem, an maiorem ſumere debeat.* BRA. *Si hæc obſeruabis, quæ tibi aperiemus uera eſſe deprehēdēs.* Pro *omni libra ſacchari, librā unam & ſemis infuſionis accipito, & ad mellis ſpißitudinem ebullire ſinas: tūc mirè ſoluit, & quandam utilem amaritudinem enanciſcitur. Sunt autem qui æquè ſacchari librā, & infuſionis miſcent, & minus ſoluit.* Ineptißimè *autē ſoluit, ſi octo unciæ infuſionis & libra una zuchari ſumantur: quod faciūt plures pharmacopolæ* Ferrariæ. SEN. *Ita certe eſt.* BRA. Hac *re multū perturbor, quoniam plerunq; quatuor uncias ſyrupi roſati ſolutiui exhibeo: & nihil penitus ſoluunt: aliàs duæ, aut tres unciæ mirè educunt.* Breui *autem futurum ſperamus, quòd omnes pharmacopolæ (in noſtra præſertim urbe) omnes compoſitiones eodem modo parabūt: & ab illuſtrißimo principe noſtro publico proclamate iubebitur: nam ut iuſtißimus eſt princeps, ita, ne populi ſui ex pharmacopolarū, & medicorum ignauia pereāt, procurabit.* SE. Aequißimi *principis munus hoc erit. Sed arbitror, circa maiora occupatißimū harum rerū non recordari.* BRA. Imò *nihil eſt, quod eius profundißimā memoriā effugiat: nempe omnia etiam minutula, tanquā præſentia ſint, intuetur, & conſectatur.* Neminem *adhuc reperi, qui illuſtrißimū* Herculem *memoria non quidem ſuperaret, ſed æquaret: & qui his duobus ſenſibus impenſius uigeret,*

Syrupus roſatus ſolutiuus.

auditu

auditu, & uiſu, qui ſunt diſciplinæ ſenſus. Tempus autē eſt ad alios ſyrupos tranſire. SENEX.

Syrupus uiolatus compoſitus.

SYrupus uiolatus accedit. BRA. Et hoc etiam illuſtrißimus princeps noſter utitur, cùm deſtillationes ſub cane ad pectora fluunt, dum apros ſub ardenti ſole & feras uoraces inſectatur. Tamen apud autores ſyrupi ex uiolis, aut uiolati diuerſi reperiuntur: nempe unus eſt de ſucco uiolarum: alius ex uiolarū infuſione factus: alius ex decoctione, quem Meſue ſcribit. Vos quo utimini? SEN. Nos Meſuen imitamur, qui in hunc modum ſyrupum de uiolis parari iubet, & his uerbis:

Recipe uiolarum		vncias	ij.
Seminum cydoniorum, Seminum maluæ	añ.	℥.	viij.
Iuiubarum, Sebeſte	añ.	nu.	xx.

Coquantur in libras ſex aquæ cucurbitæ, ad cōſumptionem tertiæ partis: deinde addas zuchari libram unam & ſemis, & ſyrupum facias ſecundum artem. Hic eſt ſyrupus, quo in publicis officinis utimur. BRA. Cùm igitur ſyrupum uiolatū præſcribo, hunc exhibetis? SEN. Hunc. BRA. At ego quoties abſolutè ſyrupum uiolatum præſcribebam, eum ſumendum intelligebā qui ex uiolarum infuſione fit. SEN. À quo ponitur is, quem intelligis? BRA. À Meſue ipſo, & Nicolao: Meſue enim in principio tractatus de ſyrupis ſimul ac ſemel infuſionis roſarum & uiolarum operationem docet. Sumi enim debent foliorum recentium uiolarum libræ ſex, & in uitreatum uas terreum ſtricti orificij poni: deinde ſupra ipſa, aquæ

calidæ libras quindecim impone, & orificium uaſis bene obturato: itaq; per octo horas dimittito, poſtea colato, & iterum in uas alias ſex lib. uiolarum, id eſt foliorũ ex floribus uiolarum ponito, & eandem aquam calidã per octo horas ſuperingerito, deinde percolato et in uitreatũ uas ſtricti oris ſeruetur, deinde ſuperponẽdo, & obturando, Soliq; per quadraginta dies exponatur: Tuncq; Mucharus uiolarum nuncupatur. Hæc eſt apud Meſuen infuſionis uiolarum præparatio, qua utitur ad parandum ſyrupum uiolarum ex infuſione uiolarum. Tamẽ non ita præparatur apud omnes, quia Nicolaus excedit numerum duarum infuſionum. SE. Debemus'ne eo uti, antequàm ſit per quadraginta dies inſolatus? BRA. Si eo indigemus, protinus fit ſine aliqua mora in ſole: ſed cùm ſeruare uoluerimus, ne corrũpatur, ꝑ quadraginta dies inſolatur. SE. Aliquos uidi, qui Iuleb uiolatum ex infuſione ita parabant. BRA. Et ita fieri nihil impedit. Tamen communis mos eſt ut ex aqua ui ignis eliquata & zucharo fiat. Non defuere tamẽ, qui cum uiolarum ſucco pararent, & qui cum infuſione uiolarum aridarum, cùm recentes deſunt. Sed minus efficax eſt. De eo, qui ex uiolarum ſucco fit à Meſue tractatur, qui uult ſumendas eſſe ſucci uiolarũ libras tres, zuchari libras duas, & decoquatur. SE. Nos ſemper ex aqua ui ignis eliquata Iuleb noſtrum facimus. BRA. Tamẽ de hac aqua per ignis uim eliquata, apud hos autores ſermo non fit. Nam Meſue, cui hoc iuleb attribuitur, tantum uel ex infuſione, uel ex ſucco uiolarũ fieri iubet: ex aqua autem igne eliquata fieri nunquã meminit, quamuis & hoc iuleb ſuaue ſit,

Mucharus violarum.

Iuleb violatum ex aqua vi ignis eliquata.

&

& non aſpernandum. Vnde in his iuleb hunc ordinẽ ponimus, ut id ex aqua igne eliquata factum primũ locum habeat, quia cæteris debilius, tamen ſuauius. Iſto autẽ an potentius ſit, quod ex ſucco uiolarum paratur, an quod ex infuſione, in dubio eſt. Id quod ex ſucco eſt, uiolæ ſubſtantiam recipit: quod autem ex infuſione fit, ſuperficiales partes ſumit, quæ magis lenientes ſunt. Ideo ſecundũ locum habet quod ex infuſione fit. Tertiũ, quod ex ſucco. SEN. Nos id tantum paramus, quod ex aqua ui ignis eliquata fit, tamen & alia iuleb genera parare conueniret, ſed omitti poſſunt, quia ſyrupos eodẽ ferè modo cõfectos habere oportebit: alterum de infuſione uiolarum: alterum de ſucco uiolarum, quibus loco iuleb uti poterimus. SEN. Fient'ne eodem modo ſyrupi? BRA. Omnino ex ſolo ſucco & zucharo, uel ſola infuſione & zucharo fiunt, ſed apud noſtros pharmacopolas in his condiendis ſyrupis uarius eſt mos. SEN. Nos non utimur. BRA. Aliqui ſunt qui fecere, ſed inter ſe non conueniũt: quippe in ſyrupo de ſucco uiolarum quidam ſex uncias ſucci, & libram zuchari accipiũt: alij octo uncias ſucci: & libram zuchari: alij æquales partes zuchari, & ſucci alij quatuor uncias ſucci, & libram zuchari, eundẽ morem in ſyrupo iſto de ſucco uiolarum ſeruari uolentes, qui in zucharo roſato, & uiolato ex integris roſis, & uiolis ſeruatur. Sicut enim in illo pro qualibet zuchari libra, unciæ quatuor roſarum ponuntur, ita hic pro qualibet zuchari libra quatuor uncias ſucci roſarũ ponunt. SE. Res adeò incõſtans eſt, ut quem ſequi debeam ignorem. BRA. Ego autem te edocebo, ut errare non poßis.

SEN. Tibi plurimum debebo. BRA. Non'ne hoc factum putabis, ſi in Meſuæ conficiendi modum oſtendam? SE. Certè, ſed nuſquam locũ animaduerti. BRA. Lege modum faciendi iuleb de ſucco uiolarum apud Meſuen, ubi accipit ſucci uiolarũ libras tres, zuchari libras duas, & iubet cum facilitate coqui: hinc ratio ſumitur condiendi ſyrupum de ſucco uiolarum. SEN. Eſt modus parandi iuleb, non ſyrupum. BRA. Quam differentiam facis inter iuleb & ſyrupum? nam & iuleb ſyrupus eſt: Græci recentes zulapon uocãt, quod recentes iuleb quaſi ſuccum uel ex ſucco. Imò, & Iu apud barbaras quaſdam nationes ſuccũ ſignat: & cur non Iolebum eo quòd in eum uiola infundatur: ἴον uiola eſt, λείβω infundo: unde fieri potuit ἰολειβόν. Quamuis hanc uocem barbaris quàm Græcis magis eſſe conſuetam, & reuerendiſsimus COELIVS Calcagninus iudicet. SE. Putabam iuleb à ſyrupo differre, quia ſuauior & limpidior eſſet. BRA. Hæc non eſt differentia, ſed quia ſyrupus magis decoquitur, quam iuleb, & in multis ſyrupis plura ponuntur, in iuleb ſimpliciter unum. Propterea ſi ſyrupum de ſucco uiolarum parabis, eandẽ menſuram ſeruare debes quam Meſue in iuleb ſeruat: ſed tu poſtea decoctionem augeas. SE. Hoc non diſplicet. Verùm & in illo ſyrupo, qui ex infuſione uiolarum fit, pharmacopolas diſtinctos uideo: ut aliqui plus, aliqui minus decoctionis pro zuchari portione ſumant. BRA. Habent tamen apud Meſuen generalem regulam conficiendi: Statim in principio tractatus de ſyrupis, ubi operationis iuleb ex infuſione modum ponit, uidelicet quinq; infuſionis libras ſumẽdas eſſe, & quatuor

Iuleb violatum ex ſucco violarum.

Iu.

zucha

zuchari,& paulatim coquantur, itáq; iuleb ſit: ſi uerò parum plus ebullire feceris,ſyrupus erit. Vnde tres ſyrupi uiolati inueniuntur,& in officinis ſeruari debent, ex ſucco uiolarum,ex infuſione uiolarum,& uiolatus compoſitus. Cùm autem ſimpliciter ſyrupus uiolatus ordinatur,eum intelligere opus eſt,qui ex ſucco uiolarũ fit,& ſimplex eſt. Is uerò qui fit ex ſucco,cum additione indici debet,ſyrupus ex ſucco uiolarum. Tertius,qui his fortior eſt,& qui plura recipit,debet cũ hac additione indici,ſyrupus uiolatus compoſitus. Itáq; nullus error fiet. Imò etiam tot ſyrupos per gradus diſtinctos habere cõuenit, quoniam ægritudines per gradus diſtinctæ ſunt: Vnus enim ſyrupus uni ægritudini,& alter alteri magis conuenit. SEN. Deinceps omnes parabo. Sed in cõdiendo ſyrupo de ſucco uiolarum nonnulli æquas partes ſucci,& zuchari accipiunt, regulam huius rei à ſyrupo de fumo terræ maiori ſumentes,in quo æquales partes ſucci,& fumi terræ ponit. BRA. At is ſyrupus non poteſt eſſe conueniens regula ad hunc,quia illum multa alia ingrediuntur præter ſuccum fumi terræ,in hoc ſolus uiolarum ſuccus ponitur. Ideo non mirum ſi copia zuchari in eo de fumo terræ ſit maior. Ideo potius laudo, ut à Iuleb de ſucco uiolarum modo iam dicto normã ſumas. De his autem ſyrupis,& ſi à Meſue dicantur leniendo ſoluere, copiam notabilem exhibui ad uncias ſex perueniendo,tamen nihil penitus eduxere: in aliquibus parum. SE. Igitur tres ſyrupos uiolaceos parabo. BRAS. Nec aliquem prætermittere debes, ſed quando compoſitum ſyrupum facies,prima quæ decoctionem ingredientur, ſint iuiubæ

& ſebeſtem: deinde ſemina maluæ & cydoniorum, deniq; uiolæ: quoniam minimam decoctionem patiuntur, ut uiolarũ capite Meſue docuerat. Deniq; ut de hoc ſyrupo finiã, ſcito, aliàs mihi fuiſſe ſuſpectos ſyrupos & potiones, quæ iuiubas reciperent: quoniam ab antiquis dãnantur. Quippe Galenus ſecundo de alimentorũ facultatibus, ſerica damnat. Sunt autem apud Græcos ſerica, quæ apud Latinos zizipha appellantur. Inquit autem Galenus, ſolum appeti ab inſolẽtibus, & effrænatis pueris, ac mulieribus, nam imbecilliſsima ſunt, & difficillimè concoquuntur, cumq; hoc ſtomacho inutilia ſunt. Damnantur præterea ab Oribaſio, Paulo, Aëtio, quæ & ab aliquibus ſyrica nuncupantur: tamen dulcedinem quandam habent emollientẽ, quæ pectoribus conuenit: propterea non dubito tuſsi ex materia calida factæ & his pectorum intemperiebus ualere, ubi materiam craſsiuſculã reddere opus ſit. SE. Reperiuntur'ne apud antiquos zuchari ad ſuccos proportiones? BRA. Ex Paulo Aegineta elici poſſunt, capite XV. ſeptimi lib. ubi compoſitionem, quam appellat Rhodoſtacti, docet: in qua ſumit ſucci roſarum ſextarios duos, mellis ſextarium unum, decoquito uſq; deſpumando, donec pars quarta cocturæ euaneſcat. SE. Ex hoc loco zuchari proportionem ad ſuccum facilè elicio, quamuis ipſi mel zuchari loco ponerẽt, quia ipſis zucharum ignotum erat. BRA. Propterea Meſue non ab re maiorem portionem ſucci, minorem zuchari ponit, quamuis dimidium præciſe non ponat. SEN. Reperitur'ne ſyrupus uiolatus compoſitus aliter deſcriptus? BRAS. Equidem reperitur, & Meſue in ca

in capite de pleureſi, in ſermone in aqua ciceru̅ duas de-ſcriptiones aßignat: Alteram Ioanitij*, alteram* Hamech*, quæ ab hac differunt, licet non multum.* SEN. *Adducas ni piget.* BRA. *En* Ioanitij *ſyrupus in primis:*

Recipe *uiolarum recentium* }			
Seminum cydoniorum }	*an̄.*	℥.	x.
Seminum citruli }			
Seminum maluæ		℥.	xij.
Gummi Arabici		℥.	viij.
Dragaganti		℥.	iij.

Super hæc libras ſeptem aquæ calidæ fundas, & per die̅ ac noctem permittuntur: poſtea ad conſumptionem me-dietatis bulliant: deinde cum duabus libris & ſemis pe-nidiarum fiat ſyrupus. SEN. Hic *ſyrupus noſtrum mul-tum excedere uidetur.* BRA. Certè *multùm excedit, nec dandus eſſet, niſi maiori attenuatione indigeremus.* Nunc *illum* Hamech *audias:*

Recipe *uiolarum*		vnc.	ij.
Seminum cydoniorum }	*an̄.*	vnc.	j.
Maluæ }			
Iuiubarum } *an̄.*	nu.	xxx.	
Sebeſtem }			

In ſeptem aquæ cucurbitæ libras ad conſumptionem ter tiæ partis decoque, & cum duabus zuchari libris fiat ſy rupus. SEN. Hic *à noſtro, quem paramus, non multùm differt.* BRAS. Imò *eum eſſe arbitror, quo utimur: & ubi differunt, librariorum error fuit: quippe* Meſue *ab* Hamech *ſumpſit.* Addoq; *tibi alium ſyrupum de uiolis à* Serapione *edoceri, Tractatu* VII. *capite* XXIII. *quem*

ſi legere uolueris, ſimplicem eſſe ex infuſione uiolarum percipies. Sed de hoc iam ſatis. SEN. Nondũ ſatis erit, niſi in primis admonueris, an ex ſiccis uiolis fieri poßit. BRA. Fieri quidem poteſt, ſed inefficax eſt: propterea & ſuccum, & infuſionem ſerua, & magnam ſyrupi uiolati compoſiti copiam, cùm uiolæ floreſcũt, ad totius anni uſum para: ne ex ſiccis uiolis parare cogaris, quæ minus frigidæ, & minus humidæ ſunt, quàm recentes, nec leniunt: quod præcipuè in hoc ſyrupo exigitur.

SENEX.

Syrupus iuiubinus. SYrupus iuiubinus in ordinem uenit. BRAS. In hoc etiam uos compoſito, & non ſimplici utimini. Eſt autem iuiubinus ſimplex is quem Meſue Iuleb iuiubinum appellat: & re uera conueniret hunc ſyrupum per ſe diſtinctum fieri: nam ubi non magna pectoris aſperitas adeſt, & ſputum tenue ac ſubtile ſit, ut incraſſatione indigeamus, ſed non magna, tunc ſimplici ſyrupo iuiubino uti oportebit. Cùm autem intenſa materiarum incraſſatione indiguerimus, compòſito iuiubino utemur: In ſimplici autem centum iuiubæ in quatuor aquæ libris ad medietatem reſolutionis aquæ coquuntur, & cũ una zuchari libra ſyrupus fit. SEN. Quam aquam ſumere debemus? BRA. Aliàs de aquis diſputatum fuit à recentibus, & concluſum, pluuialem aquam in ſyrupis pectoralibus ſumendam eſſe, quoniam tenuior ſit, & magis penetrans, quàm aliæ: quia ex uaporibus facta, hinc ut ad pectoris partes penetret, magis efficacem eſſe & aptam exiſtimarunt. Nos autem non ita ſimpliciter hanc rem inferendam cenſemus: ſed Galeni ſententiæ inhærentes

Aqua pluuialis in ſyrupis pectoralibus ſumenda.

rentes primo de ſimplicium medicamentorum facultatibus, capite quarto, dicimus: Quanto aqua eſt magis ſimplex, tanto frigidior eſt: propterea ubi refrigeratione indigemus & incraſſatione, ut in hoc ſyrupo iuiubino, pluuialem aquam ſumendam iudicarem: ubi autem infrigidatione, aut incraſſatione non indigemus, aquam fontis ſumerem. Verùm hæc non ſunt hoc loco diſcutienda: ſed ſatis ſit apud antiquos talem differentiam aquarum non fieri, ſed eam tantum quæ ſit pura, quam Galenus lib. ſuprà citato capite v. ex tribus ſenſibus iudicat, guſtu, uiſu, & odoratu, & ſit expers qualitatis, & nihil in guſtum imprimat, ut ſit planè perlucida, ac ſyncera, ut in odore nullam habeat qualitatem, tunc iudica aquam eſſe puram, & illam eſſe quæ ſyrupos & medicamẽta ingredi debeat. Quod autem à recentibus creditur pluuiales aquas magis penetrare, ab Aëtio non creditur, qui cap. CLXXV. libri tertij, aquam pluuialem fontanæ comparans, inquit: Plus enim habet conſtipationis quàm fontana. Ideo neq; abſtergit facilè, neq; coquit, neque madefacit, & excretiones impedit: quod ſi alicubi moram traxerit, magis adhuc conſtipat, tardiorisq; tranſitus fit, egeſtiones detinet, tardius concoquitur, diſtribuiturq;, ac deſtillationes gignit. Hæc Aëtius de pluuiali aqua. & Plin. lib. XXXI. cap. III. eorum opinionẽ grauiter redarguit, qui aquas pluuiales probant. imò inquit, horum ſententiã refellere intereſſe uitæ. SE. Non uidetur quòd pectorales decoctiones probè ingredi poſsit: tamen Paulus eam laudat cap. L. primi libri, inquiẽs: Cœleſtis præterea aqua, teſte Hippocrate, nullo pondere grauis, dul-

Aqua fontis, in quibus ſumenda.

ciore abundanti, limpiditate neutiquam uulgari, tenuitate deniq; cenſetur, eo quòd à ſole leuiſſimum trahatur, & tenuiſſimum. BRA. *Id ex Hippocratis ſententia dicit Paulus, qui tenuiſſimam aquam laudauit. Sed aqua duobus modis conſideratur: Vno modo ratione qua elementum eſt. Altero, ut noſtrum corpus ingreditur. Ratione qua elementum, & frigida, ac tenuis eſt ab Hippocrate, & Paulo pluuialis ſummè laudatur. At hæc eadẽ pluuialis ab Aëtio, ut noſtrum corpus ingreditur, dãnatur. Propterea & Paulus præcitato loco inquit omnium aquarum pluuialem maximè putreſcere (quamuis Auicenna in ſyrupo de papauere primo oppoſitum dicat) quia ex qualitatibus diuerſis conſtat. Ex marina enim aqua & alijs eleuatur: tamen (inquit Paulus) & ſi facillimè putreſcat, ob hoc non eſt exiſtimanda deterrima, nam alterationis procliuitas uirtuti magis quàm uitio adſcribenda eſt. Quapropter quæ inculpatæ aquæ indicijs prædita, facilè putreſcit, ſaluberrima cenſenda eſt. Hoc intelligo ratione quã aqua. Et hæc uerba Pauli, & Hippocratis de perfectione aquæ ut aqua loquẽtiũ, non autem ut à noſtro corpore ſumẽda, in cauſa fuere, ut recentes putarint, in omnibus affectibus pectoris pluuialẽ ſumendam. Sed hæc aliàs diſputanda ſunt: Nunc ſyrupum de iuiubis Meſue proſequamur: Hic autem eſt, ut paſſim in omnibus ferè ſcriptum autoribus reperitur:*

Recipe iuiubarum		lib.	x.
Violarum	} añ.	vnc.	v.
Seminum maluæ			
Capillorum Veneris		vnc.	j.

Seminis

Seminis cydoniorum
Papaueris
Melonis
Lactucæ
Dragaganti } añ. ʒ. iij.

Liquiritiæ
Ordei mundi } añ. ʒ. viij.

Decoque in libras quatuor aquæ fontium, & cum libris duabus zuchari fiat ſyrupus. SEN. Hic eſt re uera iuiubinus apud Meſuen ſyrupus, tamẽ ipſum hoc modo nunquã parare potui, ſed opus fuit ſemper, uel aquã augere uel zizipha diminuere. BRA. Non poſſum non credere deſcriptiones has mẽdoſas eſſe: nempe zizipha aquã longè ſuperant, unde ſi decẽ libræ ziziphorum in quatuor aquæ libras bulliant, potius eclegma fiet quàm ſyrupus: imò uel nõ poſſet, uel ægre bulliret. Propterea arbitror errorẽ potius eſſe in ziziphis, quàm in aqua: hunc enim ſyrupum puto proportionẽ habere ad iuleb. iuiubinũ, in quo etiam quatuor aquæ libræ ingrediuntur: ſed quia hic centum iuiubas accipit, & nihil aliud ingreditur, hic ſexaginta iuiubas ſumendas puto, uel centum, non autem centum quinquaginta, ut nonnulli accepere. Verũ ſexaginta ſumendas potius laudo, quoniã & antiquum Meſuen habeo ita incipiẽtem: Accipe iuiubas ſaxaginta: & potius enumerandæ ſunt, quàm pondere deſcribẽdæ, quia ſi põdere tradãtur, opus eſt ſemina extrahere. SE. Propter quid? BRA. Quoniam hæc eſt, & eſſe debet uniuerſalis regula apud pharmacopolas, ubi inueneris apud autores ſebeſtem, pruna, iuiubas, tamarindos, per

pondus in ſuis receptionibus deſcripta, ſemina abſtrahẽda ſunt, & proijcienda: ubi autẽ per numerũ ponuntur, ſemina extrahere non eſt opus, ut in hoc loco. Quare legendũ puto ut meus antiquus Meſue habet, iuiubas ſexaginta. In alia etiam re error eſt, ubi enim legitur uiolarum, ſeminũ maluæ unc. v. legi debet drach. v. ut ille antiquus Meſue citatus habet, qui in multis multo emendatior eſt: & ubi recentes uiolæ haberi poſſunt, recentes ſemper accipias, quoniã ſiccæ uires mutant. SEN. Quid de iuiubis? Sunt'ne recẽtes, an ſiccæ ſumendæ? BRA. Recentes potius, ſed bene maturæ. Sunt autem bene maturæ cum rugoſæ fiunt, & dulciores: acquirunt autẽ & perfectã maturitatẽ ab arbore remotæ, quia humiditas quædam craſſa reſoluitur, & rugoſæ ac dulciores fiunt, dulcedine quadam emolliente. Propterea & ſi à Galeno & antiquioribus reprobentur, tamen ad incraſſandam materiam probè ualent, & maximè proſunt. Sumuntur recentes bene maturæ: cùm uerò recentes deſint, ſiccas accipito, non quidem ſiccitate extrema: ſed tali ut intus ſit mollities illa ſuæ carnis ſub corio prædulcis: quales ſunt eæ, quas Ferrarienſes mulieres filo cõſuunt & feneſtris ſuſpenſas ſeruant, priuſquã ſextum menſem tranſierint. Pro ſemine papaueris, de albi papaueris ſemine intelligito: pro ordeo mundo, intellige à ſuis corticibus, ut uis abſterſiua abeat, & lenitiua remaneat. Cùm autem hunc ſyrupũ facis, primò iuiubæ ingrediantur, poſtea ſemina, & glycyrrhiza, deinde tragacanthum, deniq; uiolæ, & capilli Veneris. SEN. Qua de re? BRA. Quoniã prius ea ponere oportet, quæ maiorẽ decoctionẽ ſuſtinent, de-

inde

inde quæ minorem, tertiò quæ minimã: quippe tres gradus in decoctionibus ſunt. Primus, ea recipit quæ multam decoctionẽ ſuſtinẽt. Secundus, ea quæ mediocrẽ. Tertius ea quæ paruã. In unum te admoneo, quòd zucharũ hunc ſyrupum ingrediẽs libra una eſſe debet, non duæ: quia in ſimplici ſyrupo iuiubino, quẽ Iuleb de iuiubis appellat, unam zuchari libram ſolùm ponit, in quo nihil aliud eſt quod inſpiſſare poſsit, quàm iuiubæ. In hoc autẽ ſyrupo compoſito multa alia ſunt, quæ decoctionem inſpiſſant. Adde quòd ſyrupi magis coqui debent quàm Iuleb: ideo nimis ſpiſſaretur, ſi duas zuchari libras reciperet. nec opus eſt dicere quòd decoctio ad dimidiũ non fiat: nam & ſi Meſue pondus decoctionis non ponat, quantum ſolui debeat, tamẽ regula ſequẽtis ſyrupi ſeruanda eſt, & Iuleb iuiubini, & aliorum multorum, ubi quatuor aquæ libras decoquendo ad duas reducit. Si etiam experiaris, inuenies pulchrius fieri cũ una libra zuchari, quàm cum duabus, & in ſequenti ſyrupo de papauere, in quo Meſue quatuor aquæ libras tantum ponit, ſatis eſſe uoluit octo uncias zuchari, & octo penidiarum. Tamen quia zucharũ (ut fertur) nullum ferculum perturbat, ſi duas libras ponere uolueris, in tuo arbitrio ſit, ſed una ſola ſatis eſt, & ſyrupus aptius ducitur. Hoc autem nunc omiſſo, ad ſyrupos alios tranſeamus. SENEX.

SYrupus de papauere ſequitur. BRA. In nulla re magis confuſi ſunt pharmacopolæ, quàm in hoc ſyrupo. SE. Qua de re? BRA. Quia multæ ſunt deſcriptiones, & aliqui pharmacopolæ unam, alij aliã ſequũtur. O' miſeros ægros, quibus præter intentionẽ unus ſyrupus con- Syrupus de papauere.

tingit ex his de papauere, qui ſuæ ægritudini ita nõ quadrat: à Medico autem putatur conueniens exhiberi. SE. Credebam ego omnes pharmacopolas compoſitum Meſuæ de papauere parare. BRA. Quem appellas tu compoſitum? nam omnes compoſiti ſunt. SE. Ego illũ compoſitum appello, cuius deſcriptio apud Meſuen hæc eſt:

Recipe papaueris albi, Rubri	añ	ℨ.	50.
Capillorum Veneris		ℨ.	xv.
Liquiritiæ		ℨ.	v.
Iuiubæ		nu.	xxx.
Seminum lactucæ		ℨ.	xl.
Seminum maluæ, Cydoniorum	añ.	ℨ.	vj.

Coquantur in libras quatuor aquæ ad conſumptionem medietatis, & cum zuchari & penidiarum añ. ℨ. viij. fiat ſyrupus. BRA. Tu hoc uteris? & paratum ſeruas? SEN. Et nunc ſeruo, & continuè ſeruaui. BRA. Multi tamen in hac urbe ſunt, qui ſequentem à Meſue poſitum ante ſyrupum Dinari faciunt.

Recipe papaueris albi, Nigri } id eſt eorũ capita añ. ℨ. lx.

Et decoquantur in libras quatuor aquæ pluuialis quouſq; redeant ad lib. unã & ſemis, & cũ zuchari albi, & penidiarum añ. ℨ. iiij. fiat ſyrupus. SEN. Eſt ſimplex de papauere. BRA. Ita appellari poteſt, quia nihil aliud decoctionẽ præter papauerũ capita recipit. Alios etiã notaui, qui primũ ſyrupũ de papauere Auicẽnæ faciũt, qui & ipſe ſimplex eſt, ſed uuæ ſuccũ recipit, aut ſapã. Pro-

pterea

pterea nonnulli in compoſito Meſue à te citato ſapam addunt: nam ſemi libram ſapæ cum ſyrupo ad bulliendum ponunt: quod tamen nec ab autore dicitur, nec conuenit, cum infrigidare intendamus, & ſapa calida ſit. SEN. In tanta confuſione quos ſequi debemus? BRA. Opus eſt duos ſyrupos Meſue de papauere paratos habere. Primum ſimplicẽ, Alterum compoſitum: nam ambo ad ſomnum inducendum, ad ſitim extinguendam, ad prohibendam deſtillationem ad pectus, & ad leniendum ualent. Sed ille ſimplex minus frigidus eſt, & ſolùm intentionem ſimplicem habet ad prædicta, ad ſomnum ſcilicet prouocandum, & leniter infrigidandum: Compoſitus autem ad infrigidandum & leniendum intenſius. Ideo à Meſue ad tußim ſiccam, & phthiſin ualere dicitur. SEN. Curabo ut in mea officina ambo ſint. BRA. Si utroſque habere neglexeris, ſaltem compoſitum habeas: Ego autem pharmacopolam laudabo, qui utroſq; ſeruabit. SE. Nunquam mihi deerunt. Dic autẽ (ni piget) debent'ne eo modo fieri, ut deſcripti ſunt? BRA. Nonnullis erroribus demptis, aut emendatis, eo modo fiant. SEN. Illos libenter audirem, ne deinceps incautus errarem. BRA. En in ſimplici de papauere, papauerũ capita in quatuor aquæ libras ebullit, quouſq; libra una cũ dimidia relinquatur: Sed papauer ex his eſt, quæ mediocrẽ decoctionẽ patiũtur: propterea ſi tam diu bullierit, uires amittere puto, præſertim ſi papauerum capita recẽtia ſint. Si enim antiqua eßẽt, maiorẽ ebullitionem exigerẽt. SE. In recentibus ad quantũ aqua ebulliendo reſolui debet? BRA. Satis eſt, ſi pars tertia reſoluatur.

uatur, uel libra una, & ſemis. Ideo Meſuen ita legas: & decoquatur in libras quatuor aquæ, uſq; dum deſit libra una & ſemis, ut à quatuor libris aquæ libra una et ſemis bulliendo euaneſcat: unde libræ duæ & ſemis decoctionis relinquentur. SEN. *Cõuenientius uidetur quod minus reſtet, propter minimã quantitatẽ zuchari, quæ ingreditur: ſunt enim quatuor zuchari, & quatuor penidiarum drachmæ.* BRA. *O' bone uir, mendoſus eſt Meſue cõtextus, et legi debet: uncias quatuor, nõ drachmas. Idẽ error in cõpoſito de papauere eſt, ubi enim legitur: zuchari & penidiarũ añ. ℥. viij. legi debet, uncias octo: nec ualet quod aquæ quãtitas reſpectu zuchari multum exuperet in ſimplici de papauere, quia penidia uice zuchari funguntur. Non debent autẽ tantũ papauera ebullire tum ob cauſam dictã, tum quia humiditas & frigiditas maximè expetuntur, quæ ob multam decoctionẽ euaneſcunt. Non laudo etiã quod pluuialis aqua ſumatur, ob rationes dictas: quã tamẽ Meſue ſumendã iudicat.* SEN. *Sunt'ne in cõpoſito de papauere aliqua errata?* BRA. *Et maxima.* SEN. *Quomodo maxima in re tam uulgata?* BRA. *Audies. Nam calida pro frigidis recipit.* SE. *Quæ ſunt hæc?* BRA. *Dicit papaueris albi & rubri, eſt autẽ rubrũ papauer antiqua anæmone, quæ calida eſt. In hoc autem ſyrupo frigida ſolum recipienda: propterea legendum eſt potius papaueris albi & nigri, non rubri, aliter præter intentionem rubrum papauer poneretur. Adde, in noſtro antiquo Meſue legi, papaueris albi, & nigri: & quod nigri, & nõ rubri legi debeat, teſtimoniũ ſumi poteſt ex ſimplici de papauere, in quo papauer albũ & nigrum*

Locus Meſue reſtitutus.

nigrum ponuntur, cuius intentio eſt infrigidare, & ſomnum prouocare. Cùm autem eadem intẽtio in hoc ſit, rationabile eſt albi & nigri legi, non autem rubri. SEN. Hic eſſet magnus error. BRA. Imò eſt, & non animaduertitur. SEN. Deinceps igitur nigrum, non rubrũ accipiam. BRA. Itaq; non errabis. SE. Vidi alios ſyrupos de papauere, quibus medici in alui profluuijs utebãtur. BRA. Multæ aliæ ſunt deſcriptiones ſyruporũ de papauere, à multis alijs autoribus ſcriptæ, quas proſequi non eſt opus. Auicẽna duas ponit, quarum ſecundam ad profluuium alui ualere certum habeo. Prima autem ad ſomnum conciliandum: & à nonnullis fit, quem appellant ſyrupum de papauere centum capitum, eſtq; ſimplex ſyrupus. Nicolaus etiam ſyrupum de papauere ad profluuiũ ualere ſcribit: imò & antiquiores in profluuijs alui papauere uſi ſunt, extantq; apud Aëtium, Paulum, & Oribaſium multa ad profluuia, quæ papauera recipiunt. Hæc autem de hoc ſyrupo ſatis. SENEX.

Syrupus de quinq; radicibus.

SYrupus de quinq; radicibus in ordinẽ uenit. BRA. In quem ordinem, ſi ordinem non ſeruas? SEN. In ordinem meæ inordinatæ ſchedæ. BRA. Equidem inordinatæ, nam ſimplices ſyrupos ſeorſum à compoſitis ſcribere poteras, & calidos à frigidis, aut ſaltem ordinẽ ſecundum humores habere, aut ſecundũ corporis partes, aut ſecundum ægritudines. SEN. Nihil conſideraui, ſed ordinaui ut in mentem uenere, & ut in officina præſentabantur. BRA. Quum hoc ad rem ipſam nihil referat, ſyrupũ de quinq; radicibus examinemus. Quod magis commodè fiet, ſi unà & ſyrupum de duabus radicibus, & ſyrupum

rupum biſantium ſine aceto & cum aceto, & ſyrupum acetoſum ſimplicem diſcutiamus. Omnes pharmacopolæ & hic & per totam Italiam eundem ſyrupum acetoſum ſimplicem parant, eum ſcilicet qui à Meſue deſcribitur, & ſimpliciter ſyrupus acetoſus nuncupatur, qui & ab Auicēna ponitur prima ſen quarti canonis, in libro autē quinto plures ſyrupos acetoſos deſcribit, & Serapio in ſuo Antidotario, & Hali in x. libro ſuæ practicæ, hunc præſentem ſyrupum acetoſum ſimplicem conformari docent. SEN. *Non'ne antiquiores de ipſo tractarunt?* BRA. *Nuſquam.* SEN. *Quomodo hoc dicis? nam Meſue ipſe de hoc ſyrupo Galenum adducit.* BRA. *Quomodo autem Meſue Galenum adducere potuit, ſi Galenus zucharum ignorauit?* SEN. *Iſtud igitur mirum eſt, præſertim cum à recentibus Galenus* XI. *de arte curatiua adducatur.* BRA. *Certus ſis, nuſquam de eo locutum eſſe Galenum, imò grauius errant, qui librū ſecretorum Galeni adducunt, in quo hunc ſyrupum inueniri dicunt,* SEN. *Vnde igitur hic error emanauit?* BRA. *Quia Hippocrates, Galenus, & antiquiores de oxymelite tractarunt, quod ab hoc differre non uidetur, niſi quia mel zuchari loco ſumit. Zucharū uerò antiquiores ignorarunt: propterea acetoſum ſimplicē Meſuæ parare non poterant, ſed bene oxymelitē, de quo ſuo loco diſſeremus. Eſt autē ſimplicis acetoſi uel ſine aliquo addito acetoſi deſcriptio, hæc quæ ſequitur, per Meſuæ uerba expreſſa:*

Syrupus acetoſus ſimplex.

RECipe zuchari boni albi partes quinq;, & in uaſe lapideo pone, & ſuperinfunde aquæ fontis dulcis & claræ libras quatuor, & decoquatur, ſemper eius ſpu

mam

mam abijciendo, & ſit ignis, in quo coquitur prunarum, aut tenuis flãmæ ſine fumo, & decoque hoc modo, donec clarificetur, & diminuta ſit aqua, ſicut medietas eius: deinde infunde ſuper ipſum aceti uini albi clari partes duas in leui, & in forti partes quatuor, & in mediocri partes tres, & da ei poſt illud decoctionẽ in coctura: ſit autẽ hæc coctura, coctura ſyrupi. Hæc Meſue *ad uerbũ.* SE. *In hoc ſyrupo plura mihi præſentãtur ambigua, inci piã autẽ ab ultima parte, ubi inquit:* In *leui partes duas, in forti quatuor, in mediocri tres: per hæc uerba quid in telligendũ ſit dubito.* Nam *illos aberrare puto, qui leue ad acetum applicant, & forte, & mediocre, in aciditate.* BRA. Imò *maximè errant, quia potius de leui aceto partes quatuor ponendæ eſſent, & de forti partes duæ. Sed uerus intellectus eſt, quod leue, mediocre, forte, ad ſyrupũ referantur, uel ad morbũ: ut ſenſus ſit:* In *ſyrupo leui, qui non multũ aperiat, duæ aceti partes ſint: in forti qui multũ aperiet, ſint partes quatuor: in mediocri qui mediocriter aperiat, ſint partes tres.* Aut *ad morbũ referamus:* In *leui morbo ſint duæ aceti partes in ſyrupo: in forti ſint quatuor aceti partes: in mediocri morbo ſint tres partes aceti.* Dic *autem paratiśne hos tres ſimplices ſyrupos in leui, forti, mediocri?* SEN. Vnus *ſolũ paratur.* BRA. Quínã *eſt ille?* SE. Differũt *pharmacopolæ.* Sunt *qui tres partes aceti ponant, & qui duas, rari qui quatuor, tamẽ & reperiuntur qui addant.* BRA. *Tu quem facis?* SE. *Semper eũ paro, in quo tres partes aceti ſunt, nam potius mediũ ſequi elegi, quàm extrema.* BR. *Ego autem unum extremum potius ſequerer.* SEN. Quod?

BRA.

BRA. *Vt duæ partes aceti ſolum ponantur, quia medico ſemper licet, quando uoluerit, acetum addere. Sed quãdo plus aceti receperit, quàm medico placeat, ita facilè ſubtrahi non poteſt.* SEN. *Imò poteſt alia addendo.* BRA. *Sed non ita facilè, nec deinde ſyrupus acetoſus erit.* SEN. *Tua ratio non mihi diſplicet, propterea eum deinceps parabo in quẽ duæ partes aceti ingrediuntur.* BRA. *At opus erit, unum ſemper agas.* SE. *Quid eſt hoc?* BRA. *Vt medicũ admoneas qui hoc ſyrupo utitur, te eum ſolum feciſſe, qui leuis eſt: & in leui morbo ualet, in quo duæ partes aceti tantum ſunt: ut ſi acetũ addere uoluerit, addat: tamẽ conuenientius eſſet tres ſyrupos habere. Verùm noſtri tẽporis medici non ſolùm hoc non curant: ſed inter hos ſyrupos differentiam neſciunt, nec an fiant, ſed cùm indicunt ægro ſatisfeciſſe putãt: rem uerò quam ordinãt, & an bene paretur, ignorant. Hæc autem aliàs, quia nobis inſtitutũ non eſt de medicis maledicere.* SE. *Aliud etiam eſt, quod in hoc ſyrupo me addubitare fecit, quia Meſue inquit ad materias calidas ualere, & ad frigidas & ad ſubtiles, & ad craſſas uiſcoſas: hæc autem oppoſita uidentur, & ſimul incompatibilia eſſe.* BRA. *Opus eſt ſcias, quòd hæc eadem quantitate non agit, ſed diuerſa: nam hic ſyrupus ratione aceti incidit, & frigidus eſt: propter frigiditatem ad materias ſubtiles & calidas ualet, ſed ob incidendi uim, quam habet, ad craſſas materias & glutinoſas ualet, eas attenuando: unde non inconuenit unum ratione diuerſarum partium, & qualitatũ ad duo contraria ualere. Nota autem quæ ſequuntur, quia in materiebus frigidis & craßis, non ualet ratione*

tione frigiditatis, tamē ualet ratione inciſionis. Ideo addit Meſue, poſſe uirtutē infrigidationis tolli, non remota eius penetratione. Iſtud autem fit, illi nonnihil calidi addendo, ut cinamomum, aut radices calidas aperiētes, quæ non ſolùm frigiditatem remouent: ſed ad penetrationem & reſolutionem addunt. SEN. Miror quomodo Galenum adducat, ſi nuſquam Galenus de eo loquatur. BRA. Galenus de oxymelite tractat, quod ex melle & aceto fit, de quo ſuo loco diſſeremus: puto illum eſſe locū, quē Meſue citat. Sed unum eſt in quo magis ambigo, quàm in prædictis. SE. Quid eſt illud? BRA. Hunc ſyrupum ad atram bilem ualere, tamen Hippocratis, & Galeni ſententia eſt, acetum eos iuuare, in quibus amara: eos autem ſummopere lædere, in quibus atra bilis dominatur, ſed magis mulieribus inimicatur, quàm uiris, nam uterū lædit. Non uidetur ergo in melancholica materia conuenire. SE. Quid igitur ad Meſuen dicere oportebit? BRA. Fortè non intelligit ratione ſuæ qualitatis ad atrā bilem ualere, ſed tantùm ratione penetrationis: quia alia medicamēta atræ bili propria ad ſtatuta loca penetrare facit, & uim diſſoluēdi ac diſſecandi illis tribuit. Ideo acetum atræ bili conueniens non eſt, niſi ratione penetrationis. SE. Hoc igitur per accidens prouenit, & non ex natura huius ſyrupi ob ſuam qualitatē. BRA. Quicquid ſit, hic ſyrupus acetoſus, ratione qualitatis aceti ad humorem melācholicum non ualet: ſed tantum penetrare facit, & reſoluit: propterea ad ſyrupum acetoſum compoſitum ueniamus. SE. In Meſue poſt hunc ſyrupum ſimplicem acetoſum, quem ipſe ſyrupum acetoſum abſoluto uoca-

Syrupus acetoſus cum radicibus.

bulo appellat, ſyrupus acetoſus cum radicibus ſequitur, quē recētes de duabus radicibus uocāt, & acetoſum cō=poſitum. Fit *autem cum aceto, & ſine aceto: cum aceto eſt acetoſus cōpoſitus: ſine aceto abſolutè eſt de duabus radicibus: licet qui ordinant, cum aceto, aut ſine aceto addere ſoleant.* SE. *Ita eſt, & nos utroſq; paratos ſerua=mus.* Et *hunc qui acetū ſuſcipit de duabus radicibus cum aceto nuncupamus, uel acetoſum compoſitum, uel ace=toſum cum radicibus: qui autem acetū non habet, de ra=dicibus abſolutè dicitur, uel de duabus radicibus ſine ace to.* BRA. *Vbiq; per totam* I*taliā ita paratur, &* M*eſue compoſitionem ſequuntur omnes medici, quæ hæc eſt:*

R*Ecipe aquæ fontis claræ lib. x. & proijce ſuper ipſam radicis fœniculi, apij, endiuiæ, ana. unc. iij. aniſi, ſeminis fœniculi, apij, ana.* ʒ*.viij. ſeminis endiuiæ, vnc.* ß*. Coquatur cum facilitate quouſq; ueniat ad lib.v. tunc proijce ſuper ipſam zuchari boni lib. tres, & clari=ficetur ſicut prius: deinde funde ſuper ipſum aceti boni quantitatem ſufficientē, iuxta modum ſuperioris doctri=næ, & da ubi oportet.* H*æc* M*eſue.* SEN. H*ic eſt ille ſy=rupus, quem facimus.* BRA. A*uicenna hunc ſyrupum quinto libro docet, & eum ſyrupum acetoſum commu=nitatis appellat: ſed non addit radices endiuiæ, quæ fortè in* M*eſue abeſſe debent: nā & in meo antiquiſſimo* M*e=ſue nō adſunt, unde uocatus eſt de duabus radicibus, quia duæ radices ſolæ ingrediuntur, & tunc non erit opus fu=gere, quod tantū duæ radices calidæ ingrediantur, endi=uia autem ſit radix frigida, ideo dictus ſit de duabus ra=dicibus ſcilicet calidis.* SE. R*eperitur ne apud antiquos*

hic

hic ſyrupus? BRA. Non reperitur hoc modo compoſitus, ſed apud Paulum, Aëtium & antiquiores proportionales decoctiones inueniuntur ex radicibus & apij, & fœniculi, & ex hyſſopo, pulegio, origano, tragorigano in materiebus craßis, ut liquidum eſt, ſi eorum uolumina legeris, quæ ubi de febribus notis tractãt, his plena ſunt. Hic autem ſyruporum modus inuentus eſt, ut omni tempore hæc in promptu habeantur, & magis delectẽt. Dicas autem, quãdo radices in ſyrupum ponis, ſumis'ne integras? SE. Non, ſed in fruſta ſeco. BRA. Hoc non peto, ſed an radices integras, non adempto meditullio, an corticem tantum circa meditullium accipias. SEN. Semper excoriamus, & meditulliũ abijcimus. BRA. Sed ſine ratione factum uidetur: nam uis radicis in eo potißimùm conſiſtere uidetur, quod eſt mediũ totius, & in quo potißimùm uita plantæ eſt, hoc autem eſt meditullium: nam eo nõ modò tota radix, ſed & tota plãta uiuit. SE. Ratio id inferre uidetur: tamẽ in hoc ſyrupo de radicibus apud Auicennam v. lib. ita ſcriptum reperitur: Recipe corticum radicis fœniculi, & corticũ radicis apij. Quod argumentum eſt, corticem ſumendum eſſe. BRA. Et ego ex Meſue argumentum faciam, quia ipſe in ſuo ſyrupo, dicit radices accipiendas, non corticem radicis: ideo radices ſumendæ, quæ integræ ſint. Etenim Meſue cortices harum radicũ dicere ſciuiſſet, & non radices, ſi cortices, & non radices ſumẽdas uoluiſſet. SE. Quid ergo ſumendum? BRA. Vt hanc rem optimè enodemus, ſcito apud philoſophos in uiuẽtibus ordinẽ perfectionis dari, & imperfectionis. Homines inter uiuentia perfectißimi

ſunt, propterea ad hominis generationem multa inſtrumenta requiruntur: in brutis pauciora quàm in hominibus: in inſectis adhuc pauciora, adeò ut in fruſta etiam conſecta per aliquod temporis ſpatium partes uiuant. Arbores autem & herbæ tot inſtrumentis non indigẽt, ideo non ſolùm per ſemẽ, ſed etiam per ſurculorũ tranſplantationẽ, & inſitionem. Eodem modo herbæ ſemine & per ramuſculorum plantationem uiuũt, & in eadem ſpecie indiuidua faciunt. Omnia autem quæ uiuunt, uno organo indigent, in quo potiſsimùm uita fundatur, ut in animalibus cor, quod eſt caloris fons: inſecta uerò in fruſta conciſa, habẽt aliquid cordi proportionale: propterea & inciſa uiuũt, non tamẽ diu, quia interciſum eſt cordi analogum, & corruptum. In plantis uerò per totum eſt proportionale cordi. Ideo inciſæ in partes, & plantatæ uiuunt, & quælibet pars ſuum cor habere uidetur: tamen in tota planta unum ſolum erat actu, plura autem potentia. Cùm autem inciduntur rami & ſurculi à planta, actu efficiũtur illius ſpeciei plantæ indiuidua, & actu habent cordi proportionale. Similiter in omni uiuente opus eſt unum eſſe, quod in toto cõtinuationẽ faciat, & à quo nerui & totius ligamenta naſcantur, ſine quibus non cõſiſteret, nec moueretur. Hoc in animalibus eſt cerebrum, & ſpinalis medulla: in plantis eſt meditullium illud. Sicut autẽ in animalibus illa pars frigida eſt ſecundum ſpeciem animalis: ita hoc meditulliũ ſpinali medullæ proportionale, ratione herbæ, cuius eſt meditullium, eſt frigidius, uel minus calidũ: propter hoc ita aperitiuũ non erit, ſicut cortex, quo integitur in radicibus calidis.

In fri

In frigidis radicibus ſecus eſt, quia habent frigiditatem maiorē, quàm habeat cortex, & hoc in multis. Sunt etiā aliquæ radices, quæ hanc differentiam non habent, quia uſq; in profundū eodē modo carnoſæ ſunt, ut rapa, cuius cortex tenuiſsimus eſt, in medio tota caro eſt, & in rapa uis in medio eſt, nō in cortice. Eadem fortè ratio in rhabarbaro dicenda eſſet. Ad rem igitur redeuntes, in radicibus aperientibus cortex ſumi debet, quādo radices aliquas decoctiones ingrediūtur: & ratio in promptu habetur, quia cortex magis calidus eſt, & magis aperitiuus, quàm meditulliū. In frigidis autem radicibus & non aperientibus, meditullium ſimul addere oportet, ut cùm cichoreum decoctiones ingreditur, meditullium adimi non debet, tum quia frigidum, tum quia egregius cichorei qualitatem ſeruat: nam in meditullio maiorem amaritudinem ſentis, quàm in cortice. SE. Eſt'ne uerè cortex id quod meditullium integit? BRA. Reſpectu meditullij cortex appellari poteſt, tamen reſpectu radicis nequaquam: quippe in radice tria ſunt, Cortex, qui primò occurrit, & terræ propinquus eſt, qui ita ſe habet ad radicem, ſicut himē, id eſt pellicula tenuis, quæ nos ambit: deinde caro, quæ eſt à cortice iſto ſubtili uſq; ad meditullium: poſtea meditullium, quod à mulieribus Ferrariēſibus anima herbæ nuncupatur. Exterior cortex ſumi non debet, ſed is qui eſt à ſummo cortice uſq; ad meditulliū, quod caro appellatur. Superior enim cortex & terream naturam ſapit, & à radijs ſolaribus exuſtus eſt: unde in calidis & aperientibus radicibus in decoctionibus, & in hoc ſyrupo, & alijs carne utaris: in frigidis autem radi-

cibus, & carne, & meditullio, ut in endiuia, cichoreo, la-ctuca. Quod ſi dicas in cichoreo meditullium calidũ ui-deri, quia amarũ, nam (ut Galenus quarto lib. de ſimpli-cium medicamentorũ facultatibus teſtatur cap. XVIII.) *omne amarum eſt calidũ. Reſpondemus omnino aliquam caliditatem habere, propterea aperit: his enim duobus inſignitur cichoreum, quod aperit, & infrigidat.* SE. *Ita igitur agendum erit quomodocunq; radices ſint.* BRA. *Si radices multum tenues eßent, nihil moueri oporteret: ſi autem craſſæ eſſent, meditullium abijciendum eſt.* SE. *Tu autem ſuperius mihi uidebaris ſatis euidenti ratione probare meditulliũ efficacius eſſe, utpote in quo uis in-tenſior ſit, quia eſt tanquam anima plãtæ.* BRA. *Tamen ſi carnem guſtes, atq; meditullium, in carne, & saporẽ, & odorem intenſum herbæ perſentis, ſed in meditullio parũ (aliquibus demptis præſertim frigidis.) Guſta hũc apij corticem, & hũc fœniculi, nunc modo eorum medi-tullia guſta.* SE. *Guſtaui, & aliàs ſæpe guſtauerã, maior uis in carne ſentitur, & neſcio quid excellentius, quàm in meditullio ſentitur: tamẽ quia apij radices paruæ ſunt & caro tenuis, raro aut nunquam meditullium remoue-mus.* BRA. *Sed Meſue in Secœniabin (ita ipſe appellat) de radicibus, inquit:* Recipe *corticũ radicis apij, fœnicu li & reliqua, quæ ſequuntur, quod indicium eſt ab apio etiam meditullium remouendum, &* Auicenna *in ſyrupo acetoſo de radicibus communitatis, iubet corticem radi-cis apij in ſyrupo recipiendum.* SE. *Fortè hoc ab re non eſſet, cum autores dicunt,* Recipe *corticem radicis, tunc ſola caro ſumatur: cùm autẽ dicunt,* Recipe *radicem, to-*

ta re

ta radix integra, meditullio nõ amoto accipiatur. BRA. Hoc uideretur rationem aliquam habere, niſi autores de radice quandoq; loquentes carnẽ meditullio dempto intelligerent: & quia maior uis in aperientibus & calidis in carne eſt, quàm in meditullio: & quia meditulliũ minus craſſum eſt & durum quod magna decoctione indigeret. SE. In quibus caſibus hoc ſyrupo uteris? BRA. In materiebus bilioſis notis, quæ craſſæ ſunt: & etiam ualet ad materias pituitoſas: nam obſtructionũ aperitiuus eſt, non modò hepatis, ſplenis, & renum, ſed etiam uniuerſi corporis, & materias craſſas atq; glutinoſas incidit & abſtergit. SE. Quo tẽpore ægritudinis exhiberi debet? ſolent enim Recentes poſt ſeptimam propinare. BRA. Nullum adeſt ſtatutum exhibendi tempus per dies: ſed ſemper exhiberi poteſt, quando oportet, etiã ſi in ægritudinis initio ſit. Tamen ægritudines quæ non ſunt bilioſæ puræ ſed notæ, ut plurimum hunc ordinem habent: ut in primis portio ſubtilioris materiæ reſoluatur: ideo rarò ante primam hebdomadẽ eo indigemus. Quare dicere non oportet ante ſeptimum diem uel poſt ſeptimum diem ſumendũ eſſe: ſed quando opus eſt. Opus autẽ eſt, quoties materia craſſa eſt, lenta, glutinoſa, & partes noſtri corporis obſtructæ ſint, tunc ab hoc ſyrupo etiam in principio ægritudinis incipere debes. Hic autẽ antequã ad aliam tranſirẽ, de tempore colligendarũ radicũ uerba facerem, niſi ſtatuiſſem determinato libello, de tempore colligendarũ herbarũ tractare. Ab hoc autẽ non abſtineo: cùm multi ſint, qui uoluerint radices colligẽdas eſſe, cùm herbæ folia amiſerint, eo autem tempore in medi-

tullio nulla uis eſt quæ ad tẽperaturã faciat, ſed ad plantæ uitam ſolùm facit: quod argumentũ eſt carnẽ & non meditulliũ ſumenda. Ad rem autẽ noſtram redeuntes, dic cùm autor inquit, tunc proijce ſuper ipſum zuchari boni libras tres, & clarificetur ſicut prius, quomodo hanc partẽ intelligis? SE. Hoc modo, poſtquã ebullierit, percolamus omnia bene exprimentes. BRA. Hoc mihi ſummè placet, quòd expreſſio fiat. SEN. Poſtea tres zuchari libras addo. In hac autẽ re inter ſe differũt pharmacopolæ, quoniã aliqui duobus, aut tribus ouorũ albuminibus ſumptis zucharũ & totam decoctionẽ ſimul clarificant: alij zucharũ per ſe clarificant, & deinde in decoctionẽ ponunt: alij nullo modo clarificãt. BRA. Hi fortè non ineptè agunt, quoniã fruſtra albumẽ oui poni uidetur pro liquorũ depuratione, in quibus acetum ingreditur. Tu autẽ quomodo agis? SEN. Ego in tota decoctione clarificare ſoleo, duobus, tribus, aut pluribus ouorum albuminibus ſumptis, pro quantitate ſyrupi, quam facio. BRA. Tu ergo maiorẽ ſyrupi copiã facis quàm ab autore deſcribatur. SEN. Equidẽ. BRAS. Deinceps ne hoc feceris: nam in theriaca oſtendimus ex mente Galeni, nec augendas, nec diminuendas medicamentorũ quantitates & cõpoſitiones, de qua re aliàs tractabimus. SEN. Deinceps integrã compoſitionẽ parabo. Dic autẽ tu, laudas præſentem ſyrupũ clarificari an non? BRA. Id agendum eſt, quod ab autore dicitur. SEN. Quínam modus eſt ille? BRA. Ipſum lege, qui inquit, clarificetur ut prius: Ideo opus eſt eo modo clarificare ut prius docuerat, quod in acetoſo ſimplici fuit. SE. Quomodo docuerat?

BRA. *Ebulliendo & expumando, ſemper ſpumam abij- ciendo, & decoquatur hoc modo (inquit) donec clarifi- cetur. Itaq; huius ſyrupi clarificatio fiet, ſpumã demẽdo cùm ebulliet cum zucharo, donec clarus euadat, ea ſcili- cet claritate quam habere poßit, quæ tamen erit integra claritas.* SEN. *Ouis igitur parcam.* BRAS. *In hoc caſu parces, nam & fruſtra cum aceto ponuntur.* SEN. *De- bet'ne diminui uſq; ad dimidiũ?* BRA. *Non, ſed uſq; ad claritatẽ, quã habere poteſt: hanc autẽ habebit, cùm am- plius ſpumã non faciet. Dic autẽ quã aceti quantitatẽ in hunc ſyrupũ ponis?* SEN. *Pro qualibet ſyrupi libra ſe- milibrã aceti.* BRA. *Sunt qui uncias iiij. & qui quinq;, & qui octo pro qualibet libra ponãt.* SE. *Quid in cau- ſa fuit, ut hæc differentia naſceretur?* BRA. *Quoniã in hoc ſyrupo eodem modo ut in præcedenti acetũ poni de- bet, in leui partes duæ, in forti partes quatuor, in medio- cri partes tres: quia Meſue ad præcedentẽ ſyrupum ſe- ipſum refert. Ideo aliqui fortẽ, aliqui debilẽ, aliqui medio crem, aliqui nullũ, ſed ſuo modo parant.* SE. *Igitur tres ſyrupi cõpoſiti acetoſi fieri deberent?* BRA. *Deberent quidẽ, ſed ſatis eſt debilẽ, id eſt debili morbo conuenien- tem uel in aceto debilẽ ſeruet: quia doctus medicus, ace- tum ſemper addere poteſt, ſi opus erit. Si autẽ uel fortis uel mediocris eſſet, & debiliori indigeret, acetũ auferre non poſſet, ut in ſimplici acetoſo etiam diximus: ſemper autem bulliat expumando, poſt impoſitionẽ aceti quod ſyrupum clarũ reddit. Ideo ouis non indigemus ubi acetũ ingreditur, ſed illis ſolum utimur in illo de radicibus ſine aceto ſecundum uos pharmacopolas: ſed ſatis eſt ſecun-*

dum Meſuē ebullitio: unumq́; animaduertas, ſi abſq; aceto ſyrupū feceris, ut ſine aceto de radicibus appelletur, quando ipſum clarificas expumando, ſemper expumare debes quouſq; perfectus ſit, & ad ſyrupi cocturā perue nerit. Si autem acetū addere uolueris, ut ſit acetoſus cōpoſitus, uel acetoſus de radicibus, noli expectare quòd coctus ſit quando acetū addere uolueris, ſed tunc ponas acetum, cum prope cocturam ſyrupi peruenerit, ſemper expumādo. SE. *De hoc ſatis dictū eſt, ad illū de quinq; radicibus ueniamus.* BRA. *Vt lubet: ſed dic quem autorem ſequimini in hoc ſyrupo?* SEN. *Ignoro, nos ipſum magiſtralem ſyrupū appellamus, & eo medici utuntur: unde autē uenerit, nunquam audiui.* BRA. *Et ego certe nuſquā inueni, niſi in quibuſdā libellis Receptarijs nuncupatis Petri Galli: poſſent dici libelli de componendis medicamētis: ſed cōmuniter, & κατὰ γένη, & κατὰ τόπους, id eſt, & ſecundum genera, & ſecundū locos. Tu autem addidiſti eſſe magiſtralē ſyrupū, quid intelligis per illā particulam magiſtralē?* SEN. *Nos receptas magiſtrales appellamus quæ in uſu quotidiano ſunt.* BRA. *Appelletis ut lubet. Quod mihi abſurdū uidetur, eſt, apud diuerſos pharmacopolas uario modo Ferrariæ fieri. Sunt enim qui ſequentē compoſitionem ſequuntur: ſed unde hauſerint, ignorant: nec eorum præceptores ſciebant.*

Syrupus de quinq; radicibus.

Recipe radicis Apij	añ. vnc. ij.
Petroſelini	
Fœniculi	
Aſparagi	
Bruſci	

Miſce,

Miſce, & bulliant in ſex lib. aquæ fontis ad conſumptionem tertiæ partis, deinde facta expreßione addantur zuchari libræ tres, & in fine decoctionis, aut prope finem, adde aceti optimi vnc. viij. SEN. *Hic non eſt ſyrupus de quinq; radicibus quem paro, & quem maior pharmacopolarum pars parat: in hoc enim à te citato ſemina deſunt.* BRA. *Hoc non ignoro, tu modo tuum edoceas.* SEN. *Eſt hic qui ſequitur:*

Recipe radicis Apij
Petroſelini
Fœniculi } *añ. vnc. ij.*
Aſparagi
Bruſci

Seminis Apij
Petroſelini } *añ. vnc. j.*
Fœniculi

Miſce, & omnia decoquantur in lib. x. aquæ, & libram unam aceti ad conſumptionem medietatis: inde coletur, & cum melle quantum ſufficit, fiat ſyrupus. BRA. *Ponis'ne acetum ut cum aqua bulliat?* SE. *Pono.* BRA. *Id non conuenit, ſed tunc poni debet, cum ferè coctura facta eſt, aliter nihil ferè aceti haberet: una etenim aceti libra in libris decem aquæ ebulliens non perſentitur.* SE. *Ob hoc ægrè perſentitur acetum in hoc ſyrupo.* BRA. *Cùm autem apud aliquos pharmacopolas in ſuis ſyrupis huius ſpeciei ſentitur acetũ, apud alios nõ ſentitur, Cauſa eſt, quia diuerſas compoſitiones ſequũtur & diuerſis modis agunt. Ego ſentiri uoluerim, quia eius officium eſt aperire, attenuare, reſoluere. Quæ omnia excellentius*

fiunt,

fiunt ſi acetum in compoſitionibus addatur quàm ſi deſideretur. Dic autem facis'ne cum melle aut zucharo? SEN. *Nullus melle utitur: ſed zucharo.* BRA. *Tamẽ deſcriptio tua, quæ paßim circunfertur mel recipit.* SEN. *Verum eſt: ſed nos, ut ſuauiorẽ faciamus mel accipimus.* BRA. *Id dicis ac ſi mel ſuaues ſyrupos non faciat: imò ex melle dulciores ſunt, & in hoc, mel potius ſumi uoluerim, quàm zucharum, quoniã hoc ſyrupo utimur ad uehementius aperiendum, quàm faciat ſyrupus de duabus radicibus.* SEN. *Noui ego pharmacopolas quoſdam, qui ſyrupum de duabus radicibus exhibent, quoties ſyrupus de quinq; radicibus præſcribit.* BRA. *Hi uehemẽter errant: nam & ſi ad eandem intentionem ualeant, tamẽ hic eſt magis ualidus, quàm ille de duabus, præſertim quãdo additur quantitas aceti ſufficiẽs. Nam quandoq; indigemus parum aperire, quod facimus cum acetoſo ſimplici: quandoq; magis, quod facimus cum illo de duabus radicibus: quandoq; adhuc magis, quod facimus cum ſyrupo de quinq; radicibus, unde medicus hoc peculiare in ſe habere debet, ut ad unam intentionem debilia, fortiora, & fortißima per gradus habeat, et immutare ſciat: nec uim naturæ faciat ſi uoluerit ab extremo ad extremum ſine medio progredi. Cùm autẽ per media conuenientia trãſit, naturæ ſatisfacit, & nullus error fieri poteſt. Alij tamen pharmacopolæ ſunt, qui alium ſyrupum faciunt ex quatuor radicibus, & illum pro ſyrupo de quinq; radicibus parant. Ipſum autẽ in libro quodam ſuo inueniunt, qui Lumen apothecariorum appellatur ſub nomine ſyrupi de radicibus magiſtralis, cuius compoſitio hæc eſt:*

Recipe radicum apij
Fœniculi
Petroſelini
Endiuiæ } añ. m̄. j.

Seminum Apij
Fœniculi
Aniſorum
Ameos
Aſparagi } añ. vnc. ß.

Aceti boni libras duas.

Omnia præter acetũ in lib. xx. aquæ bulliãt uſq; ad perfectam coctionem, deinde coletur, & colaturæ addantur mellis purificati lib. iiij. & acetũ prædictũ, & ad perfectam coctionẽ decoquantur. SEN. Rari ſunt qui hũc ſyrupum faciãt. BRA. Aliqui tamen non deſunt. SE. Quẽ debeo ego pro ſyrupo de quinq; radicibus paratũ habere? BRA. Ego eum pararẽ, quem tu paras, ſed cum melle potius, quàm cum zucharo. SE. Accipiendæ ſunt integræ radices in iſto, an ſola caro? BRA. Caro ſola, præterquã in apio, cuius radicẽ integram ut plurimũ ſumimus, tum quia paruæ, tum quia meditulliũ tenellum eſt. BRA. Cùm is à medicis ſyrupus de quinq; radicibus præſcribit, eum facito qui in medio deſcriptus eſt, in quo radices, & ſemina ponuntur: ſuaderemq; ut pro qualibet ſyrupi libra quatuor ſaltẽ aceti unciæ ponerẽtur, ſi quis plures addere uoluerit. Sed ad Biſantinũ ſyrupũ ueniamus, qui & ipſe in ordine horũ aperientiũ ſyruporũ, & qui acetũ recipiunt, exiſtimatur. SEN. Eſt Meſue ſyrupus. BRA. Nullum alium autorẽ legi (præter Meſuen) qui

Syrupus Biſantinus ſine aceto.

qui illum deſcriberet. In frequẽtiſsimo uſu eſt per totam Italiã, in materiebus craſsis, glutinoſis, & in magnis obſtructionibus, & præſertim ubi materia atra bilioſa eſt, ut in quartana febre. Sed tu eius deſcriptionem enarra. SEN. Ita ad uerbum ex Meſue colligitur ut ego dicam.

Recipe ſucci endiuiæ
Apij } añ. lib. ij.

Lupulorum
Boraginis uel Bugloſſæ aut domeſticæ aut ſylueſtris. } añ. lib. j.

Bulliant bullitione una, & deſpumentur, ac depurentur. Tunc ex hoc depurato accipe libras iiij. zuchari Tabarzeth libras ij. ſemis, & coquantur cum facilitate donec fiat ſyrupus, hic eſt ſyrupus Biſantinus Meſue. BRAS. Non'ne & acetum ingreditur? SEN. Non ingreditur in hoc qui ſine aceto eſt. Si autem cum aceto facere uolueris, Meſue docet ad omnem partẽ depurati ſucci addendum eſſe aceti boni clari, partem ſemis, & tunc biſantinus cum aceto appellatur, ſed hi ambo, & hic qui cum aceto eſt, & ille qui ſine aceto dicuntur biſantini abſq; additione. BRA. Additionem addas, ne quicquam omittatur, quod noſtrum examen effugiat. SEN. Additio hæc eſt, ut in prædictis ſuccis bulliant

Syrupus biſantinus cum aceto.

Foliorum roſarum		vnc.	ij.
Liquiritiæ		vnc.	ß.
Spicæ		ʒ.	ij.
Aniſi Fœniculi Seminis Apij	añ.	ʒ.	iij.

Nihil

Nihil aliud additur. BRA. Hæc ferè ſunt alter ſyrupus. Sed quomodo hæc ponis? SEN. In ſuccis ebullire facio uſq; ad ebullitionem illam, deinde percolo, & clarifico, deniq; acetum addo. BRA. Hoc autem mirum eſt, in hac urbe eſſe qui cum additione iſta, & qui ſine additione parent. Ego ſuaderem, ut cum additione fieret: nam hic ſyrupus in aperiendo eum excellere dicitur, qui de quinq; radicibus eſt. SEN. Libenter abs te ordinem præcedentium ſyruporum in aperiendo haberem. BRA. Talis erit ordo, ut inter omnes nuper enumeratos primus in aperiendo ſit,

Acetoſus ſimplex.

Poſtea de duabus radicibus ſine aceto.

Tertio, de duabus radicibus cum aceto.

Quarto, de quinq; radicibus.

Quinto, biſantinus ſine aceto.

Sexto, biſantinus cum aceto.

Biſantinus autem, uel cum aceto, uel ſine aceto ſit, cum additione ſemper fieri debet. Tamen de biſantino ſine aceto dubium fieri poſſet, an illum de quinq; radicibus ſuperet, in quo acetum ingreditur: acetum autem ad aperiendum plurimum facit: propterea abſolute dicendum eſt, ſyrupum de quinq; radicibus, Biſantinum ſine aceto ſuperare. Tamen Biſantinus ſine aceto nunquam dari debet, niſi in eo caſu, in quo acetum noceret, & reliqua quæ ſyrupum ingrediuntur, conuenirent. Sed & in hoc caſu nec ſyrupus de quinq; radicibus, nec acetoſus compoſitus cōueniunt. SE. Quo ægritudinis tēpore exhiberi debet hic Biſantinus ſyrupus? nempe recētes poſt

ſepti

ſeptimum diem propinare ſolent. BRA. *Vt ſuprà edo-cuimus, non adſunt ſtatuta ſyruporũ tempora: ſed ægri-tudo & materia, & ægri affectio ea ſunt quæ hunc uel illum ſyrupũ uocant: unde quocunq; tempore eo indige-mus, dandus eſt, etiã ſi ægritudo inciperet.* Tamen *raro accidit, quòd in principijs eo indigeamus, propter hoc recentes, in principijs à* Biſantino *abſtinendum eſſe di-cunt, quod abſolutè dicere nõ licet.* In *magna etenim ob-ſtructione ab hoc incipere cõueniet.* Inquit *accipiendum eſſe boraginẽ, uel bugloſſam ſyluestrem, uel domeſticã.* Hoc *à* Meſue *poſitum non eſt, ſed ab interprete additũ.* Meſue *tantum boraginem ſcripſit, eius autem interpres ignorabat boraginẽ eſſe uerum bugloſſum, ſed de hac re in examine ſimplicium locuti ſumus.* Illuc *recurras, ne li brum libro miſceamus.* SEN. Dicitur *à* Meſue, Accipe *eius depurati libras quatuor, zuchari* Tabarzeth *libras duas & ſemis.* Qualis *eſt horum uerborũ ſenſus?* BRA. Intellige *pro ſingulis quatuor libris ſucci depurati, duas libras & ſemis zuchari accipiendas eſſe.* Vnumq; *addo,* Meſue *intentionem eſſe, ut nunquam maior copia huius ſyrupi fiat, quàm ſint quatuor libræ ſucci, & duæ & ſe-mis zuchari.* Nempe Galenus *in* Theriaces *compoſitio-ne docet, nunquam autorum compoſitiones augẽdas eſſe, aut minuendas, quando per certam & ſtatutam menſu-ram & per certum pondus ſcriptæ ſunt: ideo laudarem ut ſingulas compoſitiones in ſua quantitate parares: ne-minem tamen in ſyrupis cogerem ut hãc regulam ſerua-ret, ſed in aliquo antidoto, & maiori pharmaco, non ſo-lùm ſuadens, imò cogerẽ.* Vnde Venetorum Theriacam,

&

& Mithridatum nihili facio, etiam ſi uera ſimplicia haberent: quia ſecundum Andromachi quantitatẽ & aliorum autorum non parant: ſed adeò multiplicant ut lacus harum compoſitionum una uice parent. Ad rem autem noſtram redeũtes, quid intelligis tu per unam ebullitionem? SE. Quod cùm bullire cœperit, ab igne dematur: unde ex hoc infertur parum ebullire debere. BRA. Deciperis bone uir, & tecũ multi: quia illa uerba integram ebullitionem notant: ſed illud ſemel fieri, non autẽ quod ebullire facias, poſtea frigeſcat: & deinde iterũ bulliat: ſed continuo bullire oportet, quoad ſpumam fecerit, & depuratum ſit. Scitoq; zucharũ Tabarzeth eſſe zucharum album: quippe Mauritani albũ Tabarzeth appellãt. Eſt autem album zucharum id quod bene expurgatum & excoctum eſt, non tamen quod uulgò finum uocamus: ſed quod alijs præcedẽtibus purgationibus adeò depuratum ſit, ut album euaſerit, nondum tamen extremam manum accepit & finum effectum ſit. Scito etiam, quod à Meſue dictum eſt ebullire cum facilitate, id in omni ſyrupo intelligendum eſſe, quia uehemens ebullitio ſpumam ingentem excitat, & perfecte confici non ſinit. SEN. Vnum à te ſcire percupio, quare hic ſyrupus biſantinus, aut Dinari nuncupatus ſit. BRA. Id eſt nomen eius ſyrupus Biſantinus, ſed interpres parum bonus qui in nomine deceptus eſt, uertit Dinari, quia Biſantium genus monetæ eſt, ac ſi dicatur ſyrupus qui moneta dignus eſt. Re autem uera hæc inſcriptio ita intellectu uana eſt: ſed potius hoc coniectandum à loco appellatum eſſe ſyrupũ Biſantinũ, id eſt quo medici Bizantini utebantur.

bantur. Intelligo *autem per* Biſ*antium non* Conſtãtino=*polim quæ in* Aſia *eſt:ſed* Bizãtiũ *in* Aphrica: *quamuis hoc* Bizatium, *non* Byzantium *ſcribendum ſit, & ſic apud* Pliniũ *legitur in caſtigatis codicibus.* Meſue *enim* Aphricanus *fuit, & proprie* Damaſcenus, *uel fortè ab aliquo* Græco Conſtantinopolitano *hanc compoſitionem habuit, propterea* Bizãtinum, *id eſt* Conſtantinopolita=*num ſyrupum appellauit, utpote quem à* Conſtantinopo*litano autore habuit.* Quicqud *tamen ſit, de nominibus multũ ſolicitos eſſe non eſt opus, modo rem ipſam cogno ſcamus.* Dic *autẽ tu, ſi intra annũ hic ſyrupus deficeret, quomodo eum reparabis, quia ſuccos non habebis?* SE. Nos *magnã copiam facimus, & ſuccos ſeruamus, ſi forte fortuna deficeret.* BRA. Quomodo *ſuccos ſeruare po=teſtis?* SE. Factis *ſuccis, eos percolari dimittimus, quibus optime percolatis, fæcem abijcimus, poſtea per denſum linteum deſcẽdere facimus, deinde in uitreatum uas po=nimus cum bene depurati ſunt, & oleum ſupra ponentes ſeruamus.* BRA. Miror, *quod breui non corrumpantur.* SE. Imò *corrumpuntur, ſed non ita breui.* BRA. Quãto *tempore durat?* SE. Per *ſpatium ſex aut octo menſium.* BRA. Hoc *nihil eſt, nam opus erat ſaltem per integrum annum ſeruare.* Vidi *ego nonnullos, qui ebullire faciunt, deinde ſeruant.* SEN. Et *hoc modo cito putreſcere de=bet.* BRA. Cito: *propterea in hunc modum fieri ſuade=rem,* Expreſſo *ſucco per ſtamen bene coletur, deinde per denſum linteum, poſtea ſoli per* XV. *dies exponatur, de=inde iterum percoletur, & in uitreum uas recondatur, oleo tamen ſupra poſito, & uaſis ore optime obturato.*

Itaq;

Itaq; per annum, & etiam diutius perdurabit. Omneſq; ſucci modo parati colorem quendam ſubrubrum faciunt; colori granatorum ſimilem, & uiridem colorem quem in principio habebant, amittunt. Roſarum uero ſuccus uini ſpeciẽ refert. Scito tamen aliquos ſuccos eſſe, qui citius corrumpũtur, ut ſuccus apij, fœniculi: alios, qui tardius. SE. *Poſt annum, hi ſucci ſi ſeruentur, ſunt́ne boni?* BRA. *Eos non laudo, ſed ipſis abiectis nouos para: nempe tractu temporis ſemper uires amittunt: imò ſi fieri poſſet, ſemper eis recentibus uti deberes.* SEN. *In hunc ordinem ſyruporum aperientium, & acetum recipientium, ſyrupus acetoſus Diarhodon eſſe uidetur.* BRA. *Neſcio unde hic ſyrupus nomen Diarhodon ſortiatur.* SEN. *A`roſis, que ipſum ingrediuntur.* BRA. *Eædem roſæ ſyrupum Biſantinum cum additione ingrediuntur, tamen non appellatur Diarhodon.* SEN. *Verum eſt, ſed roſæ non ingrediuntur Biſantinum ſine additione.* BRA. *Quid ad rem? Nulla ratio eſt, cur potius de roſis, quàm de endiuia uel fœniculo, uel apio nuncupetur, quæ in maiori copia hunc ſyrupum ingrediuntur.* SEN. *Quomodo igitur appellandus eſt?* BRA. *Voluerim potius, quod appellaretur ſyrupus acetoſus Diachylon.* SEN. *Cur Diachylon? Derideremur, quia Diachylon ceroti genus eſt, non ſyrupus.* BRA. *Et tu hos ignaros deridebis, qui neſciunt chylon ſuccum ſignificare. Cum autẽ multi ſucci hunc ſyrupum ingrediantur, conueniens eſt ipſum acetoſum Diachylon, id eſt de ſuccis appellare.* SE. *Etiam Biſantinus ſuccos recipit.* BRA. *Verum eſt: ſed non tot, & ille ſuum nomen habet. Tamen Meſuen conſiderans,*

Syrupus acetoſus diarhodon.

Sirupus acetoſus diachylon.

ſententiam muto: nam Meſue poſt hunc ſyrupum, alium ex puris ſuccis facit, quem acetoſum de ſuccis herbarum appellat. Ideo hunc potius diarhodon, quàm diachylon appellato. SEN. Quomodo hoc fiet, ſi roſæ in minori copia ingrediuntur? BRA. Conueniens eſt de roſis appellari, quia nihil per ſe ſolum in maiori copia hunc ſyrupum ingreditur, quàm roſæ. Si enim ipſum de endiuia nuncupabis, à te petã cur magis de apio non dicitur? quia tanta ſucci apij copia, quanta endiuiæ ingreditur: Eadem eſt ratio, ſi à fœniculo denominare uolueris: ſed nihil eſt in tota compoſitione, quod per ſe ſolum in maiori copia ſit, quàm roſa, ideo à roſis denominatur, & ita etiam placuit autori. Nunc uerò eius compoſitionem in medium afferas. SEN. Hæc eſt quæ ſequitur:

Recipe ſucci endiuiæ, Apij	añ.	lib.	ij.	ß.
Radicum fœniculi, Apij, Endiuiæ	añ.	vnc.	ij.	
Roſarum		vnc.	j.	
Liquiritiæ		vnc.	ß	
Spicæ		ʒ.	ij.	ß.
Aniſi, Fœniculi, Seminis apij	añ.	ʒ.	vij.	

Proijce ſuper hæc aquæ dulcis libras ſex, & decoque uſque ad conſumptionem duarum partium, & cum tribus libris zuchari & duabus aceti fiat ſyrupus. Sed dicas ad quos affectus ualet? BRA. Ad ingẽtes obſtructiones, ad

hydr

hydropē, ad antiquas febres & atrabilarias. SE. Eaſdem igitur uires cū Biſantino habebit. BRA. Non modo eaſdem, ſed multo maiores. Ideo in ordine aperientium Biſantinum cum aceto etiam excedit. SEN. Reperitur'ne alius ſyrupus, ſecundum hunc ordinem, qui hunc in aperiendo ſuperet? BRA. De alijs ſuo loco dicemus, nūc autem id ſcito, illum de ſuccis herbarum, quem Meſue deſcribit, hunc excedere, quem in uſum reduci uoluerim, quum nunc non ſit, tamen optimus eſt. Sed quomodo hūc acrem Diarhodon paras? SE. Omnia ſimul miſceo cum aqua, ut bulliant, & uſque ad conſumptionem duarum partium ebullire ſino. BRA. Quomodo intelligis duarum partium, ex tribus, an ex quatuor? SEN. Ex tribus. BRA. Bene ſentis, quia ſi dixiſſet ad cōſumptionē trium partium, opus eſſet intelligere ex quatuor: quia ſemper propinquior diuiſio fieri debet, niſi expreſſa partium mentio & diuiſionis facta ſit. SEN. Poſt cocturam exprimo, & in expreſſione zucharum & acetum pono, ebullire faciens, quouſq; ad ſyrupi formam redactus ſit. BRA. Ponis'ne omnia ſimul eodem tempore ut bulliant? SEN. Pono. BRAS. Hoc agendum non eſt, ſed roſæ, & ſpica ſeruanda, quæ tam longam decoctionē non patiuntur quin uires amittant: & primo ſunt roſæ, deinde ſpica in fine decoctionis addenda. SEN. Ita deinceps agam. BRA. Non ab re erit frigidiori uino labia abluere. SEN. Vt lubet fiat. BRA. Eia poſtquam os ablutū eſt, ad intermiſſum negotium reuertamur.

SENEX.

SYrupum de pomis poſt prædictos ſcripſimus. BRA. Quem de pomis? SEN. Et ſimplicem, & eum qui Syrupus de pomis.

inſcribitur Sabor. BRA. *Simplicem primo tractemus.* SEN. *A' Meſue deſcribitur, pro cordis tremore, & eius debilitate, ad confortandum, & quando ſyncopin patitur, & habet ſuſpiria, & ſuſpiria luctuoſa.* BRA. *In omnibus ferè cordis affectibus, ab atra bili pendentibus conuenit.* SEN. *In hunc modum fieri docet Meſue:*

Recipe pomorum dulcium & acetoſorũ, ana lib. v. Coquatur hic ſuccus, uſq; ad cõſumptionẽ medietatis, & poſtea per duos dies dimittatur quouſq; clareſcat, deinde coletur, & cum tribus libris zuchari fiat ſyrupus. Hic eſt ſimplex ſyrupus de pomis. Meſue deinde ſequentia uerba addit: Sunt qui in ſucco ſetam tinctam in chermes ſubmergant, & hoc eſt ante depurationem ſucci, & per tantũ temporis ibi tenetur, quouſq; rubeat, & recipiat uirtutem tincturæ, tũc enim excellentior eſt, & magis confortat. BRA. *Addis'ne tu ſetam tinctam in chermes?* SEN. *Addo, & ita faciunt omnes pharmacopolæ.* BRA. *Verum eſt, ſed magno errore, nam ſeta in Chermes tincta multũ aluminis recipit, & aliarum rerum cordi aduerſantium. Ideo hæc ſeta addenda non eſt, ut etiã ſuperius in ſyrupo de corticibus citri docuimus. Ideo non eſt addenda eiuſmodi ſeta, præſertim quia à Meſue non additur: ſed aliquos addidiſſe refert. Si autem hanc ſetam imponere cupis, illam ita para, ut in ſyrupo de corticibus citri edocuimus.* SEN. *Potius dimittam.* BRAS. *Dimittas, quoniam modicam imò nullam ſpem habeo in ſeta, & in Chermes. Dic autem quæ poma ſumis pro parando ſucco?* SEN. *Et dulcia & acida.* BRA. *Quomodo uulgo appellantur hæc pomorum*

genera,

genera, quæ tu ſumis? SEN. Nomina ignoro: ſed eo in forum, & poma guſto, que illuc uendenda portantur: ſi dulcia ſint, pro dulcibus emo: ſi acria, pro acribus. BRA. Hoc minus malum eſt, quàm ea ſumere quæ ab Arabum imitatoribus ſumuntur: ea enim ſumunt quæ ipſi muza, id eſt medij ſaporis ſua lingua appellant: ſed Meſue ex utroq; genere & acri & dulci ſumenda cenſet: nec immeritò, quia dulcia odorata ſunt, & cor roborant: acria putredini aduerſantur. SEN. Quendam medicum audiui, qui hũc ſyrupum ex acidis pomis fieri debere profitebatur. BRA. Ego etiam audiui: ſed longe decipiebatur hic uir: nam ex acidis pomis factus ſyrupus aliam intentionem habet, ut ex Serapionis Antidotario ſumi poteſt, ubi ipſe hunc ſyrupum ex acidis malis factum deſcribit: nec dicit paßionibus cordis ſuccurrere, ſed uentriculum, atque uentrem roborare, & uomitum ex bile remouere, & ſitim auferre, & eam ſedare, nihil autem de corde ponit. Cordi uerò odorata conueniunt, ut Galenus in libro de ſimplicium medicamentorum facultatibus docet. Imò Auicenna v. lib. ſui canonis ſyrupum de pomis muzis, id eſt medij ſaporis deſcribẽs, non dicit ualere cordi, ſed ad debilitatem uentriculi, & pulſum oris uentriculi ex caliditate, & uomitum cholericum abſcindit, et ſitim. Nulla autem ratio eſt cur paßionibus cordis non ſuccurat, niſi quia dulcia poma odorifera non ſumit, quæ enim inodora ſunt, ut acria poma, cordi non ſuccurrunt, uel parũ agũt, ut modicus eſt odor. Imò quia Meſue deinceps de ſyrupo acetoſo de pomis tractabit, quem dicet cõfortare ſtomachũ & cor, & ſitim ſedare. Si quan-

doq; illum parare uolueris, poma dulcia & acria ſumere debes: quia ratione dulcium odoratorum cordi ſuccurrit: ratione acrium, uentriculo. Illi igitur aberrant, qui uel muza poma, id eſt medij ſaporis, uel acria accipiunt: ſed ob cor odorata poma & dulcia ſumenda ſunt, & acria per ſe. Imò ſuaderem ut maior copia dulcium, quàm acidorum ſumatur. Nam & Paulus Aegineta, hydromalum facit ex pomorum ſuccis, & poma dulcia tantum recipit. SEN. *Dic tu quæ poma ſumenda ſunt?* BRA. *Multa genera dulcium pomorum ſunt & acidorum: uoluerim ego ut ex dulci & odorato fieret, qualia ſunt ea poma, quæ nos piola quaſi appia uocamus: & illa etiam quæ Roſa ob colorem, & fragrantiã nuncupamus: ſuaderemq; ut pro acidis pomis ea ſumerentur, quæ Muſona uulgo dicimus, in mammarum formam oblonga & magna.* SEN. *Sunt'ne antiqui de hoc ſyrupo locuti?* BRA. *De hoc præciſe nunquam tractarunt, ſed de facto ex pomorum ſuccis. Nam Paulus Aegineta*

Hydromalum. *libro* VII. *capite* XV. *de hydromalo loquens, c. ſucco cydoniorum facit: poſtea in fine illius partis inquit . . e nonnullos, qui hydromalon ex malis dulcibus ſimiliter compoſuere. Eſt autem compoſitio antiqua talis: Malorum conciſorum purorum libras quinque in aquæ fontis ſextarijs decem tantundem elixato, donec unum corpus reddatur, poſtea refrigerato, & colato, & mala proijce expreſſo cremore: aquã uero metiẽs mellis quantitate dimidiam admiſceto, & rurſus aßidue deſpumando donec octaua pars euaneſcat decoque.* SEN. *Cur melle uſus eſt Paulus?* BRA. *Quia antiquiores zucha-*

ro ca

ro carebant. SEN. Nunc redit in mentem. BRA. Erat & alter modus à prædicto, ſucci malorum dulciũ mundorum contuſorum ſextarios duos coquito deſpumans uſq; ad tertias, omniaq́; una uice ſimul mixta ſint. SEN. Quæ compoſitio tibi magis apta uidetur, hæc Pauli, an illa Meſue? BRAS. Antiquas compoſitiones nunquam deſpicere auderem: tamen ut ingenue ſuas laudes unicuique tribuam, facto ambarum periculo, Meſue compoſitio aptius ſuccedit: ſed & illa Pauli aptior uenit, ſi loco mellis zucharum acceperit: Vnde ſi hanc Pauli menſuram ſequaris, & ex zucharo parabis, aptiorem ſyrupum inuenies. Ob hæc autem ſuadeo ut in ſyrupo de pomis Meſue maior pars ſit dulcium & odoratorum pomorum, minor acrium. Appellatur autem ſyrupus de pomis ſimplex ad illius differentiam, qui Sabor dicitur, eſt enim ſi compoſitus, tamen cum ſimpliciter ſyrupus de pomis ordinatur, abſq; aliquo addito, hic intelligendus eſt: ille autẽ qui Sabor dicitur, nunquam niſi per eius nomen [illegible]xprimatur intelligitur. Verum quia differẽtiam uid[illegible]o inter pharmacopolas in componendo hunc ſyru[illegible]um ſabor: propterea dic tu quem paras, ut eius compoſitionem iuſto examine perpendere poſsimus. SE. Illum paro qui à Meſue in cura maniæ & melancholiæ ſanguineæ deſcribitur, ubi inquit: Sabor rex Medorum ſyrupus conferẽs maniæ & melancholiæ ex aduſtione choleræ, cuius deſcriptio ſubſequens eſt: Syrupus de pomis Sabor.

Recipe ſucci Bugloſſæ domeſticæ / Sylueſtris	añ.	lib.	ij.
Succi pomorum dulcium redolentium		lib.	iij.

Folliculorum ſenæ	vnc.	iiij.
Croci	ʒ.	ij.
Zuchari tabarzeth	lib.	iij.

Fiat autem ſic: Sena proijciatur in ſuccos per diem & noctem, poſt contritionem eius: deinde bulliant ebullitione una, aut duabus: deinde cum zucharo fiat ſyrupus: Crocus autem confricetur in panno in eius decoctione. Hactenus Meſue. BRA. *Hic eſt uerè ſyrupus Sabor: ſed nonnulli pharmacopolæ Ferrariæ pro hoc Sabor decepti alium faciunt, in quo & poma ingrediuntur.* SEN. *Eum edoceas (ni tibi moleſtum ſit.)* BRA. *Ille eſt, quem Meſue in capitulo de Soda frigida ab humore melancholico deſcribit. Eſt autem ſyrupus Meſui Iube, qui multum ualet in quartana & in omni ægritudine melancholica, & oppilatione ſplenis: unde non multum differt ab illo Sabor in intentione, ſed bene in compoſitione. Decipiuntur autem putantes eſſe ſyrupum Sabor, quia principiũ illius capitis incipit, Sabor heben Girges.* SEN. *Quæ eſt huius ſyrupi deſcriptio?* BRA. *Si placet referã.* SEN. *Placet.* BRA. *Hæc eſt quæ ſubſequitur:*

Recipe capillorum Veneris

Radicum Bugloſſæ domeſticæ Syluestris Florum earundem Polypodij Epithymi	añ.	vnc.	j.
Foliorum Senæ Chamomillæ Stichados	añ.	ʒ.	vij.

Chamæd

Chamædryos Schœnanchi Hellebori nigri	añ.	ʒ.	iij.
Fumiterræ		ʒ.	vij.
Eupatorij		ʒ.	iiij.

Succi pomorum dulcium. Contextus communiter legunt ʒ. viij. Sed legi debet vnc. viij.

Itaq; legit contextus meus antiquus, omnia præter Epithymum, & ſuccum pomorum. In libris tribus aquæ bulliant, uſq; ad duas: deinde epithymus in eo bulliat ebullitione una, & coletur, & cum ſucco pomorum, & duabus libris zuchari fiat ſyrupus. SEN. Hic ſyrupus certe laudabilis eſt. BRA. Tamen præſcriptum Sabor nuncupatum facere debes qui in roborando corde plurimum ualet, præſertim cum atra bile afficitur. SE. Quam zuchari quantitatẽ in ſyrupo de pomis ſabor ponere oportet? BRA. Diuerſæ deſcriptiones diuerſa pondera habent, in ſumma autem zucharum ſit libræ tres, ut ſuperius annotaſti, & crocus ʒ. ij. Ideo ſemper eodem modo facio, nam cõpoſitio exquiſita euadet. Dic autem, quod à Meſue in fine additur, Crocus autem confricetur in panno in eius decoctione, quomodo hoc intelligis? SEN. Nos crocum in lineum pannum ligamus rarum, & ebullire facimus. BRA. Optime agis, ſed opus eſt lineũ pannum, in quo eſt, fricare, ut crocus ſimul confricetur, & ſubtilior pars exeat, craßior autẽ abijciatur: imò ſi actu ſubtilißimè pulueriʒatus eſſet, in decoctionem ponere non uererer, ut non ſolum uires, ſed & ipſemet actu ingrederetur. Nunc ad alios ſyrupos accedamus.

SEN.

SENEX.

Syrupus de agreſta.

SYrupus de agreſta accedit. BRA. Præſtans eſt, atq; optimus in magnis æſtibus ad leuandam ſitim, & inflammationes tollendas, danduſq; eſt non ſolùm ægris, imò & ſitientibus ſanis: inflammationi uẽtriculi plurimum ualet, & quando bile plenus eſt, & in bilioſis febribus, & in uomitu ex bile: ualet etiam ad uomitum prægnantium, & ad earundem uentriculos, qui ſuperfluitates facilè recipiunt: ualet & ad malatiam prægnantium, quam Græci κίτ]αρ uel κίοσαρ, nos picam dicimus. Venenis etiam obſtat, propterea mirus ſyrupus eſt, qui etiam in craßiuſculis materiebus ob inciſionem exhiberi poteſt: ſed dic quomodo illum paras. SEN. Eodem modo quo ſyrupum de acetoſitate citri, nam accipio ſucci uuæ omphacinæ libras xij. & in uitreato uaſe ad cõſumptionem tertiæ partis ſuper prunas, igne lẽto, & cum facilitate decoquo: poſtea percolo, & dimitto, quoad clarificetur, & ex eo quod clarum eſt libras vij accipio: & libras quinq; iuleb clarificati & depurati addo, i[illegible] & zuchari clarificati libras quinq;, & coquatur donec i[illegible]iſſetur. Si uerò æſtas fuerit, dimittatur in ſole donec eius aquoſitas conſumetur. BRA. Fieri non poteſt niſi in æſtate, quia hoc tempore ſolùm & uinum omphacium, & uua omphacina habentur. SE. Imò illo modo fiet. BRA. Eodẽ præciſè modo paras, ut ille de acetoſitate citri paratur. SE. Ita eſt, Sed miror, quod apud antiquos hic ſyrupus non inueniatur. BRA. Imò inuenitur, ſed (ut diximus) zucharum non habebant, propterea ex melle confecere. Paulus lib. VII. cap. XV. de omphacomeli tractat,

Omphacomeli.

eſt

eſt autem compoſitio ex uino omphacio & melle confe-ćta, ſecundum menſurã ferè à te citatam. Quippe in menſura parum differunt. SEN. Quomodo facit ſuũ omphacomeli Paulus? BRA. Audies, inquit, Accipe ſucci omphaciæ, id eſt uuæ immaturæ ſextarios tres, mellis ſextarium unum, & per XL. dies ſoli exponatur, aut igne decoquatur. SE. Certè parua differentia eſt inter utroſq;, niſi in poſitione mellis & zuchari, in menſura autẽ rerum parua eſt. Numerat autem Paulus dies expoſitionis ad ſolem, qui à Meſue non numerantur & re uera numerari non poſſunt, quia in aliqua æſtate magis æſtuans ſol plus conſumit, quàm in alia in qua ſol non ita æſtuabit, ideo aquoſitas citius una æſtate quàm alia conſumitur. SEN. Nos ſemper igne lento paramus. BRA. Ita etiam cõuenit, ſed ſolis calor magis uniformis eſt, ideo antiqui, ut plurimum ſoli exponentes parabant, quamuis nõnunquam ad ignem coquerent, præſertim cum æſtiuum tempus pluuioſum erat: quod tamen raro accidit. Ideo mihi magis placet quod tempus expoſitionis ad ſolem præfixum r[illegible]a ſit, ſed tandiu inſoletur quandiu aquoſitas exicce[illegible]r. Tria autẽ à te ſcire cupio. Primum eſt, quam uuã mphaciam accipias. Secundum, quo tempore colligas. Tertio, an illico exprimas. SEN. His tribus tibi ſatisfactum iri conabimur. De uua omphacia reſpondemus nos electionem non habere, ſed eam agreſtam ſumere, quæ præſentatur. BRA. Hoc non conuenit, ſed id omphaciũ ſumere oportet, cuius matura uua qualitates, quæ ſyrupo attribuuntur, magis habet: Propterea ſumendum eſt omphacium albæ uuæ, quàm nos uulgo albanã uocamus.

SEN.

SEN. Ita deinceps faciam: colligimus autem in menſe Iulij. BRA. In principio, an in fine? SEN. In fine. BRAS. In Iulij menſis medio colligẽda eſt, antequam ſit initium maturitatis, & cum iam habet ſuccum: in hoc enim medium ſeruare oportet, ne deflorеſcẽtiæ multum propinqua ſit, uel maturitati. SE. Hoc non obſeruabamus. Omphacinam uuam uerò à uite demptam per duos dies ſeruamus, poſtea exprimimus. BRA. Et hoc agendũ erat, ut ſuperflua quædam humiditas reſolueretur. SE. Neſcio autem an cum garyophyllis condire debeam. BRA. Ego cum nulla re condirem: uidi & qui cum Myrobalanis condirent, tamẽ ſuaderem, ut ſimpliciter fieret, quãuis & Auicenna in v. lib. ſui canonis duas Garyophyllorum drachmas ſimul miſceat, & ſine zucharo faciat: uel ſi tu dulcorare uolueris, zucharum addas. Quem ſyrupum etiam deſcribit Serapio, ſed nos Meſuen imitamur, utpote eum qui ſyrupum paret omphacomeli antiquorum propinquiſſimum. Quomodo autẽ omphacina uua exprimi debeat, omnibus etiam mulierculis notum eſt.

SENEX.

Syrupus de fumo terræ.

DE hoc ſatis dictum arbitror. Ad ſyrupũ de fu... terræ ueniamus. BRA. Cum duo ſint de fumo terræ ſyrupi, maior & minor, utroſq; ne paratis, an unum ſolum? SEN. Vnum, maiorem ſcilicet. BRA. Nec immeritò, quia is obſtructiones uentriculi, & hepatis magis aperit, & hæc membra magis roborat, & cutis morbos ſanat, à ſalſis & aduſtis humoribus dependentes, quales ſcabies, impetigo, ſerpigo, lepra, morbus Gallicus ita nunc appellatus, quàm ille qui de fumo terræ minor eſt.

eſt. Nunc eius deſcriptionem aßigna. SEN. Hæc eſt quæ ſequitur, à Meſue ad uerbum accepta:

Recipe Myrobalanorum Citrinorum } añ. nu. xx.
Chebulorum }

Florum boraginis uel bugloſſæ Violarũ } añ. vnc. j.
Abſinthij }
Cuſcutæ }

Liquiritiæ } añ. vnc. ß.
Roſarum }

Epithymi } añ ʒ. vij.
Polypodij }

Prunorum nu. c.

Paſſularum enucleatarum lib. ß.

Tamarindorum } añ. vnc. ij.
Caßiæ fiſtulæ }

Hæc omnia bulliant in lib. x. aquæ, quouſq; peueniant ad libras tres, & cum ſucci fumi terræ cocti & depurati, & zuchari ana libr. iij. Fiat ſyrupus decoquendo quouſq; eiu ſormã acquiſiuerit. BRA. In hoc ſyrupo præpar ..ao ordinem ſimpliciũ ingredientium potißimum ..nſiderare oportet, ratione ebullitionis, quoniã aliqua maiorem, aliqua minorem decoctionem patiuntur. SE. Nos omnia ſimul una uice miſcemus, & ebullire facimus. BRA. Error grauißimus eſt. SE. Tu ergo ordinem edoceas. BRA. Libenter id faciam. Primo polypodium ingredi debet: deinde pruna, paſſulæ, glycyrrhiza, abſinthium, poſtea roſæ, cuſcuta, flores boraginis, poſt hæc uiolæ, myrobalani, deinde epithymus, denique caßia & tamarindi: Quæ ſecundum aliquos ebullire non debent,

quo

quoniam uim raram & debilem nacta ſunt. Mihi autem magis placet, quod in fine inijciantur, & una uel altera ebullitione bulliant, ut cum alijs cõmodius uniantur, ſicut Meſue in capite decoctionis docet. Et ſi dixeris lenitiua bulliendo humiditatẽ amittere: Reſpondemus amittere quidem humiditatem accidentalem, non tamen naturalẽ. Si igitur hunc ſyrupum parare uolueris, hunc ordinẽ ſerua, qui ſubſequitur, Facta decoctione, zucharũ aqua fontis clarifica, quo decocto & clarificato, fumi terræ ſuccum adde cum ad decocturam ſyrupi peruenerit: prædicta autẽ decoctio pluribus uicibus paulatim addatur, quoad perfectam coctionem habuerit, & hoc modo decoctionis uis non reſoluitur: deniq; tamarindi, & caſſia inijciantur, & decoctio in finem ducatur. SE. Deinceps ita agam: ſed quoſdam audiui, qui hũc ſyrupum roſas recipere negãt, & ubi legitur Ros, ipſi exponunt raſæ, ut ita ſequatur glycyrrhizæ raſæ. BRA. Hi longe decipiuntur, tum quia in antiquis Meſuæ codicibus legitur roſæ, tum quia dicit ana unciam ſemis. Si autem hæc particula roſæ abeſſet, legeretur liquiritiæ raſæ, ana unciã ſemis, quod abſurdum eſt: nam hæc particula ana de una re ſola dici non poteſt. Deniq; roſæ in hac compoſitione multum proficiunt, cùm ob alia multa, tum ad roborandum, ſcitoq; boraginis flores ſumẽdos eſſe. Interpres addidit bugloſſæ: ſed de omnibus ſimplicibus hic poſitis in ſimplicium examine abundè egimus. Hic autem ſyrupus uim compreßiuam, ſolutiuam & lenitiuam habet, ratione diuerſarum rerum ingredientium. SEN. Has res enarra, & ſtatim alium ſyrupum in medium afferam.

BRA.

BRA. Libenter hoc faciã. Ob myrobalanos, tamarindos, & pruna comprimit. SE. Quomodo ob pruna comprimit? BRA. Quia pruna ſumuntur quæ acidum ſaporem habent: tamen laudarem potius ut dulcia pruna, qualia Damaſcena & Iberica, id eſt quæ uulgò cathalaunica nuncupantur, acciperentur: quia illa atræ bili magis aduerſantur, quàm quæ uulgo ſumuntur, & à menſe à quo maturantur, & colliguntur, auguſtana appellãtur. SE. Debent'ne ſumi uiridia pruna, an arida? BRA. Si uiridia haberi poſſint, uiridia ſumantur, quia magis leniunt: ſi autẽ uiridia non habeantur, quando hoc ſyrupo indiges, ſicca accipito, quia & exiccata leniunt. Ad rem noſtram redeuntes, ob epithymum, polypodiũ, abſinthium, & terræ fumũ ſoluit. Ob caßiam lenit, & tamarindos, & adde pruna, ſi dulcia ſint. SEN. Quæ quãtitas huius ſyrupi uentrẽ ſoluere apta eſt? BRA. Si recenter factus ſit, quatuor unciæ ſoluunt, moderatè tamen: ſi non ita recens ſit, & in duriori aluo, ſex exiguntur. SENEX.

Quid impedit nunc ſyrupum de abſinthio conſiderare? BRA. Duæ deſcriptiones à Meſue fiunt: utram uos paratis? SE. Primam. BRA. Eius deſcriptionem propone. SEN. Hæc eſt ad uerbum ferè quæ ſubſequitur: Syrupus de abſinthio.

Recipe abſinthij Romani	lib.	℔.
Foliorum roſarum	vnc.	ij.
Spicæ	ʒ.	iij.
Vini albi antiqui boni & odoriferi }	añ. lib. ij. ℔.	
Succi cotoneorum }		

Dimittatur per diem & noctem in uaſe lapideo, deinde

coquatur cum facilitate uſq; ad medietatem, & cum mellis lib. ij. fiat ſyrupus expertus & nobilis. Hæc Meſue. BRA. Syrupus eſt multis nominibus dignus, quippe uentriculum roborat, & prociduo appetitui conuenit, uentriculo debiliori ſuccurrit, & quando inteſtina mollia ſunt, ipſis prodeſt, hepatis debilitatem remouet, præſertim quando hæc à cauſa frigida prouenerint: imo & in cauſis calidis conuenit ſi nonnullis frigidis corrigatur: ſed per uas lapideum quid intelligis? SEN. Nos uitriatum uas accipimus ex argilla cocta confectum. BRAS. Quamuis de hac re multa cura non ſit, tamen per lapideum uas marmoreum potius accipere oportet, quàm lateritium, aut figulino opere factum: quippe nomine lapidis apud antiquiores figulina non ueniunt: ſed ea ſolũ quæ in montibus prodeunt. SE. In hoc ſyrupo roſæ, ſpica, & ea quæ modicam decoctionem patiuntur, quo ordine poni debẽt, quia ante decoctionem omnia ſimul infuſa ſunt? BRA. Scito, & ſit tibi alta mente repoſtum, quando infuſio per aliquod temporis ſpatium decoctionem præcedit, tunc omnia ſimul infunduntur. Illa uerò quæ modicam decoctionẽ patiuntur, ſuam uim exhibent rebus infuſis, & ita in decoctione uis horum ſeruatur, quod non fieret ſi primo infuſa non fuiſſent, ſed ab ebullitione incepiſſent. Cùm enim bulliunt & non præcedit infuſio, tunc ordo ſeruandus eſt, ut quæ maiorem decoctionem patiuntur, primo inijciantur: deinde quæ minorem: deniq; quæ minimam. Dic uero, paras ne hunc ſyrupum ex melle, uel zucharo? SEN. Ex zucharo quãdoq; paraui, ſed nunc melle utor. BRA. Non inficior ex zucharo

coloris purpurei, & ſemen eius eſt ſimile grano chartami, niſi quia eſt rotundius. Hactenus Serapio. Audias modo Dioſcoridem de alba ſpina diſſerentem, non dico autem de ſpina alba, ut recentes faciunt, ſed de Alba ſpina. Alba ſpina.
Nam et Manardus deceptus eſt, λευκακάνθαν Dioſcoridis eſſe putans, cum ſit ἄκανθα λευκὴ, cùm enim dicimus λευκακάνθαν, fruticẽ intelligimus aculeatum, cuius copiam in noſtris ſepibus, & foueis habemus, flores albos, odoratos parientem, aut genus cardui aculeatum & quadratum, quod non eſt Bedeguar. Cùm uerò de acantha leuce, id eſt ſpina alba loquitur, eſt bedeguar Serapionis. Quod manifeſte apparet, ſi Dioſcoridem Serapioni compares. Serapionis uerba audiuiſti: nunc Dioſcoridi eadem dicenti attendas. Naſcitur, inquit, in montibus, ſyluoſiſq; locis, folia habens chamæleontis albi ſimilia, uerum anguſtiora candidioraq;, ſubhirſuta, ſpinis infeſta, caulem binos cubitos excedentem, pollicari craßitudine, uel ampliore, ſubalbidum, & inanem: cacumini echinus inſidet, à marino differens magnitudine, ſed oblongus, flore purpureo continente ſemen, quale cnici, rotundius. SEN. Nunc idem præciſe eſſe apud Serapionem Bedeguar, quod apud Dioſcoridem ſpina alba, facile deprehendi: quid autem ſit, ignoro. BRA. In Mutinenſibus montibus, Regienſibus, & Bononienſibus uiret, & in aliquo loco Ferrarienſis agri aſperiore, ego tibi oculis oſtendam. SEN. Gaudebo plurimum, & tibi ingentes gratias habebo. Audiui in Hetruria ruſticos ad coagulandum lac eius flore uti. BRAS. Hoc quidem non uidi, quamuis per Hetruriam equitauerim

uerim & multa obſeruauerim, ſed bene audiui, & eius flores ad me mittentur hac æſtate. Vidi *tamen floribus uerbaſci idem effici in eadem* Hetruria. SE. *Ad ſuchaba tranſeamus.* BRA. *Suchaba Serapionis ſpinam* Arabi*cam* Dioſcoridis *eſſe putatur: plura tamen à Serapione de ſpina* Arabica *ſecundum* Dioſcoridē *ſcribuntur, quàm ab ipſo* Dioſcoride *dicantur, fortè Serapio in ſuo* Dioſcoridis *lib. tot habebat, quæ ab aliquo interprete ſcripta erant: quod autem à Serapione plura deſcripta ſint, quàm à* Dioſcoride *dicantur, manifeſtum fiet, ſi Serapionem audies ſecundum* Dioſcoridem *ita ſcribentem:* N*atura huius herbæ ſecundum quod exiſtimo eſt prope naturam* Bedeguar, *& eſt ſtiptica, & ſemen eius eſt fortius ſatis, & confert relaxationi uuluæ, & fluxibilitati ani, & conglutinat ulcera, quoniam ſtipticitas eius eſt pauca ſine ſuperfluitate, & radix eius cōfert curſui humiditatum antiquarum matricis, & fluxui nimio menſtruorum, & ſputo ſanguinis à pectore, & alijs fluxibus humiditatum corporis.* H*æc Serapio ſecundum* Dioſcoridem. *Sed tu modo* Dioſcoridem *audias ita dicentem, Spinæ albæ natura uidetur eſſe, hoc eſt id quod Serapio dicit, eſt prope naturam* Bedeguard. *Sequitur* Dioſcorides, *nam & ipſa ſpiſſat, ſtringitq; guttantia, menſium abundātias, ſanguinis excreatus, & alias fluxiones etiānum radice ualens.* N*aſcitur in aſperis.* SE. *Idem re ipſa cum* Serapione *dicit, ſed Serapio magis ampliat, uel ſermo* Arabicus *non eſt ita breuis.* H*abes autem aliud teſtimonium quod hæc ſit, ſi ea legas quæ idē Serapio ſecundum* Galenum *de ſuchaba ſcribit. Inquit enim:* H*æc herba eſt*

ba eſt ſimilis plantæ Bedeguard,*niſi quia uirtus eius deſiccat & ſtipticat plus eo, & fructus & radix eius eſt fortior res quæ ſit in ea, & ideo radix eius confert nimio fluxui menſtruorum,& confert in omnibus ægritudinibus,quibus confert* Bedeguard,*& fructus eius & radix confert apoſtemationi uuluæ & apoſtematibus ani, & radix eius incarnat ulcera,quia in ipſa eſt uirtus conſolidatiua cum temperamento.* Hæc Serapio de *ſuchaba ſecundum* Galenum. Nunc Galenum audies de ἀκανθα Aegyptia *eadem tertio lib.de ſimplicium medicamentorum facultatibus præciſe dicentem,in hũc modum exorſus:* Acantha Aegyptia,*quidam Arabicam uocant,ſimilis autem eſt albæ ſpinæ noſtrati, uerum facultate ualidior adſtringente pariter, & deſiccante. Itaq; profluuium muliebre radix eius iuuat, & alia quibus auxilio eſt,quæ apud nos naſcitur ſpina: ſed efficacius tamen omnia adiuuant, tum radix, tum fructus, ſic uero & columellæ prodeſt, & ijs quæ in ſede inflata ſunt, tum ulcera ad*[illegible]*catricem ducit,mediocrem habens,& non moleſt*[illegible]*a adſtrictionem.* SE. Idem *præciſe de ſuchaba di*[illegible],*quod* Galenus *de ſpina* Arabica,*uno dempto.* BRA. Quale *hoc eſt?* SE. Cùm Galenus *ſcripſit prodeſſe columellæ,* Serapio *refert prodeſſe uuluæ.* BRA. *Deprauatus eſt* Serapionis *contextus,à librario parum perito, nempe legi debet uuulæ, quia hi* Barbari *uuulam appellant, quam* Latini *columellam dicunt.* SE. *Ita certe legendum puto.* BRA. *Auderem ego infinitos* Arabum *errores emendare,& conciliare,Græcis autoribus conferendo.* SEN. Nunc *ſcio* Arabum *ſuchaba eſſe* Arabi-

cam ſpinam antiquorum. Cuperem autem ut mihi illam oſtenderes, & quid accipiendũ ſit edoceres. BRA. Multi decipiuntur, qui hanc ſpinam arbuſculam in Arabia eſſe putant qua fiat Acatia, ſed longe decipiuntur, quia herba eſt, aſpectu ſimilis noſtræ albæ ſpinæ, tantum uero differt quia in Arabia naſcitur, ut propter ſolum efficaciores uires habeat: ſed quia haberi non poteſt, uel ſaltem facile, propterea pro ſuchaha Bedeguar ſumere collaudarem, quia has duas herbas idem eſſe arbitror, & tantum ſolo, quo naſcuntur, differãt: hoc enim apud nos, id apud Arabes naſcitur. SE. Igitur eam ſpinam albam accipiam pro ſuchaha, & bedeguar, quam mihi oſtendes. BRA. Si ita feceris, non errabis. Sed unum eſt quod me uehementer angit, nam huius ſyrupi intentionẽ conſiderãs, quæ eſt aperire, reſerare, et potius ſoluere quàm ſtringere, & deinde uires harum herbarum perpendẽs, quæ ſunt prædictis oppoſitæ, nẽpe adſtringere, obſtruere, & fluctiones remouere, ſtatim ſuchaha, & Bedeguar in ſuſpicionem mihi uenere, quod in hoc ſyrupo poni non debeant, qui eſt aperitiuus, & fluidum facere debet. SEN. Fortè ob uentriculum ponuntur, cui ſtiptica conueniunt, quando eius formam amiſerit. BRA. Et in hoc opus eſt obſtructiones aperire. Ideo uaria Meſue uolumina euoluere cœpi, ut experirer an in omnibus ita ſcriptum inueniretur. Omnia quæ incidi, hæc duo habebant, Bedeguar, ſuchaha, quæ tamen in hac compoſitione mihi ſuſpecta ſunt. Ideo ne in hoc ſyrupo eſſent contrapugnãtia abſq; utilitate, uel illorum loco nihil ponerem, aut aperiẽtia acciperem, niſi quis dicat poni ad roboran

borandum, quod uanum eſt. Illoſq; non arguo qui Carduum benedictum, uulgo appellatum pro his ponunt. SEN. Quid igitur in tanto diſcrimine facere oportet? BRA. Quod lubuerit facito: ſi autem pro me, id eſt pro meis ægris parabis, loco horum duorum ſuchaba ſcilicet & bedeguar, ſabinam & polypodium inijcito. SEN. In tui gratiam ita paratum habebo. BRA. Habeto. Alij ſuo modo confectum uelint: ſcito etiam cum Raued abſolute ſcriptum inuenies, Rhabarbarum ſemper intelligere oportet. SEN. Nunc pro hoc ſyrupo mihi in mentem uenit, quoſdam eſſe, qui à ſyrupo biſantino ſuccorum proportionem accipiunt. BRA. Quantam accipiunt? SEN. Sicut in ſyrupo biſantino ſunt quatuor libræ ſuccorum & zuchari libræ duæ & ſemis, ideo pro omni zuchari libra, debent poni ſucci depurati vnc. xix. ʒ. j. ſcrup. j. gra. xvj. BRA. Eſt nimia ſuccorum quantitas: potius ſume tu ex illo de fumo terræ, qui fit ex decoctione & ſuccis, ſicut etiam iſte fit: ſyrupus autem biſantinus fit ſolum ex ſuccis, ideo inter iſtum, & Biſantinum nulla eſt proportio, ſed magna eſt inter iſtum & illum de fumo terræ. SEN. Hic diſcurſus mihi ſummè placuit. BRA. Imò hoc erat ſummè animaduertendum, quia in hoc adeſt decoctio & ſuccus, ideo ab uno regula ſumenda eſt, qui decoctionem & ſuccum recipiat, & non ex uno, qui ſolũ decoctionem recipiat, uel ſolos ſuccos. Tu autẽ omnes ſyrupos contempleris, cognoſces nullum eſſe huic magis proportionatum illo de fumo terræ. Dic autẽ quis ille fuit, qui hanc proportionem ex ſyrupo biſantino accepit? SEN. Vnus eſt ex noſtris ſatrapis à

cuius nomine abſtinere decreui. BRA. *Viuit'ne?* SEN. *Diu eſt quod deſideratur.* BRA. *Igitur neminem offendes, quia hominum uerbis, mortuorum manes non læduntur.* SEN. *Eſt libellus Lumen Apothecariorum inſcriptus.* BRA. *Certe uir ille uituperandus non eſt, quia ſua ætate in adiuuanda hac arte pro facultate laborauit, & ingenium ſuum (ut illa ætas patiebatur) exercuit. illos enim obtorta conſcientia affectos puto, qui illos calumniantur, qui mortales adiuuare conati ſunt, uel feliciter, uel infeliciter ſucceſſerit: ſi quidem feliciter iuuerint, laude digni ſunt: ſi infeliciter, corrigendi ſunt, & errores detegendi, non tamen conuicijs irritandi.* SEN. *Et hoc ſemper probi uiri officium eſſe exiſtimaui, neminem lædere.* BRA. *Hoc non ſolum uir probus agere debet, ſed etiam eius animus ita inclinatus & affectus ſit. Nunc ſyrupos alios perpendamus.*

SENEX.

Syrupus de liquiritia.

QVi *ſuccedit, ſyrupus de liquiritia appellatur.* BRA. *Magnus eſt eius uſus in pleuriti*[illegible] *in antiqua tuſsi, ad mundificandum pectus* [illegible] *pulmonem, ſed eius conficiendi modum examinemus, ena*[illegible] *ſimplicia, & eorum quantitatem, ut ab autore ſcribuntur.* SEN. *Ita Meſue ad uerbum ferè dicit:*

Recipe liquiritiæ	*vnc.*	*ij.*
Capillorum Veneris	*vnc.*	*j.*
Hyſſopi ſiccæ	*vnc.*	*ß.*

Super hæc proijce aquæ libras quatuor, & dimittatur per diem & noctem, id eſt uigintiquatuor horas, deinde coquantur uſque ad mediam partem, poſtea ſuper

hæc

hæc proijce

Mellis Zuchari Penidiarum	an.	℥.	viij.
Aquæ roſatæ		vnc.	vj.

Fiat ſyrupus, id eſt bulliãt ad cocturam ſyrupi, & quando opus eſt adminiſtretur. BRA. In huius ſyrupi compoſitione nihil ambigui accidit, niſi cùm dicit ſiccã hyſſopum, noli intelligere extremè ſiccã, ſed quæ in ſuperficie humiditatem amiſerit: nec opus eſt ſecundum maiorem & minorem decoctionem ſimplicia inijcere, quia prius infunduntur. SEN. In uno ſolum recentes ambiguitatem faciunt, cum hic ſyrupus aperire, & dilatare debeat cur aquam roſaceam recipiat: unde & ego & multi alij pharmacopolæ, medicorum etiam ſuaſu aquam roſaceã omittimus. BRA. Re uera omittenda non erat, quia partes pectoris relaxatas roborat, & uim expultricem fortiorem reddit: quod ſiccitate, & ſtipticitate quadam fit, quæ tamẽ modica ſit ratione aliarum rerum ingredientium. Ideo aquam roſaceam ſemper inijcias: nec debet medicus uereri in morbis pectoris modicè adſtringentibus uti, præſertim cum ab aperientibus ſuperantur. Ideo & illi ſummè errãt, qui in morbis pectoris rhabarbarum exhibere nolunt, & qui ob aquam roſaceã compoſitionem Manus chriſti appellatam prohibẽt, & plura ſimilia, in quibus inſpiciendum non eſt, quia potius proſunt, quàm obeſſe poſſint. Imò, ſi omnia ſimplicia, & omnia compoſita conſideremus, nihil eſt adeò perfectum, quin aliqua ex parte notari poſſit.

SENEX.

Syrupus de hyſſopo.

HIs omiſsis ad ſyrupum de hyſſopo deſcendamus. HBRA. In Meſue etiam hic ſequitur, & non præter rationem: nam ad morbos pectoris, ad tuſsim, ad pleuritim, ad dolores corporis, ad aſthmata efficacior eſt, quàm is de glycyrrhiza prædictus. Tu autem eius compoſitionem ediſſeras. SEN. Hæc eſt apud Meſuen:

Recipe hyſſopi ſiccæ Radicum apij Fœniculi Liquiritiæ	an̄.	ʒ.	x.
Hordei mundi		vnc.	ß.
Seminum maluæ Dragaganti Seminum cydoniorum	an̄.	ʒ.	iij.
Capillorum Veneris		ʒ.	vj.
Iuiubæ Sebeſtem	an̄.	nu.	xxx.
Paſſularum enucleatarum		ʒ.	xv.
Ficuum ſiccarum Dactylorum pinguium	an̄.	nu.	x.
Penidiarum albarum		lib.	ij.
Fiat ſyrupus.			

BRAS. Simplicia quæ hunc ſyrupum ingrediuntur, in noſtro ſimplicium examine perpenſa ſunt, & ſuperius diximus quid per ſiccam hyſſopū intelligere oporteat: nec opus eſt dubitare, quid per alba penidia intelligendum ſit, nempe illa intelligimus, quæ ex zucharo albo facta ſunt. Quod uero dubium ingerit eſt, quia ſi huius

ſyrupi

ſyrupi ſimplicia miſceantur, emplaſtrum fiet: nam Meſue non dicit uel in aqua bulliendo, uel in alio liquore. SEN. Subintelligere opus eſt, quia in pluribus alijs ſyrupis aquæ quantitatem poſuit, in qua fit decoctio: ideo non eſt opus ut ſemper ponat, ſed diligens lector, & pharmacopola plerunque ex alijs ſyrupis elicere debet. BRAS. Optime ſentis, ſed quantam aquæ quantitatem ſumis, ut hæc ſimplicia ebulliant? SEN. Per pondus certam menſuram non habeo, ſed ſimplicia in uas pono, & tantam aquæ quantitatem inijcio, quod ſimplicia tegantur, & aqua pollicari quantitate ſupereemineat. Itaque per aliquot horas relinquo, poſtea ad conſumptionem medietatis ebullire facio, deinde excolata decoctione penidia addo, & ad formam ſyrupi reduco. BRAS. Non modo tu, ſed & cæteri pharmacopolæ ita operantur, ſed duplex error hic eſt: primo, quia non ſemper idem ſyrupus erit, quia decoctio quandoq; maior, quandoq; minor euadit: ſecundo, quia eodem tempore omnia in decoctionem ponuntur, tamen ſunt aliqua, quæ maiorem decoctionem, aliqua minorem patiuntur. Nec opus eſt fugias primo infundi, quia infundi non debent quando ab autore non ſpecificatur infuſio. SEN. Ab omnibus ita fieri uidimus. BRA. Et omnes ſine regula agunt. SEN. Hoc, eſt'ne ſufficiens cauſa ut ſyrupum immutet? BRA. Tantū immutare poteſt, quod uires æquè perfectæ non ſunt in uno qui magis decoctus ſit, & in uno qui minus. SEN. Da tu regulam in qua nunquam errare poſsim. BRA. In omnibus ſyrupis certa regula aſsignari non poteſt, ſed in unoquoque ſyrupo ſua exhibetur:

quoniã (ut in ſyrupo de ſtœchade ſcriptum reliquimus) ſimplicia, quæ ingrediuntur, ea ſunt, quæ magis & minus aquæ recipiũt: ſi arida uel uiridia ſint, ſi mucoſa uel non, ſi mollia uel dura. Ideo *in omni ſyrupo ſua aquæ portio ſtatuta eſſe debet.* SEN. *Quantam in hoc ſyrupo inijcies?* BRA. *Nunc tibi oſtendam, ſi hanc compoſitionem conſideres, in ea pauciſsima ſunt, quæ multum aquæ imbibere poſsint: ideo multa aquæ quantitate non indiget: imò ſi experiaris, octo libras aquæ ſatis eſſe deprehendes, & decoqui quouſque tres libræ relinquantur, poſtea exprimãtur, & cum penidijs adde formã ſyrupi iterum bulliant.* SEN. *Sed quem ordinem in decoquendo ſeruare oportet?* BRA. *Primo paſſulæ, zizipha, ſebeſten, ficus, dactyli, radices apij, & fœniculi ingrediantur: deinde hordeum, ſemen maluæ, ſemina cydoniorum: deniq; tragacanthum, hyſſopus, & capilli ueneris.* SEN. *Nullus eſt inter nos, qui hoc modo paret.* BRA. Ideo *nullus eſt qui recte operetur.* Notáq; *hunc ſyrupum dactylos, & cydoniorum ſemina ingredi, quæ aliquam adſtrictionem illi præſtant, ſed leuiſsimam: propterea adſtringente aliquo uti licet, ubi etiam apertione indigemus ad confortandum & roborandum.* SE. *Quur iſtud nunc iterum repetis?* BRA. *Quia in magnorum uirorum mentibus inſertum eſt, ut nec compoſitio* Ma*nus* Chriſti *dicta, in diſpoſitionibus pectoris ob aquam roſaceam, quæ ingreditur, exhibeatur.* SEN. *Tamen ſuperius in ſyrupo de* Eupatorio, *qui plurimum aperit, iubebas ſuchaba, &* Bedeguar *abijcienda, quia adſtringentia ſunt.* BRA. Id *faciebam, non quia adſtringentia,*

ſed

ſed quia nimis adſtringentia: imò ad reprimendam uim fortium medicaminum adſtringentia miſcemus, ſed non uehementer adſtringentia: qualia illa ſunt, quæ ſyrupum de Eupatorio *ingrediuntur, in quo nihil eſt quod uehementem uim habeat.* SE. Hoc mihi ſatis eſt. BRA. *Scito præterea multos de hyſſopo ſyrupos à* Meſue *poni, ubi de tuſsi pertractat, qui omnes ab hoc diſtincti ſunt.* Tu *ſolum iſto uti debes, cuius per totam* Italiam *publicus uſus eſt.* SENEX.

Syrupus de praſsio.

Rari ſunt, qui ſyrupum de praſsio Ferrariæ *parēt: tamen quia ab aliquibus fit, & in uſu eſt apud illos, ideo ipſum adducere non grauabimur.* BRA. Miror *quod omnes non parent: nam cum ſyrupus de hyſſopo non ſanet, opus eſt ad ſyrupū de praſsio deflectere: nam antiquæ tuſsi, & ægritudinibus lōgioribus pectoris plurimum ſuccurrit, & materiam craſſam & glutinoſam habētibus, & antiquis uiris aſthma patientibus, præſertim à pituitoſo humore, craſſo, putrido, & difficulter ſolubili.* SE. *Ad eadem igitur ualet ad quæ ſyrupum de hyſſopo ualere dicebas?* BRA. *Ad eadem omnino, ſed efficacius.* SEN. *Eſt ergo in pectoralibus ſyrupis aliquis ordo.* BRA. *Imò perfectiſsimo ordine incedunt: quamuis plures (non quidem medicorum, ſed qui medentur: quippe differunt* Medicus, *& qui ſine arte artem exerceat) id ignorent. Cum enim materia uel calida, uel ex calido & frigido mixta eſt, quia in principio calida materia magis agit, propterea à ſyrupo uiolato incipiendum eſt, Cùm ægritudo procedit, ad ſyrupum de capillis ueneris tranſeo.* SEN. *Ego hunc ſyrupum nun-*

Syruporum pectoralium ordo.

quam uidi uel audiui. BRA. Nunc audiuiſti, & deinceps uidebis. Syrupus eſt, quem parari facio, inter uiolatum, & illum de glycyrrhiza medius, cuius deſcriptionẽ poſt hunc de praßio proſequamur, à ſyrupo de capillis ueneris, ad ſyrupum de glycyrrhiza peruenio. Interim ſubtilis, & calida materia euaneſcit, frigida & craſſa remanet, propterea ad ſyrupum de hyſſopo deflecto, qui niſi profuerit, ad illum de praßio tanquam ad ſacram anchoram cõfugimus, qui niſi ſanet, is qui ægrotat, ferè deſperatus eſt, uel ad decocta, & trochiſcos ueniendum. Nunc autem ſyrupi de praßio compoſitionem enarra. SEN. Hæc eſt quæ ſequitur:

Recipe praßij		vnc.	ij.
Hyſſopi Capillorum Veneris	an̄.	℥.	vj.
Liquiritiæ		vnc.	j.
Calamenthi Aniſi Radicum apij Fœniculi	an̄.	℥.	v.
Seminum maluæ Fœnu græci Ireos	an̄.	℥.	iij.
Seminum lini Cydoniorum	an̄.	℥.	ij.
Paſſularum enucleatarum		vnc.	v.
Ficus ſiccas pingues		nu.	xv.
Penidiarum Mellis boni deſpumati	an̄.	lib.	ij.

BRA. *Hæc tantùm ab autore dicuntur, & nihil de componendi modo addidit?* SEN. *Nihil. propterea & nos aquæ quantitatem accipimus, ut nobis uidebitur.* BRA. *In hoc ſyrupo decem aquæ libræ ſumi debent, quæ ad conſumptionem medietatis bulliant, propter mel & penidia, quæ ingrediuntur, nempe maiorem decoctionis quantitatem exigunt, quàm præcedens ſyrupus de hyſſopo fecerit, quoniam in illo ſolum duæ penidiarum libræ erant: hic autem præter penidia, duæ mellis libræ ingrediuntur. Non deſunt autem qui uelint hic hyſſopum uiridem ſumi: nos autem ſiccam ſumendam putamus, non tamen extremè ſiccam, ſed quæ in ſuperficie humiditatem amiſerit: & ita de alijs. Huncq; ſyrupum aliorum more componito, ut primo ea ingrediantur quæ maiorem decoctionem patiuntur, ut paſſulæ, ficus, radices: poſtea quæ minorem, ut ſemina: denique quæ minimam, ut capilli ueneris.* SEN. *Hoc igitur ſemper obſeruabo.* BRA. *Niſi errare uolueris, modo nõ ſit opus ſimplicia prius infundere, quia cum infuſio decoctionem præcedit, tunc ordo ponendarum rerum non habetur.* SEN. *Cuperem nunc ut ſyrupum illum de capillis ueneris mihi referres, quo uteris tu. nam & ego deinceps illum parabo.* BRA. *Hic eſt ſubſcriptus:*

Syrupus de capillis veneris.

Recipe glycyrrhizæ mundæ	vnc.	ij.
Capillorum ueneris	vnc.	v.
Supra inijcias aquæ fontis	lib.	iiij.

Et dimittas per diẽ & noctem, poſtea coquantur ad conſumptionem medietatis, deinde percoletur, & huic decoctioni addantur

Zucha

Zuchari clarificati
Penidiarum } añ. vnc. viij.
Aquæ capillorum Veneris

Miſce & ad formã ſyrupi decoque, ad uſusq; ſeruetur.

SENEX.

Syrupus de calamentho.

SYrupus de calamentho ſponte in mea ſcheda occurrit. BRA. Cùm duo ſint apud Meſuen de calamentho ſyrupi, quem in tua officina paratum ſeruas? SEN. Primum apud Meſuẽ, cuius deſcriptio hæc eſt, quæ ſubſequitur:

Recipe calamenthi domeſtici
Syluestris } añ. vnc. ij.

Cherſim
Dauci } añ. ʒ. v.
Squinanti

Paſſularum enucleatarum lib. ß.
Mellis lib. ij.
Fiat ſyrupus.

In hoc quoq; aquarum regulam non habemus, ſed ut nobis uidetur, aquam ponimus. BRA. In hoc ſyrupo ſex aquæ libræ recipiantur, quæ bulliant primo paſſulas, deinde alia ſecundum præſcriptum ordinem ponendo, uſq; ad conſumptionem medietatis: deniq; addito melle fiat ſyrupus ſecundum artem: qui ſyrupus ad lienoſos plurimum ualebit, quibus durus eſt lien & penè irreſolubilis, & his qui frigida uiſcera habent, & aſthmate laborant, præſertim in ſenibus, & in habentibus antiquas tuſſes: ſi quis enim uel pectus, uel uentriculum, uel inteſtina craſſa, tenaci, & irreſolubili materia plena habeat,

beat, hoc ſyrupo ſanatur. Vnum tantum eſt, quod te perturbare poſſet, ſcilicet quid ſit domeſticum calamenthum. In examine ſimplicium de calamentho diſſeruimus, per domeſticũ uerò, menthã intellige. SEN. Quam mentham? BRA. Noſtratem uulgarem.

SENEX.

SYrupus de Endiuia nos uocat. BRA. In hoc ſyrupo pharmacopolæ plurimũ differunt: aliquos enim Ferrariæ, & in omni ferè Italica urbe inuenio, qui ſyrupum de endiuia Gentilis ſolum parant, & ſemper illum parant, à quocunq; & quandocunq; ſyrupus de endiuia indicetur. Alij ſyrupum de endiuia Nicoli paratũ ſeruant: alij ſyrupũ de endiuia ex ſolo ſucco & zucharo. Quem habes tu paratum? SEN. Ego conſuetus ſum (& ita præceptor meus utebatur) ſyrupum de endiuia Gentilis parare, cuius deſcriptio hæc eſt quæ ſequitur: Syrupus de endiuia.

Recipi ſucci Endiuiæ
Hepaticæ } añ. lib. iij.

Clarificentur prædicti ſucci ad ignem, ut expedit.

Roſarum
Violarum
Lenticulæ aquæ
Florum nenufaris
Polytrici } añ. vnc. ß.

Capillorum Veneris
Hordei mundi
Seminum cõmuniũ maiorũ frigidorũ } añ. vnc. j.

Fiat ſyrupus cum zucharo quantum ſufficit, ſecundum artem, & aromatizetur, cum

Sand

Sandalis albis			
Rubris			
Berberis			
Seminum cydoniorum	*añ.*	*ſcrop.*	*j.*
Ligni aloës			
Cinamomi			
Corticum citri			

Et uſui reſeruetur. BRA. *Mihi ſummè diſplicet quod hunc ſyrupum habeas, aut unquam paraueris. In eo enim nullum ordinem inuenio, imò confuſionem quandam, & ita ſyrupum de hepatica appellari poſſe, ſicuti de endiuia: quando autem apud te pro meis ægris ſyrupum de endiuia indicebam, ſimplicem ſyrupum quærebam, non tam amplam cõpoſitionem, in qua calida frigidis mixta ſunt. Nos Gentili ſuum ſyrupum dimittamus, qui eo utatur quando lubet, eo enim nunquam utemur. Alij etiam Ferrariæ ſunt qui aliam deſcriptionem ſequuntur.* SEN. *Quam?* BRA. *Subſequentem, quam faciunt, & neſciũt à quo autore ſumatur:*

Recipe ſucci endiuiæ		*lib.*	*lx.*	

Purificetur, deinde in ipſo bulliant

Roſarum	*añ.*	*vnc.*	*v.*	
Sandalorum citrinorum				
Spodij	*añ.*	*ʒ.*	*xx.*	
Berberis				
Aſparagorum		*ʒ.*	*x.*	
Zuchari		*lib.*	*xx.*	
Aceti granatorum	*lib.*	*iij.*	*vnc.*	*iiij.*

Miſce & fiat ſyrupus ſecundum artem. SEN. *Dicũt ex*

Gent

Gentile ſumi. BRA. A' quocunq; ſumatur, mihi non placet: nam cum indico ſyrupum de endiuia, ſimplicem ſemper intelligo. SEN. Tu ſpecifica. BRAS. Non eſt opus cum aliquo addito indicere: ſed ſatis eſt ſimpliciter aut ſyrupum de endiuia, aut de ſucco endiuiæ prædicere: & tunc ſimplex intelligendus eſt, cuius deſcriptio hæc eſt:

Syrupus de endiuia ſimplex.

Recipe ſucci endiuiæ depurati	lib.	viij.
Zuchari albi	lib.	v. ß.

Miſce & bulliant ad formam ſyrupi, ſed opus eſt zucharum prius clarificare, & cùm decoquitur, ſuccum addere. SEN. Hic eſt, quem præparari uis? BRA. Hic equidem: nam ſi in laterali morbo ſyrupum de endiuia indixero, hic conuenit, alij non: ſyrupo autem de endiuia medici in initio morbi lateralis plerunq; utuntur. Cùm uerò indicunt, pharmacopolæ quos habent, exhibent. Vnde ſi compoſitos habent, illos propinandos dant: ſi ſimplicem, ſimplicem: ſed hic cõuenit, ille cõtrarius eſt. SEN. Quos igitur ex his parabo? BRAS. Simplicem ex ſolo ſucco, & zucharo parato: & compoſitum non quidem illum Gentilis, qui hepaticam recipit, ſed alium quem tu Gentili attribuiſti: & cum medici ſyrupum de endiuia indicunt, ſimplicem iſtum exhibeto, niſi addiderint compoſitum. Cùm uerò indicunt ſyrupum de endiuia compoſitũ, alium da: ſed illuc peruenimus, quod medici quid indicent parum curant, & quid à pharmacopolis fiat: ſed tantum compoſitionum nomina ſciunt, ex his uerò, quæ ingrediuntur, nihil nouere.

Syrupus de endiuia cõpoſitus.

SENEX.

Syrupus de cichorea Nicoli Florentini.

SYrupus de cichorea expurgandus accedit. BRAS. Quem de cichorea paras? SEN. Illum Nicoli Florentini,

rentini,cuius deſcriptio hæc eſt, ex tertio libro huius au toris ſumpta,in capite de oppilatione hepatis:

Recipe endiuiæ domeſticæ	
Sylueſtris	añ. m̄. ij.
Cichoreæ	
Taraxacon	
Cucurbitæ	
Hepaticæ	
Scariolæ	añ. m̄. j.
Fumi terræ	
Lupinorum	
Hordei non excoriati	añ. vnc. iiij.
Alkakengi	
Liquiritiæ	
Capillorum Veneris	
Coterach	
Polytrici	añ. ʒ. vj.
Adianti	
Cuſcutæ	
Radicum fœniculi	
Apij	añ. vnc. ij.
Aſparagi	

Bulliant in ſufficienti quantitate aquæ, & colentur, & cum zucharo albo ſolido fiat ſyrupus,& pro unaquaq; eius libra, ponantur ad coquendum ʒ. iiij. rheubarbari electi, & ſcrop. iiij. ſpicæ ligatæ in petia rara,quæ ſæpe exprimatur, donec ſyrupus ſit perfecte decoctus. Doſis eſt vnc.iij,cum aqua euulſionis ſeminum communium frigidorum.Hæc Nicolus. BRA. *Certe hæc potius mihi*

mihi uidetur confuſio, quàm cõpoſitio: nam compoſitiones ordinem aliquem habent, & per cõponendi regulas diſponuntur: hæc autem non ita eſt. Ideo eam omitterem, uel pro illis medicis pararem, qui ſimplicia ignorantes, & regulas cõponendorum pharmacorum, ad has recentium compoſitiones tanquam ad ſacram anchorã confugiunt. Nunquã uidebis me tali cõpoſitione uti in hepate, quomodocunq; obſtructo. SEN. In aliјs Italiæ urbibus ſyrupo de cichorea Gulielmi Placentini utuntur, quem magis probas tu? BRA. Nullũ probo: nempe & hic confuſio quædã eſt: imò de recentibus quibuſdam miror, qui præmittunt ſyrupum de cichorea Gulielmi ob hanc cauſam, qa plura ſimplicia recipit: unde tota eorũ ratio eſt multitudo ſimpliciũ, ac ſi plura ſimplicia recipere hos ſyrupos magis egregios faciat. Nam ſi hoc uerum eſſet, poſſemus quatuor ſyrupos ſolũ parare, qui omnia complecterentur: unum ex omnibus calidis, alium ex frigidis, tertium ex humidis, quartũ ex omnibus ſiccis. Sed uanum eſt ſine ratione multa ſimplicia aggregare. SE. Niſi pigeat, ſyrupum iſtum Placentini de cichorea enarra, quia à multis Italiæ populis fit. BRA. Hic eſt ſubſcriptus:

Syrupus de cichorea Gulielmi Placẽtini.

Recipe foliorum cichoreæ m̃. j.
Foliorum boraginis
Lactucæ
Violarum
Scariolæ
Linguæ bouis, id eſt bugloſſæ
Acetoſæ
Batiſoſæ
} ãñ. m̃. ß.

Rhabarbari ʒ. ij.

Herbæ piſtentur, & in libris tribus aquæ coquantur, donec tertia pars conſumpta fuerit, & coletur: & addantur in illa aqua libræ duæ zuchari, & cum diſſolutũ fuerit zucharũ ad ignem cum Rhabarbaro puluerizato & ligato in una petia, & ſæpe exprimatur manu petia rhabarbari, & tandiu permittatur decoqui, quod in ſyrupi formã tranſierit, tuncq; ab igne depone & reſerua. Hæc Placentinus. SEN. Memini me quandoq; hunc ſyrupum paraſſe. BRA. Paraueris, & paraturus ſis, quãdo libuerit: mihi hæ inordinatæ compoſitiones non placent, præſertim cũ multa ſint in illis affectibus, ad quæ ualent, multa ſimpliciora & perfectiora. Tu igitur pro alijs medicis paratos habeto, pro me autẽ nunquã. SEN. Saltem

Taraxacon. edoceas quid per Taraxacon intelligendum ſit. BRA. In hac re tibi libenter ſatisfaciam. Dioſcorides de ſeri tractat, de qua abũde nos in examine ſimpliciũ egimus, Serapio de Dundebe cap. CXLIII. ſcripſit, idẽ ſignificante quod ſeris: dicitq; Taraxacõ eſſe ſylueſtrẽ Dundube, id eſt ſerũ ſylueſtrẽ: eſt autẽ apud Dioſcoridẽ ſylueſtris ſeris picris, id eſt amara, quã cichoreum appellari dicit. Vnde illa herba, quã uulgò radechio ſyluatico nuncupamus, eſt ſeris ſylueſtris, & cichoreũ Dioſcoridis, & Serapionis taraxacon, dicãt quodcũq; recẽtes: nam in inueniẽda hac herba plurimũ hallucinantur. Res igitur ita ſe habet, Radix ſylueſtris amara, qua in acetarijs quandoq; utimur, eſt Serapionis, & Mauritanorum taraxacon, & ſeris ſylueſtris, atq; cichoreum Dioſcoridis. Sed ad alios ſyrupos tranſeamus, ne in his recentium amiſſis compo-

ſitioni

ſyrupos inuenerit. SEN. Propterea *nos, magiſtrales appellamus.* BRA. *Vtroſq; parare poteris pro his medicis qui compoſito uti uolunt, tamen apud nos eius uſus rarus eſt.*

SENEX.

M*iua cydoniorum in hunc ordinem poſita eſt.* BRA. *Et ipſam inter ſyrupos numeraſti?* SEN. *Numero: nam addita aqua, ut ſyrupus, potabilis ſit: & non modo eius uſus eſt ad roborandum uentriculum, hepar, & omnia uiſcera, & ad uomitum ſiſtendum, & fluxui uentris aduerſatur, imò etiam cõcoquit materias, & præparat uias: & Auicenna hanc cõpoſitionẽ ſyrupum de cotoneis appellat, quamuis Meſue ſyrupũ de cotoneis primo proſequatur, deinceps de miua ſermonem habeat. Tamen communis eſt per totam Italiam uſus, ut ea pro ſyrupo de cotoneis utantur: & re uera mira compoſitio eſt ad roboranda membra. Et niſi Gulielmi autoritatem refugeres, tibi dicerẽ eum autorem non appellare miuã, ſed ſyrupũ de cotoneis. Præterea tibi Almanſoris nonum librum adducerem in libro diuiſionum, in cap. de medicinis ſolutiuis uentris, ubi inquit: Confectio miuæ conſtrictiuæ, quæ eſt ſyrupus de cotoneis.* BRA. *Videris ex pharmacopola factus dialecticus, ubi probare miuam ſyrupum eſſe conaris, uel bibi, ut ſyrupi bibuntur. Hoc autem non inficior, ſed id tantum me mouebat, quod hoc uocabulum miua apud Mauritanos ſuccum fructuum ſignificat adeò coctum, ut in formam ſapæ, uel mellis deuenerit. In reliquis tecum ſum, miuam eſſe potabilem, eſſe concoquentem malos ſuccos, imò ſyrupum uerè eſſe, quia ex ſucco ſit. Sed ne pigeat compoſitionem quam facis,*

Miua cydoniorum.

facis, aperire, & componendi modum. SEN. *Meſuen penitus ſequor, propterea in hunc modum paro:*

Recipe ſucci cydoniorum acetoſorum	*lib.*	*xx.*
Vini boni antiqui	*lib.*	*x.*

Miſceo, & cum facilitate coquo, donec eius tertia pars conſumpta ſit, & continuè ſpumam aufero: deinde percolo, & reſidere permitto donec clareſcat: poſtea addo lib. ſex boni mellis depurati: iterumq́; bullio ſpumam ſemper auferens, & Aleſanginas *ſpecies in lineo panno uinctas habeo, quas in prædictum liquorem ſuſpendo, ſæpe ſtringens atq; modice fricans, ut ſpecierum uis facile exire poßit, & miuam tranſire. Cùm in ſpißiorem formam redacta eſt, & iam facta ſit miua, ipſam aromatizo, tertiam partem drachmæ muſci addens, & duas* ʒ. *galliæ.* BRAS. *Quæ ſunt iſtæ* Aleſanginæ *ſpecies?* SEN. *Hæ, quas hic ſubſcribam:*

Alefanginæ ſpecies.

Recipe cinamomi / *Heil*	*añ.*	ʒ.	*iij.*	
Garyophyllorum		ʒ.	*ij.*	
Zinziberis / *Maſtichis*	*añ.*	ʒ.	*j.*	*ß.*
Croci		ʒ.	*ij.*	
Ligni aloës / *Macis*	*añ.*	ʒ.	*j.*	*ß.*

Omnia præter crocum terantur contritione craſſa, & in lineum pannum colligentur. BRA. *Tot res ponis in tua miua?* SEN. *Tot.* BRA. *Nunquam ea utar in profluuio alui à calida materia dependente. Illi autem pharmacopolæ mihi magis placent, qui ſimpliciſsimã parant,*

ex

ex cydoniorum ſucco, uino, & melle, uel zucharo: quia multi ex zucharo faciũt, & non ex melle, quamuis antiqui Græci Miuam ex melle conficerent, quia zucharum ignorabant. SEN. Antiquiores igitur Miuam nouere? BRA. Nouere quidem, & ab ipſis Mauritani accepere: ſed alio nomine eam uocant, & alia proportione conficiunt. Nempe Paulus lib. VII. cap. XV. hydromalum fieri docet in hunc ferè modum: Hydromalum.

Accipe ſucci malorum cydoniorum mundorum contuſorum ſextarios duos.
Mellis ſextarios tres.
Aquæ ſextarios ſex.

Coquito deſpumans uſq; ad tertias. Vides Paulum uini loco, quod Meſue ponit, aquam poſuiſſe. Alio etiã modo parabant (ut Paulus refert,) nempe accipiebant malorum cydoniorum conciſorum purorum lib. V. in aquæ fontis ſextarijs decẽ elixabant, donec omnia eſſent unum corpus: poſteà refrigerabant, & colabant: expreſſo autem cremore, mala proijciebant, & aquã metientes, mellis quantitatem dimidiam aquæ admiſcebant, & rurſus coquebant, aſsidue deſpumando, donec octaua pars euaneſcat decoquendo. SEN. Tibi fortè placeret ut in hunc modum pararem? BRA. Et mihi placeret, & alijs multis bonis uiris, ut miuam his ſimplicioribus modis conficeres. Si autem pro alijs cõpoſitam illã, quæ magis calida, quàm temperata eſt, parare uolueris, facito: nam ubi poſſum antiquos imitari, ſemper imitor. SEN. Quid ſignificat id uocabulum Aleſangine? BRA. Vocabulũ eſt Mauritanum, & etiam corruptũ, quo ipſi pulueres odo- Aleſangine quid ſignificat.

M ratos

ratos intelligũt,quibus cibaria condiuntur: ut ſunt apud nos ſpecies ex pipere,cinamomo,garyophyllis, gingibe= re,atq; ſimilibus. Tamẽ ad pulueres etiã uſurpãt, qui uel actu uel uirtute compoſitiones ingrediũtur. Hic puluis, quem Meſue in miuã ponit, certe odoratus ualde eſt,& miuæ tribuit, ut poßit tanquam intinctus comedi. SEN. *Equidem uerum eſt, nam re uera eſt optimus intinctus.* BRA. *Ego quandoque miuam exhibeo his qui habent uentriculum debiliorem cum carnibus, ſicut alij ſolent intinctus uti,quos Sapores uocãt,nec reſpuunt ægri, & illis plurimum prodeſt.Sunt'ne hi pulueres prædicti, illi qui Aleſſanginas pilulas ingrediuntur?* SEN. *Sunt pro parte,ſed multa alia aromata,& uentriculum roboran= tia pilulas ingrediuntur,ut uidere licebit, cum de pilulis*
Heil. *agemus. Libenter autem ſcirem quid ſit Heil: nam re= centes inquiũt eſſe ſpeciem cardamomi quam non habe= mus, cuius loco cardamomum maius accipimus.* BRA. *Imò heil cardamomum maius uerè eſt, ſi Serapionem ca= pite* LXIIII. *de ſimplicium facultatibus conſidera= bis, ubi inquit: Sacolla, id eſt cardamomum, & carda= momum maius eſt heil. eſt autem apud Arabes uerum cardamomum maius, id quod pharmacopolæ minus ap= pellant, quia eſt granum magnum plura parua grana continens. Propterea bene dicit Serapio ſecundum Iſa= ac hebem Abraham,quòd habet cortices & capita ſicu= ti roſa, & ſunt grana magna ſicut nabach, aut parum maiora,& intra ipſum ſunt granula parua anguloſa bo= ni odoris,pinguia pulueruleuta.* SEN. *Certe hæc gra= na anguloſa noſtrum cardamomum minus ſunt.* BRA.

Sunt

Sunt (ut dicitis) tamen eſt cardamomum maius Sera=pionis, quia ipſe denominat à grano magno, in quo alia grana continentur. Scito autem aliquos pharmacopolas ſecundum Meſuen, miuam parare, quam ipſe ſimplicem appellat, & non primam, ſine ſpeciebus, cuius compoſitio recipit ſucci cydoniorum lib. centum, & ponitur in uas lapideum mundum, & cum facilitate bulliunt, ſemper ſpumam auferendo, uſq; ad conſumptionem medietatis, deinde colant, & per tres horas reſidere dimittunt: poſtea addunt uini antiqui lib. lx. poſtea ſupra prunas coquunt, quouſq; ſyrupi ſpiſsitudinẽ habeat: addenda autem eſt conueniens quantitas mellis: nonnulli ex noſtris pharmacopolis hanc miuam ex zucharo, non autem ex melle faciunt: alij ex melle: alij præſcriptam pro ſimplici faciunt, & non addunt pulueres, & ex zucharo faciunt, alij ex melle, alij faciunt (ut tu) cum ſpeciebus: ut in hac compoſitione tanta diuerſitas ſit, ut nullus ferè eodem modo paret: tamẽ Medici nec ſciunt, nec animaduertunt, uel animaduertere curant. Vnum uerò hoc loco annotabis, quod dicit has Aleſanginas ſpecies eſſe triturandas groſſo modo, ob eam rationem, quia cum in ſyrupos uires ſpecierum aromaticarum ponuntur, non ita facile reſoluuntur. Hoc documentũ & hic accipio, & ex compoſitione melicrati, ut ſi cõfectiones aromatizari debẽt, pulueres neceſſario ſubtiliſsimi ſint, propterea in Aleſanginis pilulis pulueres ſubtiliſsimos faciet. Fiunt autem à Serapione nonnulli ſyrupi de cydonijs, & ab Auicenna, qui ab his multum differunt, ideo omittantur: ſuaderemq; ut Pauli Aeginetæ compoſitionem ſequeremur:

remur: quam pro ægris meis para. pro illis autem medicis, qui barbaros ſequi uolunt, ne dicam mendicis, tuam miuam para. SEN. Ego illam Pauli pro omnibus parabo: *nullus enim ex his inuenitur qui compoſitiones ſcire uoluerint, ſed tantum compoſitionum nomina addiſcũt, indicuntq́; quid indicent ignorantes.* Ne *autem in hac miua diu immoremur, ad alios ſyrupos flectamus.*

SENEX.

Oxymel ſimplex.

OXymel ſimplex & cõpoſitum ſequuntur. BRA. Apud uos multa eſſe puto, ſub hac uoce oxy, quæ acetum recipiunt. SEN. Multa quidem ſunt, quæ in noſtra arte acetum recipiũt, ſed tantum quatuor ſunt, quæ ab ὄξος uoce Græca, id eſt aceto, denominationem ſumunt, & ab ea incipiũt. BRA. Hæc enumera, ni pigeat. SEN. Oxymel ſimplex, oxymel compoſitum, oxyzachara, oxymel ſquilliticum. BRA. Ab oxymelle ſimplici incipere oportet: nam potus antiquiſsimus eſt, quo Hippocrates & Galenus utebantur, pro expurgando ſplene, & hepate, ut Galenus teſtatur, pro incidendis materiebus craßis, & glutinoſis, & quæ multum inhærent: nempe ſubtiliat, aperit, incidit, abſtergit, & in ægritudinibus longioribus plurimum ualet: eſtq́; antiquus ſyrupus. SE. Hi ſyrupi mihi ſummè placent, qui aliquid antiquitatis ſapiunt: nam facile eſt illos emendare, ſi error inciderit, cum Græci autores nunc paßim habeantur. BRA. Hippocrates lib. III. de ratione uictus in morbis acutis, egregie de oxymelle pertractat, inquiens in illis morbis ſcilicet acutis potißime utilem eſſe: nam ſputum educit, & ſpiritum faciliorem reddit. Notatq́; Hippocrates

crates & ualde acidum,& nō ualde acidum fieri poſſe. Si ualde acidum ſit, adſtringit ſputa,& uiſcoſiora reddit,& ſubmergit: ideo hoc exhiberi non laudat: ſi autem exhibueris, tepidū ſit,& paulatim tribuas. Si uerò adeò acidum non fuerit, os & fauces humectat, ſputum euocat, ſitim compeſcit, præcordijs, uiſceribus, cæteriſq; id genus partibus amicum eſt: quia mellis noxas prohibet: nam quod in melle bilioſum eſt, reprimit, & flatus diſcutit,& urinam ciet. Poſt hæc ab Hippocrate *eius noxæ ponuntur.* Notaq; *hoc in loco* Hippocratem, *oxymeli ante ſorbitiones, ieiuno, & noctu potandum dare, quæ communis eſt hora ſumendi ſyrupos.* Tamē *& poſt ſorbitiones propinat, ſed lōgo ſpatio, ut ſorbitio iam cocta ſit.* SEN. *Quid intelligis per ſorbitionem apud* Hippocratem? BRA. *Nihil aliud quàm cibum, quem in morbo acuto dabat, qui erat uel ptiſana, uel cremor, uel aliquid ſimile, quod per modum potus ſumebatur: quamuis* Galenus *ipſe tempus aßignet, uelitq; inter potum oxymellis, & ſorbitionem duas horas interponi ſatis eſſe. Sed & multa alia ab* Hippocrate *notantur, inter quæ hoc præſertim animaduerſione dignum eſt: quandoq; in toto morbo nos uti oxymeli opus eſſe, ideo inquit, tūc cum pauco aceto parandum eſſe, quia cum multo aceto plures offenſiones facere poteſt. Quanta autem aceti quantitas eſſe debeat, ab* Hippocrate *regula habetur,* Tantū *aceti recipere debet, ut guſtanti duntaxat ſenſum moueat.* Vnum *etiam addam ex* Hippocrate, *eodem loco, his ſcilicet magis conferre, quibus amara bilis potius quàm atra exuperat, quia acetum atram bilem parit.* Notaq;

oxymeli mulieribus potius quàm uiris obeſſe. Rationem *reddit, quia uterum dolore cruciat.* SEN. Reperitur'ne *apud Græcos modus conficiendi hunc ſyrupum?* BRAS. *Imò reperitur: ſed tu in primis quem modum ſequaris edoceas.* SEN. Nos Meſuen *ſequimur, qui in hunc mo-*
Stangebim. Squingebim. *dum componit: appellat autem Secaniabim, uel Stange-bim ſecundum alios, uel Squingebim, ſed decipiuntur.* BRA. Quicquid *ſit de illis barbaris nominibus non curemus: ſat eſt, illa nomina apud* Mauritanos *ſyrupum acetoſum ſignificare.* SEN. Meſue *accipit mellis boni partes duas, aceti boni partem unam, aquæ fontium claræ & dulcis partes quatuor.* Primo *autem aquam & mel accipimus, & purificamus ſemper expumando: poſtea acetum ſuperadditur, & ita ebulliẽdo expumamus, & hoc oxymel ſimplex nuncupatur.* BRA. Et *etiam ab aliquibus* Græcis *oxymeli ſimplex dicitur: quamuis abſoluto uocabulo, cum oxymeli dicunt, hunc intelligant ad differentiam oxymellis Scyllitici &* Iuliani: Latini *appellant*
Acetum mulſum. *acetum mulſum.* Paulus *capite* XI. *lib.* VII. *de hoc oxymeli tractat, cui cognomentum eſt ſimplex.* Compoſitio*nem facit ex acerrimi aceti candidi xeſta una, aquæ xeſtis duabus, mellis xeſta una: hæc ſimul decoquit, ſemper deſpumando ad craßitudinem mellis.* Inter *hos differentia eſt, quia* Paulus *magis aceti ponit, quàm* Meſue. *Sunt enim apud* Paulum *æquales partes mellis & aceti, & duplum aquæ, ſed* Meſue *duplum aquæ ad mel ponit, & aceti minus quàm mellis.* SEN. Quomodo *deinceps parabo?* BRA. Ego Paulum *imitandum ſuaderem.* Tamen Dioſcorides *libro* IIII. *alio modo conficit: nempe reci-*

pit

pit aceti ſextarios quinq;, marini ſalis pondo unum, mellis pondo decem, aquæ heminas totidem. Mixtaq; ſimul omnia coquito, uſque dum decies inferbuerit: tum refrigerata omnia in dolia diffundito. Sed hancmet compoſitionem Plinius libro XIIII. capite XVII. ſcribit, ſed ipſe genus aquæ ponit. Quod enim Dioſcorides generali uocabulo dicit, aquæ heminas decem, Plinius dicit aquæ pluuiæ. In reliquis parua differentia eſt. Hæc ſunt Plinij uerba loco præcitato ne deſideres: Oxymeli hoc uocarunt, mellis decē libris, Aceti ueteris heminis quinque, Salis marini libra, aquæ pluuiæ ſextarijs quinque ſufferuefactis decies, mox elutriatis, atque ita inueteratis, ſed & hoc, & hydromeli à Themiſone ſummo autore damnabantur. SEN. Tu ergo ne arguas Recentiores, nec de ipſis mireris, ſi diuerſas compoſitiones ſequuntur: cum & antiqui ipſi (ut in hac uidere licet) in eadem re uarias compoſitiones haberent. BRASA. Imò & Plinius alium modum oxymelitis edocet capite ſecundo libri uigeſimitertij ex ſententia Dieuchis. uerba eius hæc ſunt: Oxymel antiqui (ut Dieuches tradit) hoc modo temperabant, mellis minas decem, aceti ueteris heminas quinque, ſalis marini pondo, thymbræ quadrantem, aquæ marinæ ſextarios quinque pariter coquebant decies deferueſcente cortina, atque ita diffundebant, inueterabantq;. Suſtulit totum id Aſclepiades, coarguitq;: nam etiam in febribus dabant: profuiſſe tamen fatentur contra ſerpentes, quos Sepas uocant, & contra meconium, ac uiſcum, & anginas calidum gargarizatum, & auribus, & oris, gutturiſq; de- (Oxymel Dieuchis.)

ſiderijs. Hactenus Plinius. SEN. *Quem ergo, in tanta uarietate ſequi oportet?* BRA. *Certum eſt apud antiquos de eadem re compoſitiones uarias fuiſſe, ſed unam pro maiori parte ſequebantur.* SEN. *Eia quam compoſitionem parabo?* BRA. *In hac re quid ſentiam audies. Antiqui oxymeli uario modo compoſuere, cum pauciori melle, cum pluri, cum acriori, cum minus acri: ut ægritudo, quã curabant, exigebat. Quod ex Hippocrate præcitato loco manifeſtiſſime colligitur, & ex Galeno* IIII. *lib. de ſanitate tuẽda, & ex ipſo Meſue, qui inquit, quãdoq; augendam aceti doſim, & ex Serapione, & Auicẽna, imò & ex tota Arabum ſchola, à Græcis autoribus accipiente.* SEN. *Erit ergo incerta componendi regula.* BRA. *Imò certiſſima, qua guſtum ſequebãtur. Propterea Galenum audias loco præcitato de oxymeli dicentem: Id ita præparari debebit, Cùm melli optimo ſuper carbones ſpumã abſtuleris, conijcies in ipſum aceti tantum, unde guſtanti nec acidum nimis, nec dulce uidebitur. Ac denuò ſuper prunas coques, quoad planè unitæ amborum qualitates ſint, nec appareat guſtanti acetum adhuc crudum, hinc ab igni depones. Cumq; uti uoles, aquam ei miſcebis, ita nimirum temperans, ut uinum. Ergo qui bibet, ſi nec de acore eius queritur, nec dulcedine, aſſidue eo utatur: ſin alterutro offenditur, adiecto quod deſyderatur, rurſus id coques. Neq; enim eos probo, qui ſub una quapiam menſura id conficiunt, qui mihi ſimiliter ijs affecti uidentur, qui bibentes omnes ſimiliter aquam uino miſcere cenſent: non aduertentes, quibuſdã utiq; qui dilutiori inſueuerunt, caput ſtatim ſi uel puſillo meracius hauſe*

hauſerint, tentari: quibuſdam qui meraciore delectātur, ſtomachum, ſi dilutius biberint, ſubuerti. Cum igitur in uino tam familiari potione iſta incidant, multo ſanè magis in oxymelite, utpote quàm uinum tum minus familiari, tum magis forti, ipſa ſequi par eſt. Satius ergo ſit ex ſumentis guſtu, non noſtro, iudicium de modo facere: id eſſe ſumentis naturæ conuenientiſſimum oxymeli ratos, quod utiq; eſt iucundiſſimum, proindeq́; etiā utile: contrà aduerſiſſimum eſſe, quod iniucundū. Galenus hactenus. Ex quibus percipere potes, ex guſtu etiam alieno oxymel parare. SE. Ergo nullā certam oxymelitis compoſitionē habebimus, quā ſeruare poſſimus? BRA. Idem Galenus (*prædictis uerbis non obſtantibus*) quaſdā compoſitiones docet, quæ pluribus conueniunt, ſed hæ ſunt primæ mixtiones, quia deinde ſecundū uarios guſtus immutare oportet. Ideo inquit: *Ipſam tamen primam ipſorum mixtionem, quò plurimis conueniat, talē eſſe oportet: Vni aceti parti, mellis, à quo detracta ſit ſpuma, duplum eſt miſcendum: deinde ambo in leni igni coquenda, donec eorum qualitates in unum coierint: ita enim nec acetum amplius crudum apparebit. Cum aqua uerò ſtatim ita facies oxymeli:* Melli *quadruplum optimæ aquæ miſcebis: dein coques modico igni, quoad ſpumare deſinat. Ac malum quidem mel multam egerit ſpumam: quo etiam diutius coqui debebit. Optimū uerò ut breuiſſimo tempore coquitur, ita minimum ſpumæ euomit: unde nec pari ei coctione eſt opus: plurimū certè quartam partē eius quod ab initio eſt inditum, amittit: poſt uerò dimidio aceti adiecto, rurſus coquendum, donec qualitatum*

omnino ſit unitas, nec acetum crudũ etiã appareat. Poſt hæc aliam compoſitionem ponit Galenus, inquiens: Conficitur ſanè oxymeli etiam tribus ſtatim ab initio mixtis, ad hunc modum: Aceti uni parti additur mellis duplum, & aquæ quadruplum: atque hæc ad tertiam partem coquuntur, uel etiã quartã ſpuma interim detracta. Quod ſi ualentius id facere ſtudes, tantũdem inijcies aceti, quãtum mellis. SEN. Hic eſt modus, quem Meſue docuit. BRA. Certe is eſt, & etiã ille Pauli: nam ſi mel, & acetum æqualia ſint, eſt modus Pauli. Si autẽ acetum ſit minus, eſt modus Galeni, & Meſue. SEN. Igitur hũc Meſue modũ parabimus? BRA. Hũc Meſue conficito, quia eſt Galeni modus. Sed bonus medicus addere acetum, quãdo opus eſt, debet. At quia multi ſunt, qui aquam & mel accipiunt, & uſq; ad cõſumptionem ferè aquæ ſemper expumando ebullire faciunt, antequam ponant acetum: propterea magis laudo, ut in primis, ſecundum Galeni normam, mel deſpumetur: poſtea aqua addatur, & bulliant ſemper deſpumando, quouſq; ſint duæ lib. aquæ conſumptæ, uel aliquid magis: poſtea addito aceto iterũ bulliant, non, ut dicit Galenus ad tertiam partem, uel ad quartam: ſed quouſq; ſyrupi formam habuerit, ut ſeruari poßit. SEN. Non uis ergo ut antiquos penitus ſequamur? BRA. Vbi melius inuentum ſit, ſemper melius ſequor. Vides autẽ antiquos in hac re inuicẽ eſſe diuerſos: ſed melior forma, & ad conſeruandum aptior, & quæ pluribus proſit, hæc eſt, quam Galenus edocuit, & quam Meſue, Serapio, & Auicenna ſecuti ſunt: nec etiam illa Pauli parum congruit. Modus autem conficiendi, quem dixi

diximus, ſcilicet ad coćturam ſyrupi, magis cōueniens eſt quàm ille Galeni uel Pauli. SEN. Arabes igitur ita iurgijs afficiendi non ſunt. BRA. Imò in condiendis rebus, & in uarijs compoſitionibus maxime præſtant: nec unquam illuc duci potui, ut de ipſis maledicerem: cùm in multis & ipſi noſtram artem iuuerint. Illos tantum redarguo, qui in gratiam Arabum, eos deſpiciunt, qui bonas literas ſećtantur. Nunc ad oxymeli compoſitum ueniemus, ſi in primis me admonueris, an ex zucharo uel melle, hunc ſyrupum præpares. SEN. Semper ex melle, & hunc, & oxymel compoſitum conficimus: tamen non deſunt, qui ex zucharo parent. BRA. Scio, & Hermolaus Barbarus uoluit hoc appellari Oxyzachar, quāuis alia res ſit uocata oxyzachara, de qua poſterius dicemus. Nunc de oxymelle compoſito agendū eſt, cuius deſcriptionem enarra. SEN. Ego Meſuen ſequor: nam alij multi ſunt, qui illum non ſequuntur. BRA. Id ſcio. Tu deſcriptionem quam ſequeris, proponas. SEN. Hæc eſt: Oxymel compoſitum.

Recipe corticum radicum Apij Fœniculi	añ.	vnc.	ij.
Seminis Aniſi Apij Fœniculi	añ.	vnc.	j.

Mundentur cortices, & terantur, & proijciantur ſuper eas in uaſe lapideo poſitas aceti boni antiqui & albi lib. x. aquæ lib. xx. & dimittatur per diem & noćtē: deinde coquatur, donec eius tertia pars cōſumatur: poſt ea coletur, & proijciatur ſuper ipſum mel, quod ſit medietas eius, & coquatur cum facilitate. Hæc Meſue, quē ſequor.

ſequor. BRA. Tamen multi ſunt, qui alio modo parant, nempe quinq; radices accipiunt,& hoc modo ordinant:

Recipe Corticum Radicum apij
Fœniculi
Petroſelini
Bruſci
Aſparagi } añ. vnc. ij.
Seminum Apij
Fœniculi } añ. vnc. j.

Prædictæ radices cum ſeminibus in lib. xij. aquæ,& lib. j.aceti decoquantur,quouſq; ad medietatem reſoluãtur, aut paulò plus: deinde cum melle, quantum ſufficit ad ſyrupi formam ebulliãt:ſed hic ſyrupus cum eo de quinque radicibus cum aceto plurimũ conuenit,ſi ex zucharo factus eſſet:ſi autem abſq; aceto fiat,cum illo de quinque radicibus ſine aceto conuenit. SEN. Audiui quoſdã, qui ſeminum loco vnc. j. ß. radicum raphani addidere. BRA. Equidem nonnulli ſunt, qui ita parant, ſed potius in gratiam quorundam medicorum,quàm quod ita communiter parari poßit,aut debeat. Alij etiã ſunt, qui ſemina penitus derelinquunt. SEN. Reperitur'ne apud antiquos hic ſyrupus? BRA. Non,quod ſciuerim: quamuis apud antiquos ſub oxymellis nomine multæ compoſitiones inueniantur,ſicut eſt oxymel Iuliani,in quem plura ingrediuntur: cuius meminit Galenus ad Glauconem in cura podagræ à bilioſo humore factæ, & Paulus lib. III. cap. XIII. Aderat & oxymel ſplenicum ad ſpleneticos optimum,& oxymel pro calculoſis,quorum compoſitionum Paulus lib. VII. cap. XI. meminit. Nos autẽ

Oxymel Iuliani.

Oxymel ſplenicum.

Oxymel pro calculoſis.

hæc

hæc duo ſolũ prædicta in uſu habemus. Optarim autem ut ſplenicũ paratum ſeruares: nam optima compoſitio eſt ad ſpleneticos, & clauſa uehementer aperit. SE. *Si compoſitionem edocueris, in tuam gratiã parabo.* BRA. *Hæc eſt, quam dicam, à* Paulo *præcitato loco ſumpta:*

Recipe *corticis* Radicis *capparis*
Scolopendrij
Aſſari
Ireos
Florum iunci rotundi odorati
Florum cyperidis — *ſingulorũ* vnc. j.
Aniſi
Cymini
Fœniculi
Acori
Fructus erices

Foliorum tamaricis
Salicis
Radicis *Apij* — *uniuſcuiuſq;* vnc. ij.
Dendro libani
Scillæ

Aceti xeſta una *Mellis xeſtis tribus.*
Guttæ Amoniaci Thymiamatis.

Præpara ad modum Scyllitici, & da cochlearia duo. SEN. *Multa ſimplicia enumeraſti, quæ an habeam, & quid ſint ignoro.* BRA. *Omnia habes partim in examine enucleata, partim quando parare uolueris, edocebimus. Interim oxymel ſcylliticum tractemus. Sed hoc commodius fiet, ſi acetũ ſcylliticũ in primis pertractauerimus.*

mus. SEN. *Scire autem cupio de oxymelle cõpoſito, ad quid utile ſit.* BRA. *Ad omnia ad quæ ſimplex: ſed uehementius ad febres antiquas, bilem craſſam, atq; pituitã attenuat, & omnes obſtructiones, præſertim uentriculi, iecoris, & ſplenis aperit, urinam mouet, calculoſis prodeſt. Quod etiam Arabes fatentur. Sed tuum modũ aceti Scyllitici enarra.* SEN. *Ego Meſuen præciſe imitor: etenim ſcyllæ cortices accipio, nec intrinſecas nec extrinſecas, ſed medias inter eas quæ in centro ſunt, & quæ in circunferẽtia, & acu ſimul conſuo linea, & XL. dierum ſpatio in umbra ſiccari permitto, poſtea ligneo cultro in fruſta cõminuo, & pro omni libra huius cõminutæ ſcyllæ, aceti boni lib.* VIII. *inijcio, & in uas uitriatum arcti orificij impono obturoq́;, & deinde per alios* XL. *dies ſoli expono, poſtea colo. Itaq; acetum præparatum eſt. Antiqui autem parabant'ne hoc modo?* BRA. *Paul. lib.* VII. *cap.* XI. *hoc modo conficit: Accipe ſcyllæ candidæ in minutas partes cõciſæ, & diebus* XL. *in umbra exiccatæ & rurſum purgatæ, minas ſex, aceti boni xeſtas xij. operculato uaſe ponas ſub ſolem per dies* LX. *quibus tranſactis ſcyllam expreſſam abijce, & acetũ excolatum in uas reponito.* SEN. *Inter hoc Pauli & illud Meſue multa differentia non eſt.* BRA. *Non equidem. Alij etiam conficiendi modi à Paulo edocentur: nempe aliqui ſcyllæ minam unam in aceti xeſtis ſex recipiebant. Alij uiridis ſcyllæ idem pondus in ſex aceti minas condunt, quod tamẽ cæteris acutius eſt.* SEN. *Paulus mentionẽ non facit quod medij cortices ſumi debeant.* BRA. *Subintelligere oportet, & à Dioſcoride lib.* IIII. *ani-*

Acetum ſcylliticum.

maruertitur, ubi hanc compoſitionem ſcribens, inquit: Scylla, quæ ſit alba deligitur, huius crudæ direptis duris & extrinſecus poſitis omnibus, tenerã medietatem per minutas partes recidunt, & filo ſuſpendunt ex interuallo, ne ſe cõtingant ſegmenta per dies XL. in umbra, donec aſsiccentur: deinde cum arida erunt, in aceti optimi xij. ſextarios mergunt, ut diebus ſeptem patiaris eſſe ſub ſole obturatis diligẽter uaſis: poſt eum numerũ dierum ſcylla eximitur, calcatur, abijcitur, acetũ ipſum eliquatur, transfunditur, reponitur. SEN. Video apud antiquos in tempore expoſitionis ad ſolem differẽtiã eſſe. Cur autem medios cortices, & non extremos accipiunt? BRA. Hoc non immeritò faciunt, quia ſuperficiales partes tum nimis ſiccæ ſunt, tum ob ſolis ardorẽ & actionẽ uenenoſæ effectæ ſunt: partes uerò quæ apud cẽtrũ ſunt, humiditate nimia abundant. Vnumq; adde, non eſſe recipiẽdos cortices nimis craſſos, nec nimis ſubtiles, ſed ſcylla, quam ſumis, mediocrem ſubſtantiã habere debet. Tamen & Dioſcorides aliorũ cõpoſitiones recenſet. Nẽpe aliqui pondo ſcyllæ in ſextarios aceti quinq; demittunt. Nec deerant, q̃ acerrimũ acetũ pararẽt, alio modo quàm cõficeret ſuũ acre Paulus: etenim repugnãt tunicis cortices, & exareſcere non permittunt, ſtatimq; muſteas ac recentes alias pari menſura conijciunt in acetũ, & initio VII. menſis eximunt. SEN. Hoc acerrimũ eſſe debet, ut ferè, guſtu tentari non poſsit. BRA. Tamen eo antiqui utebantur. SEN. Gaudeo cùm uiderim & antiquos in ſuis compoſitionibus diuerſos, ut nullus inueniatur qui eandem compoſitionem eodem modo confectam paret.

Recen

Recentes igitur reprehendendi non ſunt, quoniã & hoc ſemper fuit antiquorum uitium. BRA. *Si tu antiquorũ compoſitiones contemplaberis, ſtatim inuenies diuerſitatem eſſe, quia compoſitio efficacior, & minus efficax redditur: quas diuerſitates medicus cognoſcere debet, ne inefficaciori remedio utatur, quando efficaciori indigemus, & econtrario. In recentiorum autem compoſitionibus diuerſitas eſt in ſimplicibus, quæ aliã intentionem pharmaco tribuunt, & quæ morbo potius contraria eſt. Hoc eſt, quod uarias compoſitiones damno, non quia non nouerim antiquos etiã pro uarietate ingeniorum & diuerſarum ætatum compoſitiones immutaſſe: hoc enim in noſtra hac facultate uſu uenit, ut aliqui in qualibet ætate naſcantur, qui ſibi arrogẽt. Vnde Plinius medicinam artem Interpolem appellat: hi (ut uideantur potius quàm ſint) omnia immutant, omnia peruertunt, adeò ut multis occaſionem dederint hãc artem inconſtantißimã appellandi, quum nulla cõſtantior, firmior'ue ſit.* SE. *Succurrit'ne tot affectibus, quot Meſue enumerat hoc acetum?* BRA. *Imò & pluribus quàm à Meſue dicãtur: nam Plinius cap. II. li. XXIII. inueteratũ magis probari docet, & prodeſſe aceſcentibus cibis, nam guſtatum pœnã eam diſcutit: etiam prodeſſe his qui ieiuni uomunt, nam callum faucium facit, ac ſtomachi: odorem oris tollit, gingiuas adſtringit, dentes firmat, colorem meliorem præſtat: tarditatem quoque auriùm gargarizatione purgat, & tranſitũ auditus aperit: oculorum aciem obiter exacuit, comitialibus, melancholicis, uertiginoſis, uuluarum ſtrãgulationibus, percußis, ac præcipitatis, & ob id ſanguine con*

ne conglobato, neruis infirmis, renum uitijs perquā utile, cauendum exulceratis. Adde à Dioſcoride plura alia dici, quàm à Plinio ſcripta ſint: ſed in genere uehementer incidit. SE. Quum apud autores tot diuerſitates inueniantur, quomodo conſecturus ſum ego? BRA. Apud Latinos diuerſitates ſolum in tempore ſunt. SEN. Fuere'ne alij antiquiores Latini, qui præter Plinium de hoc aceto tractarent? BRA. Columel. lib. XIII. cap. XXXIIII. acetum ſcilliticum, & eius compoſitionem edocet, parum à Plinio differens, niſi in numero dierum quo inſolatur. Palladius in Iulio menſe capite octauo, de hoc aceto agit, & præparandi modum oſtendit: qui & ipſe in diebus inſolationis differt. SEN: Plinij locum non indicaſti, quo hoc acetum parare docet. BRA. Et locum indicabimus, & uerba afferemus, ut eius more conficere poßis. Locus eſt XX. lib. capite IX. Vbi de ſcilla agit, inquiens: Scillarum in medicina alba eſt quæ maſculus, fœmina nigra: ſcilla quæ candidißima fuerit, utilißima erit. Huic aridis tunicis direptis, quod reliquū è uiuo eſt, conſutum ſuſpenditur lino modicis interuallis. Poſtea arida fruſta in cadum aceti quàm aſperrimi pendentia immerguntur, ita ne ulla parte uas contingāt. Hoc fit ante ſolſtitium diebus XLVIII. Gypſo deinde oblitus cadus ponitur ſub tegulis, totius diei ſolē accipientibus. Poſt eum numerum dierum tollitur uas, ſcilla eximitur, acetum transfunditur. SE. A' Meſue non parum differt, is tamen non eſt. Hoc etiam loco Plinius eius uires deſcribit, inter quas hoc mirum dictu ponit: Sed tanta (inquit) uis eſt, ut auidius hauſtum extinctæ animæ momento aliquo

ſpeciem præbeat. SE. Mirum dictũ hoc eſt. BRA. Mirum quidem, ſed non impoßibile: nempe & noſtro tempore huius generis ardentes aquæ parantur, quæ ſemimortuos per aliquod temporis ſpatium reuiuiſcere faciunt. SEN. Scio, & iam ego tuo nomine paraui. BRA. Aliàs paraſti. Nunc uero unam ab alijs diuerſam parare incipies in gratiã illuſtrißimi & excellentißimi HERCVLIS Ducis Ferrariæ quarti, quem nobis Deus optimus diu ſeruet, de qua mira plerunq; uidi, adeò ut tres guttæ quãdoq; aliquem adeò reuiuiſcere fecerint, quod domui ſuæ opportuna diſpoſuit, teſtatus eſt, & trium dierum ſpatio adhuc ſuperuixit, qui debebat eadem hora mori. Nonnulliq; Carmelitæ iudicarunt hanc compoſitionem eam eſſe, qua Clemens ſeptimus Pontifex maximus uita ferè deſtitutus, per aliquot dies ſuperuixit. Sed Deus optimus, qui gregem ſuum ab eo paſtore liberare uoluit, huius aquæ uires cõfregit. Tamen hæc compoſitio, quam faciemus, illa adhuc potentior eſt, quã pontifex hauſiſſe dicitur. SE. Quidã autor noſter, qui Seruitor inſcribitur, alios quoſdã modos acetum ſcilliticum parandi docet: at ego quẽ imitari debeam ignoro. BRA. Quum antiqui inter ſe dißidentes ſint, & potißimum in tempore quo inſolatur: propterea à tua conſuetudine te dimouere neſcirem, ut Meſuẽ ſequaris, qui à Græcis, & Latinis parum euariat, & in tempore inſolãdi XL. dierum ſpatium accipit, quod tempus apud medicos in pluribus criticum eſt. Scias autem quemadmodum mulieres noſtræ ſingulis annis oleum roſaceum parant, ut eo per totum annum utantur quando opus erit, ita antiquiori

temp

tempore quiſq; acetum ſcillititum pro uſu domus conficiebat, nec paulatim exhibere uerebantur quouſque ad cyathum unum & duos ſumerēt. Sed de hoc aceto ſatis. SEN. *Igitur de oxymelle ſcillitico loquamur.* BRA. *Loquamur, poſtquā Græci, Latini, & Arabes de aceto ſcillitico inter ſe differunt. Sed quo modo hoc mel ſcilliticum paras?* SEN. *Meſuen ſequor, nempe accipio mellis deſpumati libras tres, aceti ſcillitici libras duas, ſimul coquo cum facilitate ſemper deſpumando, quo ad perfectam ſyrupi formam habuerit. Quo cōfecto, ad medicos uſus ſeruo, quādo materiæ ualde frigidæ ſunt, ualde glutinoſæ, & tenaces, & quæ in locis ſunt à quibus difficulter euelluntur: ualet etiam ad uentriculi, capitis, & uiſcerū ægritudines, ad ueſicæ mollificationem, & ad eructationem acetoſam.* BRA. *Quomodo ſine aqua conficere potes?* SEN. *Ego aquam non addo.* BRA. *Ego autem addendam puto: ut poſtea ſemper deſpumando coquatur: & hoc eſt, quod Meſue dicit, & perficitur decoctio eius, ut diximus in ſpeciebus ſecaniabim. Ibi autē aquam ponit. Ideo iudico, quod aquæ libras* IIII. *inijcere debeas. Nam ſicut in ſecaniabim de radicibus aqua eſt duplum aceti, ita hic aqua duplum aceti eſſe debet, etiam aqua in ſimplici ſecaniabim acetum in maiori copia ſuperat. Sed quod dixi ſatis eſt. Semper autē ob perfectiorem cocturam aquam inijcerem, & ob eam cauſam quam dicit Meſue in oxymelle ſimplici.* SE. *Deinceps ſemper ita agam. Antiquiores autem de hoc Oxymelle ſcillitico tractarunt'ne?* BRA. *De hoc nunquam, ſed Paulus Aegineta libro* VII. *capite* XI. *alterius oxyme*-

Oxymel ſcilliticum.

Oxymel ſcilliticum compoſitum.

litos ſcillitici meminit, quod in tua officina confectum uoluerim: appellabiturq́; oxymeli ſcilliticum cõpoſitũ. SEN. Eius compoſitionem, ni pigeat, edoce. BRA. Hæc eſt, quam dicam:

Recipe Interaneorum mollium Scillæ lib. ij.
Aceti acrioris albi xeſtas xv.
Piperis
Petroſelini Macedonici } añ. vnc. ij.
Dauci Cretici
Ameos
Aniſi
Nardi Gallicæ
Libyſtici
Aſſari
Cardamomi
Spicæ nardi
Amomi
Rha Pontici } añ. ſemiſſem.
Fœniculi
Seminis cymini
Laſerpitij
Zinziberis
Pyrethri
Hyſſopi cretici
Coſti
Pulegij } añ. vnc. j.
Menthæ uiridis, faſciculum unum.
Rutæ uiridis tenerioris caules quinq;.
Mellis Attici xeſtam unam.

Hepſ

Hepſematis, id eſt ſapæ, xeſtas duas.

Apij uiridis faſciculum unum.

Interanea Scillæ candida conciſa conijce in acetum, & per dies ſeptem ſub ardentiſſimo canis æſtu macerari ſinito, deinde ſcillam ſubleuans, arida quidem iam conciſa, uiridia uero integra aceto inſere, & poſt ſeptē dies rurſum omnia extrahēs, aceto immitte mel cum hepſemate: quibus decoctis uſq; ad craſſitudinem in uaſculo uitreo reconde. Hæc eſt Pauli compoſitio, qua (inquit) uel ante prandiū propinationis loco uti debemus, uel poſt cibum uelutiin ſalſamento. SEN. Hæc certe magna compoſitio eſt. Meſue & ipſe ſecundū Democritum ſcilliticum oxymel parare docet, ſed cum iſto nihil habet, omnino ſum ipſum paraturus, ſed opus erit, quod ſimplicia quædam edoceas. BRA. Libenter fiet. SEN. Nunc de Oxyzachara ſermo fiat. BRA. Hermolaus Barbarus Oxymel ſimplex, ſi cum zucharo fiat, & nō cum melle oxyſachar uocari inquit: & re uera, id eſt ſuum proprium nomen: ſed alia compoſitio eſt quam uos Pharmacopolæ pro Oxyſachar paratis, & corrupto uocabulo Oxyzachara dicitis. SEN. Eſt compoſitio Nicolai, quæ recipit tres res, acetū, ſuccum granatorum & zucharū. BRA. Ego quandoq; ex ſolo aceto parari iubeo, quandoq; ex ſolo granatorum ſucco, quandoque ex uino Omphacio, quandoq; ex limonum, uel narantiorum uocatorum ſucco, ut ſumenti conuenit. Nicolaus per hunc ordinē ſuum Oxyſachar fieri iubet, ut recipiantur zuchari libra una, ſucci malorū granatorū vnc. viij. aceti vnc. iiij. ponantur ad ignem in uaſe ſtanno circunlito, & bulliant ſemper

Oxyzachara. Oxyſachar.

ſpatula agitando, donec ad quantitatem zuchari uel ferè deueniat. BRA. Eſt potus ſuauis, qui febrium tertianarum inflammationes ſedat, qui bilē in uentriculo purgat, qui etiā plurimum aperit. Et Oxyſachar loco oxymellis tutius uti poteris: quoniam ratione mellis ita nocere non poteſt, ut oxymel facit. Quippe certus ſum ſi Hippocrates & Galenus zucharum nouiſſent, Oxyſachar componendum uoluiſſent, minori diſpendio, quàm oxymel. SE. Gaudeo quoties apud nos aliqua eſſe inuenio, quæ antiquioribus illis recondita, & occulta fuere. BRA. Certum eſt omnia non nouiſſe antiquos, in multis tamen diligentiam hebuere. In uno autem in Oxyſachar te attentum faciam quod zucharum non clarifices. SEN. Ita ſemper paro. BRA. Bene eſt.

SENEX.

Mel violatum. MEl uiolatum conſiderandum prætermiſeramus. BRA. De illo agendum erat, quando de ſyrupo uiolato & infuſione uiolarum loquebamur. Vt autem de ipſo perfecte loquamur, quibus utaris edoceas. SEN. Ego in mea officina mel uiolatum, & zucharum uiolatum habeo. Zucharum uiolatum eodem modo paro, quo roſatum, unicuiq; libræ zuchari vnc. iiij. uiolarum, id eſt florum uiolarum exhibens. Etiam mel uiolatum ex infuſione eodem modo conficio, ſicut mel roſatum ex infuſione roſarum, quia ex infuſione uiolarum & melle, mel uiolatum paro. BRA. De uiolato zucharo errare non potes, quia à Meſue perfectam normam habes, & ab eodem de uiolato melle etiam regulam habes, quia uel ſit colatum, uel non colatum. Si quidem colatum fiat,

Meſue

Meſue regulã tribuit, duarum uiolarum partes ſint, & ſex mellis, ut etiam in Zucharo facis. Tamẽ huius mellis rarus uſus eſt. Si uero colatũ facias, unus eſt modus cum infuſione uiolarũ, de quo ſuperius egiſti. Alius eſt modus ex puro uiolarũ ſucco. Tertius eſt modus, qui mihi ſummè placet, à Nicolao factus, ut in x. lib. albiſsimi & puriſsimi mellis deſpumati (ſecundũ Nicolaũ, ſecundũ nos autẽ mel ad aurũ inclinet) ponatur ſucci recentiũ uiolarum lib. j. cùm igni appoſita ſunt, adde uiolarũ recentiũ cultro inciſarũ libras iiij. & bulliant ſemper miſcendo, ad conſumptionẽ ſucci. SE. Quandoq; ſolebam hoc modo parare. BRA. Siccitati pectoris, & lenta febre affectis plurimum conuenit. SENEX.

PAuciſsima inter ſyrupos conſideranda uidentur. Si quid ſit, Diamorum eſt. BRA. An inter ſyrupos Diamorũ numerari debeat, necne, in dubio eſt, tũ quia Meſue inter genera Loch (ut eius uocabulo utar) numerauit, tum quia ſyrupi more non bibitur. Sed de hac re digladiari non liceat, modò compoſitionem ipſam cognoſcamus. Quod genus Diamorũ paras? SEN. Quod omnes alij, illud ſcilicet quod à Nicolao edocetur, qui in hunc modum conficit: Diamorum ſimplex.

Recipe mororum celſi	lib.	ß.
Mororum bati	lib.	j.
Mellis	lib.	ß.
Sapæ	vnc.	iij.

Ita etiam conficio: Sumo ſuccum mororum cum melle & ſapa in uaſe æreo ſtanno circunlito, & ſuauiter decoquo: cum autẽ an coctum ſit cognoſcere uolo, guttam

ſupra marmor pono: & ſi inhæreat, coctum eſt: adeò autem inhæreat, ut ſi digito tangam, reſiliat, tūc coctum eſt: hoc uiſo percolo, & in uaſe ſtanno circūlito uſui reſeruo. BRA. *Vſus eius magnus eſt in palati excoriationibus, quādo uua deciderit, & materia aliqua impletur, ubi in gula ardor perſentitur, aut feruor quidam ingens. In principio etiam ſynanches plurimum ualet. Sed Meſue aliam compoſitionem habet, quam Diamorum appellat, in ea diſtinctione ubi de Loch tractat, quā etiam plures faciunt, & quam ad omnes gutturis & uuæ apoſtemata ualere dicit, & ad omnem præfocationem:*

Recipe ſucci mororum dulcium
Mororum de ſceni } *añ. lib. j. ß.*
Rob
Mellis } *añ. lib. j.*

Coquantur cum facilitate uſque ad mellis ſpißitudinem, & ſerua. Appellaturq; ſimplex Diamorum. Sunt autem qui cùm maior neceßitas ingruit, addunt

Aluminis
Myrrhæ
Croci
Succi agreſtæ } *añ. partes æquales.*

SENEX. *Ego nunquam hæc uel addidi, uel addere uidi.* BRA. *Ego autem in Diamoro quandoq; & hæc & alia (ut opus eſt) addo. Sed unū admoneo, Meſuen huic compoſitioni hæc addidiſſe, quæ à Galeno addūtur* VI. *lib. de compoſitione medicamētorum ſecundū loca, qui liber à barbaris Miamir nuncupatur: & quāuis eadem præciſe à Galeno in hanc compoſitionem non inijciantur, tamen*

eandem

eandem intentionem ſequitur. Eo enim loco duas Diamori compoſitiones deſcribit, quarum altera Andromachi, altera ipſius Galeni eſt. Galenus docet nos puro ſucco uti debere phlegmone incipiẽte, & ego eo utor, quũ recentia mora in ſua arbore pendent: alio enim tempore cùm deſunt mora, eorũ ſuccus melle mixtus ſeruatur: tamẽ ſine melle uehemẽtius repellit. Quod in phlegmonum principijs quæritur, poſt principium, quia ſimul & repellere, & reſoluere indigemus, tunc cum melle conuenit. Tamẽ Galenus in principio ſimul cum ſucco, quandoq; Rhum, id eſt ſumachiũ dictum miſcebat, quandoq; omphacium: quibus deficientibus, roſarum flores ſumebat, aut ſiccas roſas, aut balauſtium, aut gallam, aut thus, aut hypociſtida, aut ſuccum lentiſci, aut (ut breuibus expediat) aliquod adſtringens, quod uim repellẽdi habeat. Et hæc eſt in principio omnium phlegmonum intentio repellere: poſt principiũ ad concoquendum myrrha & crocus adduntur: poſtquam coctio facta ſit, inijciendum eſt aliquod diſcutiens, ut nitrum, aphronitrum, ſulphur, uel origanum, uel pulegium, uel thymum, uel aliquid ſimile. SEN. Quomodo parabat Galenus ſuum Diamorum? BRA. Hoc modo:

Recipe Mellis		lib.	j.	
Succi Mororum rubi		lib.	v.	
Croci } Myrrhæ }	añ.	ʒ.	j.	ß.
Omphacij		ʒ.	j.	

Hic modus Diamori à Pau. Aegineta lib. VII. ca. XIIII. Diamorũ compoſitũ appellatur, quod à Galeni Diamo- Diamorũ compoſitum.

ro in aliquibus et in ſimpliciũ põderibus differt. Eſt autẽ Pauli Diamori cõpoſiti deſcriptio ea quæ ſubſequitur:

Recipe mororũ ſucci cotylas ſex, coquas ad ſtrigmenti balneorum craßitudinem.

Croci contriti	denarium j.
Myrrhæ	denarios ij.
Omphacij	denarium j.
Schiſti lapidis triobolum	
Mellis Cotylam unam.	

Decoquito quouſque craßitudinem induat. SEN. Si Paulus Diamorum compoſitum hoc appellat, neceſſe eſt, quod ſimplex prius edocuerit. BRA. Imò id egit: nam eodem loco duo Diamori ſimplicis genera ponit. Alterum ex mororũ ſucci ſextarijs tribus, quibus antea decoctis ad conſumptionem tertiæ partis, inijce mellis ſextarium unum, & denuo ad mellis ſpißitudinem decoquito. Alterum ex ſucco mororum batinorum, id eſt ex rubis naſcentiũ facit, quod primo adſtringentius eſt. propterea & Galenus uel ex moris celſi, uel rubi conficit. Sed ex rubi moris magis laudat. SEN. In tam ampla autorum diſcordia quid agendum mihi eſt? BRA. Laudarem ego, ut duo hæc Diamori ſimplicis genera quæ à Paulo fiunt, ſeruares: nam poſt primum, ſecundo uteremur. Si deinde uehemẽtiori repercußione indigeremus, repellentia, ut Galenus facit, addemus: quãdo reſolutione opus erit, reſoluentia inijciemus. Hi autem autores ſapam non ponunt, quæ in hac compoſitione mihi ſummè diſplicet, quamuis & à Serapione, & à multis alijs addatur. SE. Cum etiam Hali. x. lib. eius practicæ aliam

comp

compoſitionem huius Diamori ſequatur, & aliã Meſue in capite de Squinantia, quam ego imitari debeo? BRA. Si duas Pauli ſimplices compoſitiones habere non uis, ſimplex Diamorũ ex moris celſi, uel moris batinis conficito, quod ſolum habeas: medici uero pro ægrorum neceßitate, ſecundum uaria morborum tempora addent. Si autem (ut officina tua copioſior ſit) Diamorum compoſitum habere ſtudeas, illud ex Galeno præadductum, magis quàm id ex Paulo parato. SEN. Cum Nicolai Diamorum ſapam recipiat, eſt'ne idem modus apud omnes tum antiquiores tum recẽtes, parandi ſapã? BRA. Rem diſcutiendã moues, quæ magni momenti eſt in noſtra arte. Sed poſteaquã in hanc arenã deſcendimus, omnia cum recentium, tum antiquorũ uolumina euoluemus, quoad tibi pro parte ſatisfactũ eſſe cognoſcamus, & hoc tanto libentius agemus, quia ſapa unum eſt ex his, quæ ſimplicium examine tua incuria omiſſa ſunt. Ab Arabibus autem initium ſumamus. Cum in Arabum, & Mauritanorum compoſitionibus Rob, uel Robub, ſimplici uocabulo inueneris, ſapã intelligere oportet: & hoc perpetuò. Rob. Robub. nam id uocabulum, ſuccũ ſignificat: ſapa uerò per excellentiã ſuccus appellatur, quia una excellens res eſt, quæ ſuccũ delectabilißimũ facit. SE. Vinum igitur erit Robub. BRA. Duo exiguntur, ut aliquod ſit Robub. Vnum, quod ſit ſuccus. aliud, quod ſit inſpiſſatus ad formã mellis. In alijs ſuccis ad ſapam ipſam exemplum ſumimus, quando de eorum inſpiſſatione tractamus, fiat ad formam Rob, uel Robub, id eſt ad formã ſapæ. Omnis ergo Sapa. inſpiſſatus ſuccus Robub dicitur, ſed per excellentiam

ſapa

ſapa ſimplici uocabulo Robub uocatur. Vt autem uerè ſit Robub, opus eſt in primis, quod ſuccus defæcatus ſit, deinde per ſolis aut ignis calorem tantum inſpiſſetur, ut ſine corruptione longo tẽpore ſeruari poßit. Vnde Ferrarienſes mulieres per duos & tres annos ſapã integram ſeruant. Antiqui duo genera ſapæ, imò tria habebãt, per uarias coctu ras diſtincta. Vnum genus erat, quod ebulliendo, ad tertiam partem reſoluebant: aliud ad dimidiũ.

Hepſema. σίραιον. Defrutum.

primum à Græcis σίραιον, ἢ ἕψημα, id eſt Sireum, uel hepſema, Latini ſapam uocant. ſecundum Defrutum dicitur. hoc Plinius lib. XIIII. cap. IX. docet, inquiens: nam Sireum, quod alij hepſema, noſtri ſapam appellant, ingenij non naturæ opus eſt, muſto uſq; ad tertiam partem mẽſuræ decocto. Quod ubi factum ad dimidium eſt, defrutum uocamus. Omnia in adulterium mellis excogitata. Et lib. XXIII. cap. II. inquit: Vino cognata res ſapa eſt, uino decocto, donec tertia pars ſuperſit: ex albo hoc melius. SE. Igitur ex tribus partibus duas reſoluebant in ſapa? BRA. Ita eſt. SEN. Ego autem Plinium intelligebam quod tantũ tertia pars reſolueretur, & duæ relinquerẽtur. BRA. Ille non eſt Plinij ſenſus, quod oſtenditur cum ex hoc cap. II. lib. XXIII. ubi inquit, decocto donec tertia pars ſuperſit. Siquidem ſupereſt tertia pars, indicium eſt quod aliæ duæ partes euanuere. Imò & illud ex illo loco noni capitis lib. XIIII. colligi poteſt, ubi inquit, Muſto uſq; ad tertiã partẽ menſuræ decocto. Sed quia hæc uerba non magis id ſignificãt, quàm quod ſola tertia pars reſoluatur, propterea id quod ſequitur oſtendit, quod duæ partes reſolui debent, & una

ſuper

ſupereſſe. Sequitur autẽ, Quod ubi factum ad dimidium eſt, defrutum uocamus, ac ſi dicat, Sapa eſt quoties adeò reſoluitur ut tertia pars ſuper ſit: at in hac reſolutione quãdo ad dimidium peruenitur, defrutum uocamus: cum uero uſq; ad reſolutionem duarum partium trãſitus ſit, eſt ſapa, uel Hepſema, ab Hippocrate Hepſeton uocatur. Nonius autem dicit ſuo tempore ſapam uocatam eſſe Mellacium, fortè quia mel recipiebat, ut nõnullæ ex noſtris mulieribus faciunt: uel quia loco mellis utebantur, cuius dulcedinem repræſentat. Eſt & tertiũ genus, quod fit ex reſolutione unius partis ex tribus, & Calenũ appellabatur. SEN. Quod noſtræ mulieres ſingulis annis parant, quomodo appellari debet, aut in quo genere ponendum eſt? BRA. Non eſt defrutũ, neq; ſapa, neq; Calenum, quia ex quinq; partibus quatuor reſoluunt: fortè quia uina noſtra Ferrarienſia adeò potẽtia non ſunt, ex quinq; enim ſitulis adeò bulliunt, ut una tantũ relinquatur. Quæ autem meliorem & ſuauiorem ſapam parare uolunt, uuas bene maturas deligũt, & pinſunt: aliter non eſt ſuauis ſapa, & quæ facile putreſcit. Vt autẽ quidam acor è ſapa adimatur, mulieres noſtræ cydonia inijciunt, ut ſimul bulliant. Si cydonijs carerent, poma alterius generis, modo dulcia ſint, accipiunt. Decipiuntur autẽ recentes, qui uolũt hoc tertium genus ſapæ dici carenum, quia tertia parte careat. Imò illius ſententiæ fuit Iſidorus. At res aliter eſt: nam calenũ dicitur à Caleno oppido, & Caleno monte, qui diſtat XIIII. millibus paſſuum plus minus à Capua capite & primaria olim Campaniæ urbe. Nunc oppidis Ferrariæ propinquis uix ſimilis eſt.

Hepſeton.

Mellacium.

Calenum.

Diſt

Diſtatq; Calenus mons à Seſſa nunc urbe, non Sinueſſa, quatuor millibus paſſuum plus, minus. In Caleno autem monte nunc nec oppidi ueſtigia extant. Hac hyeme ea loca uiſitauimus, quoniā ab antiquis celebrata ſunt, cum illuſtrißimus Princeps & patronus meus HERCVLES Eſtenſis Dux Ferrariæ quartus Neapolim ad CAROLVM V. Imperatorem proficiſceretur. Ad Calenum montem equitauimus, uina Calena bibimus, quæ ſuauißima ſunt. Propterea Horatius uolens Mecœnatem allicere ex uino, ut ſecum in cœna ſit libro primo Carminum Ode II. inquit: Prælo domitam Caleno Tu bibes uuam. & Iuuenalis: Molle calenū porrectura uiro. SEN. Vuarum igitur genera magis & minus ſapam coqui faciunt? BRA. Ita eſt, quia calena uina ut ſapæ perfectionem & formam enanciſcerentur, ſolum indigebant reſolutione unius partis ex tribus. Noſtra autem uina indigent reſolutione quatuor partium ex quinque. Imo & ex Caleno monte phalerna uina, nigra, dulcia & ſpumātia ueniunt. Nunc is locus idem nomen ſeruat: nam incolæ appellant li faluomi. SEN. Poſſet'ne haberi uniuerſalis regula ſine hac menſura? BRA. Poſſet, & hæc ſit: Quodcunq; genus uuæ, aut muſti acceperis, adeò bulliat, ut mellis formam acquirat. SEN. Si Græci in diamoro ſapam non ponunt, miror quod Arabes & recentes iniecerint: neſcioq; unde ortum habuerit. Idq; dubium mihi uidetur de re ipſa nunquid ſapa in his gutturis affectibus, in quibus Diamorum conuenit, præſertim in principio ſapa conueniat. BRA. Rem arduam moues, in qua non ita facilè reſpondere poſſumus. Nempe Græci autores nonnulli in

garga

gargariſmatibus & oris collutionibus, & ad inflãmatas gingiuas ſapa utuntur. Aëtius enim cap. XX. lib. VIII. de inflammatis gingiuis tractans, primò aſininum lac in ore detinendum eſſe præmonuerat: poſtea addit, & hoc quod ex uino ad tertiam uſq; menſuræ partem decocto apparatur, quod ſapã dicimus, itemq; Hepſema. & capite LI. eiuſdem VIII. lib. idem Aëtius ubi ea ponit, quæ his qui in arterijs patiuntur conueniunt, & de arteriarum pharmacis loquitur, inter alia ſapam exhibet, quæ Sireum quoque, & Hepſema appellatur: à uino autem abſtinendum monet. & capite LII. ubi de aſperitate & ſuppreſſa uoce tractat, quando è pectore educere opus eſt, mel & ſapam addit. Paulus etiam Aegineta, ubi de raucedinis, arteriarum'ue curatione loquitur, ſireo, id eſt ſapa utitur. Trallianus etiã lib. II. cap. IIII. de deſtillatione tenuis materiæ à capite in aſperam arteriam loquens, ex defruto & ſapa compoſitiones facit, ubi de Diacodione ſermonem fecerat: ex his fortè & ſimilibus Arabes, recentes in principio phlegmonum gutturis, ſapa utuntur, & eo præſertim quia Dioſcorides lib. V. ubi de uino paſſo, & protropo diſputat, inquit: Itẽ quod mulſo decocto fit, & Sireum, ab alijs hepſema, & ſapa dicitur. Si nigra euadant, pinguia, copioſiq; alimenti erunt. Si alba, tenuiora. Si heluola, uariataq;, mediam uim utriuſq; naturæ ferent: omnibus tamen uis adſtringendi, continendiq; adiuncta. Arteriæ languidos ictus recreat. Ex his habes ſecundum Dioſcoridem, ſapam uim reſtringendi habere, & ex cõſequenti repercutiendi: propterea ad inflãmationes gutturis in principio

ualere ſumi poteſt. Sed his omnibus Hippocrates *oppoſitus eſſe uidetur, qui in* II. *lib. de ratione uictus inquit:* D*efrutũ calefacit, madefacit, & ſubducit: calefacit, quod uinoſum eſt: madefacit, quoniam nutrit: ſubducit quod dulce eſt.* V*nde ſecundum* Hippocratem *colligere potes, in harum inflammationum initijs ſapam exhiberi non poſſe: propterea (ſalua ſemper* Dioſcoridis *pace) in principio inflammationum aſperæ arteriæ, aut partium oris, ego nunquam uterer ſapa.* SEN. *Quid dixit* Dioſcorides*?* BRA. *Eſſe adſtringentis naturæ. Quod ſi ſit, in principijs conuenit. Nempe ab omnibus antiquioribus medicis, & ab ipſa ratione animaduertitur in principijs repellentibus nos uti debere: poſtea reſoluentibus, deniq; mitigantibus: quod bis aut ter à* Paulo Aegineta *libro tertio cap.* XXVI. *edocetur, & ab* Aëtio *locis præcitatis: quos ſi contemplemur, in principijs ſapa non utitur: ab* Alexandro Tralliano *libro ſecundo capite* IIII. *à* Galeno *in ſexto de compoſitione medicamentorum per loca.* SEN. *Sapa quando fieri debet?* BRA. *Quando uuæ ſunt exquiſitè maturæ: quamuis* Plinius *libro* XIIII. *capite* XXI. *dicat,* I*pſa quoq; defruta, ac ſapas, cum ſit cœlum ſine luna, hoc eſt in ſideris eius coitu, neque alio die coqui iubẽt.* P*ræterea plumbeis uaſis non æreis, nucibus iuglandibus additis: eas enim fumum excipere.* N*oſtræ autẽ mulieres poma cydonia, aut alia, ſi hæc deſint, inijciunt.* I*dem* Plinius *lib.* XVIII. *cap.* XXXI. *de temporibus uindemiæ loquens, inquit, hoc ſcilicet tempus, & defrutum coquendi, ſilente luna noctú, aut ſi interdiu, plena.* Q*uæ à* F*errariẽſibus mulieribus nunquam obſeruantur.*

tur. SEN. *Igitur ſine ſapa Diamorum parabo?* BRAS. *Sine ſapa: quippe Græci autores ſine ſapa conficiunt, & Alexander Trallianus lib.* I. *cap.* XLI. *ubi anginæ præſidia ſcribit, diamori ſimplicis & compoſiti confectiones edocet.* SEN. *Quæ ſunt hæ?* BRA. *Pro ſimplici diamoro conficiendo recipito ſucci mororum ſextarios quinq;, decoquito donec mellis liquidi craßitudinem contrahat: deinde mellis ſextariũ unum adijcito, & iterũ coquito, donec mellis denſitatem obtineat.* SEN. *Quomodo facit ſuum compoſitum Alexander?* BRA. *Nunc dicemus.*

Diamorũ compoſitum Alexandri.

Recipe *ſucci mororum* — *Sextarium unum,*
Croci } *Denarium pondo duûm.*
Myrrhæ }
Omphacij toſti & in puluerem redacti denarij pondo unius.
Aluminis — *Denarium pondo duûm.*
Mellis — *Sextarium dimidiatum.*

Succus mororum per horam areſcat: inde igni admotus parum ſpißior reddatur: mel autem iniectum ad tertias decoquito, & ubi gelaſcere cœperit, pulueres quoq; inijce: & ſicubi incidat uſus, utere. SEN. *Tamen hoc compoſito in principio uti non debemus.* BRA. *Non equidem: imò ipſemet Trallianus ubi ſimplex diamorum deſcribit, hoc obſeruandum monet, ut* τῶν περὶ ἀρχῆς, *id eſt in principio adhibeantur quæ reprimendi uim habent,* τῶν περὶ ἀκμῆς, *id eſt in ſummo uigore quæ digerendi,* τῶν περὶ παρακμῆς, *id eſt in declinatione, quæ leniendi phlegmonẽ, mitigandiq́; facultate prædita ſunt. Imò Paulus Aegineta præcitatis locis mel in principio miſcendũ*

eſſe non uult, ſed in augmento ſolum. Addimus autē nos mel, ut diu ſeruetur: aliter breui corrumperetur & diu ſeruari non poſſet. SEN. *Cùm in ſimplicium examine mora prætermiſerimus, ab re non erit, ea hoc loco tractare.* BRA. *Id libenter faciam à recentibus initium ſumens: nam ex his in antiquam harum rerum cognitionē ueniemus. Apud nos duo mororum genera reperiuntur ex coloribus diſtincta, album, & nigrum. De albo moro nihil apud Theophraſtum, Dioſcoridem, Plinium, Catonem, Palladium, Columellam, aut alium ex antiquioribus, qui de re ruſtica aut plantis locuti ſunt.* SE. *O` rem miram, quam audio. Igitur antiqui album morum ignorarunt?* BRA. *Ita uidetur.* SEN. *Tamen ſericum habebant.* BRA. *Habebant & bombyces, ſed nigro moro utebantur, & ſuos bōbyces iſto paſcebant: & ſi hi uermes nigro moro ueſcātur, ſericū pulchrius, ſplēdidiusq; fit.* SEN. *Fieri poteſt quod antiquorum aliquis de albo moro locutus non ſit? Res eſt, quæ mihi ferè impoßibilis dictu uidetur.* BRA. *Nullus, præter Ouidium album morum uel àlonge deſcripſit.* SEN. *Non poſſum non ualde mirari de antiquioribus, & præſertim de Plinio omnium ſagacißimo.* BRA. *Fortè Plin. album morum præterijt, quoniam à Theophraſto eius mentio nulla fit, quem in plantarum hiſtoria adeò imitatur, ut eius ſimia uerè dici poßit.* SEN. *Nec illud dici poteſt, hos uiros ideo album morum omiſiſſe, quia arbor notißima eſſet, quoniam de ualde notioribus hiſtoriam ſcripſere, & de uilioribus: & huius arboris folium ad paſcendos uermes mollius eſt, quàm mori nigræ folium, & nunc tota Italia*

Mora alba.

folijs

folijs huius albæ mori utitur. Sed quo loco, & ad quod propoſitum de alba moro ſermonem habet Ouidius? BRA. *Eſt in* IIII.*lib.Metamor.ubi Thyſbes & Pyrami inſolentes amores deſcribit. Quippe locum quendam ſtatuerunt, in quem ambo conuenirent: locus autem erat notiſsima morus, ſub qua alter alterum expectare debebat. Ne autem carmina quæras, hæc ſunt quæ dicam:*

Ne'ue ſit errandum lato ſpatiantibus aruo,
Conueniant ad buſta Nini, lateantq; ſub umbra
Arboris, arbor ibi niueis uberrima pomis
Ardua morus erat gelido contermina fonti.

Imò Ouidij ſententia uidetur, quòd omnia mora prius alba fuerint: deinde ob Pyrami & Thyſbes ſanguinem, nigra effecta ſint. Ideò deinceps cùm ſeipſum perimit Pyramus, in hunc modum canit:

Quoq; erat accinctus, demiſit in ilia ferrum,
Nec mora feruenti moriens è uulnere traxit,
Et iacuit reſupinus humo, cruor emicat altè,
Non aliter quàm cùm uitiato fiſtula plumbo
Scinditur, & tenui ſtridente foramine, longas
Eiaculatur aquas, atq; ictibus aëra rumpit.
Arborei fœtus aſpergine cædis, in atram
Vertuntur faciem, madefactáq; ſanguine radix
Purpureo tinxit pendentia mora colore.

SEN. *Hæc mihi uidentur anilia fabulamenta, quæ hyeme apud ignem puerulis recitantur.* BRA. *Fabulamenta uidentur, ſed quæ ſub tegmine philoſophiæ myſteria tegunt: & quæ poſſunt ſaltem teſtimonium reddere apud Romanos mora alba extitiſſe. Nam deinceps cum Thyſ-*

be ſe perimit, deos rogat ut arbor ſuæ cædis teſtis ſit: & ſicuti Pyrami *ſanguine tincta erat, etiam ſui ipſius ſanguine tingatur: propterea canit* Ouidius:

Vota tamen tetigere Deos, tetigere parentes,
Nam color in pomo eſt ubi permaturuit ater.

SEN. *His nugis omiſsis, ad rem noſtram redeamus.* BRA. Mora nigra. *Apud antiquiores autores alba mora non extant, ſed nigra ſolũ, quæ ſycaminea appellabantur, & ſycomora, id* Sycaminea. *eſt Aegyptia ficus, & mora rubi. Sycomorũ nõ habemus.* Sycomora. SE. *Arbor illa procera, quæ nũc* Ferrariæ *paſsim uiret, quam uulgus ſycomorũ appellat, nõ eſt ergo ſycomorus?* BRA. *Non equidẽ: eſt tamen ſycomorus procera arbor, ſed ficui ſimilis, quæ fructum moro maiorem, & ficu minorem gignit, dulcem, ſuauẽ, & qui granula non habeat ut morum.* SEN. *Igitur ſycomoro caremus.* BRA. *Caremus, ideo prætermittatur: extant apud nos mora nigra, quæ uulgò celſi mora uocantur, putant recentes ob* Mora celſi. *arboris celſitudinẽ celſi mora nuncupata eſſe, ſed apud antiquos abſoluto uocabulo mora dicuntur, & cùm mora dicuntur, hæc intelligunt, quæ etiam appellant ſycamina: quamuis hæc nomina Attica non ſint, ut* Galenus *libro ſecundo de alimentorum facultatibus docet. Sed (ut inquit) quibus placet Atticiſmus, his non placet medicæ artis ueritas. Ab* Arabibus *hæc mora, quæ à recentibus celſi mora dicuntur,* Tut *uocantur, ut ex* Serapione Tut. *capite* CXXXII. *de ſimplicium medicamentorum facultatibus colligere licet: eo autem loco* Galenum *adducit. Sunt igitur hæc mora, quæ ſupra arbores proceras naſcuntur, & quibus in menſe* Maij & Iunij *ueſcimur,*

&

& quæ aduerſari ſtomacho, & facile corrumpi Dioſco=
rides & Galenus *dicunt, ea quæ ab antiquis abſoluto uo*
cabulo mora dicuntur. Sunt prætere a mora bati, quibus Mora bati.
Galenus *&* Paulus *ad componendum* Diamorum *liben=*
tius utuntur. In *rubo naſcuntur multum differente Cal=*
lo. ab Hippocrate *maratha nuncupantur. Sed* Hermo=
laus Hippocratem *emendat, ut legendum non ſit* μαράθα ἀπὸ βάτου, *id eſt maratha à bato: ſed* μῶρα τὰ ἀπὸ Maratha.
βάτου, *id eſt mora à bato, id eſt rubo. Nos autem tria*
mororum genera in humilibus plantis naſcentia cogno=
ſcimus. V*num ſupra rubum: aliud ſupra idæum rubum.*
T*ertium quod uulgò mora campagnola appellamus, in=* Mora campagnola.
ter campos naſcitur & inter arua, humilis arbuſcula,
ſpinoſa, folia tamẽ rubi & eiuſdem generis morum duo=
rum, trium, quatuor, aut ad ſummum quinque acinorum
fert. SEN. Poſſunt'ne *hæc ad certa genera & commu=*
niora nomina duci? BRA. Duo *ſunt* Latina *nomina,*
quibus hæc omnia ſignificantur, rubus & ſentis. Plinius Rubus. Sentis.
hoc nomen rubus ſcribit, & eo utitur. Columella *hoc*
nomine ſentis utitur: ut apud Latinos *hæc duo nomina*
generalia ſint, rubus & ſentis: ſed apud Græcos *gene=*
rale nomen eſt βάτος. Propterea *cùm apud* Gale= Rubus caninus.
num, aut aliũ autorem Græcũ *legimus* μῶρα τοῦ βάτου, Rubus Idæus
hæc intelligimus. Sed noſtri his uocabulis differẽtias ad= Rubus terreſtris.
dunt, quod & Græci *prius fecere.* Nam *apud* Latinos *dif* Sẽtis caninus
ferentiæ ſunt, rubus caninus, rubus idæus, rubus terre= Sentis terreſtris.
ſtris, uel ſentis canis, uel caninus, ſentis humilis uel ter= Sentis Idæus
reſtris, ſentis Idæus. Græci *autem habent cynoſbaton,* Cynosbaton
baton Idæum, Chamæbaton. SEN. Nondum *edocuiſti,* Baton Idæum Chamæbaton

quid eſſent hæc mora apud nos. BRA. Nunc id agemus. Mora quæ in ſpinis ſunt ſupra rubos in ſenticetis, & pro tuendis noſtris aruis à beluis & hominibus, abſolutè mora rubi dicuntur, uel mora ſentis, uel mora ſentis canis, uel mora bati, uel batina. SEN. Hæc cognoſco: & his utor in diamoro. BRA. Dioſcorides dicit nuncupari
Mora vaticana. mora uaticana. ab Arabibus Suleich dicuntur, ut Sera-
Suleich. pio teſtis eſt, capite CXXIIII. ſui libri de ſimplicium medicamentorum facultatibus, præſertim ſi ipſum Galeno conferas, eo loco quo de rubo ſermonem habet. Adeſt & apud nos in foueis quæ agros diſterminãt, & alienos greges arcent, genus quoddam rubi breues ſpinas habens & tenellas, ipſaq; arbuſcula tenella eſt, & flexi-
Rubus Idæus. bilis, hoc genus rubus Idæus nuncupatur. SEN. Putabam in Ida monte ſolum naſci. BRA. Non dicitur Idæus quia ſolum in Ida monte naſcatur, ſed ob magnã copiam, quæ ibi uiret: tamen & in Ferrarienſibus ſenticetis Idæi rubi pullulant. SEN. Nos moris Idæi rubi, & rubi canis indiſcriminatim utimur. Dic autem quæ ſunt apud antiquos illa mora parua ualde nigra, quæ in aruis naſcuntur, & multum adſtringentia ſunt? BRA. À Græcis arbuſcula illa χαμαίβατος Chamæbatos, id eſt humilis rubus, uel terreſtris rubus, uel ſentis humilis nuncupatur. hoc eſt genus illud rubi, quod facit mora apud nos campagnola appellata, quæ nigra ſunt, parua, & ad ſummum quinq; granula coaceruata habent, de quo rubo Theophraſtus tertio de plantarum hiſtoria meminit, cùm inquit: ἔτι δὲ καὶ τοῦ βάτου πλείω γένη, μεγίστην δὲ ἔχοντα διαφοράν, ὅτι ὁ μὲν ὀρθοφυὴς καὶ ὕψος

ὕψος ἔχων, ὁ δὲ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ εὐθὺς κάτω νεύων. καὶ ὅταν συνάπτῃ τῇ γῇ, ῥιζούμενος πάλιν, ὃν δὴ καλοῦσι τινὲς χαμαίβατον. ὁ δὲ κυνόσβατον τὸν καρπὸν ὑπέρυθρον ἔχει, καὶ παραπλήσιον τῷ τοῖς ῥοιᾶς φύλλω. ἔστι δὲ δένδρου καὶ θάμνου μεταξὺ τὸ παρόμοιον ταῖς ῥοιαῖς. τὸ δὲ φύλλον ἀγνῶδες. *Quem ſi interpretari uelimus hæc dicit:* Amplius autem *& rubi plura genera maximam habentia differentiam, quod hic quidem rectus, & in altitudinem ſe habet, ille autem in terram & deorſum inclinans: & ſtatim cùm terram attingit, iterũ radicem facit, quem nõnulli chamæbaton, id eſt humilem rubum appellant. Ille autem, quem cynoſbaton, id eſt canis rubum uocant, fructum habet rubentem ſimilem illi punicæ, id eſt ſimilem cytino punicæ. Eſt autem medius inter fruticem & arborem, & punicæ ſimilis, folio amerinæ. Hæc* Theophraſtus. SEN. *Mihi uidetur* Theophraſtum *uoluiſſe noſtrum rubum caninum in altum erigi.* BRA. *Id quidem abſolutè non dicit: ſed ad alterum cõparatione facta, qui humilis & terreſtris appellatur, ideo dixit ipſum eſſe medium inter fruticem & arborem.* SEN. *Ex* Theophraſto *ſolum duo rubi genera ſumi uidentur, caninus & terreſtris: tamẽ adeſt & rubus abſolutè.* BRAS. *Apud* Dioſcoridem *tria genera* Bati, *id eſt rubi, uel ſentis tantum inueniuntur:* Cynoſbatos, *de quo in primo libro, quem* Serapio *capite* CXXV. Set *appellat, &* Batos *abſolutè, &* Batos Idæus: *de quibus quarto libro tractat. Sed batos abſolutè, id eſt rubus, & rubus* Idæus *nõ differunt, niſi ſpinis & loci abundantia.*

tia. Ideo apud Dioſcoridem ſolum duo rubi genera inueniuntur, Cynoſbatos, & Batos. Unde & Galenus de duobus ſolum tractat, de Bato VI. lib. de ſimplicium medicamentorum facultatibus, & de Cynoſbato VII. lib. Paulus & Aëtius eundem ordinem ſeruant: nam de Bato & Cynoſbato duobus locis tractant, & de rubo Idæo nuſquam, tanquã de eo qui non eſt diſtinctus à rubo niſi per teneritudinem, & ſpinas. Imò & Plin. ſolum de Cynoſbato & rubo diſſerit, quãuis lib. XXIIII. cap. XIIII. dicat Cynoſbaton habere folium ueſtigio hominis ſimile, & Idæum rubum tantum in Ida naſci, cum tamen apud nos ſit, & eo loco multa rubi genera enumeret, quæ re uera à Theophraſto, Dioſcoride, Gal. & alijs diſtinctæ plantarum ſpecies ponantur. SEN. Ignoro adhuc, quid per hunc tuũ inordinatũ diſcurſum inferre uelis. BRA. Hoc inferre intendebã, Theophraſtũ, Dioſcor. & alios Græcos ſibi ipſis conſentire, & eſſe tantum duo rubi genera, ſcilicet rubus abſolutè, uel rubus terreſtris, uel rubus humilis, & Cynoſbatos, id eſt rubus caninus, quæ duo genera tantum enumerantur: nam rubus Idæus ſaltem uiribus à rubo humili non differt: nec de illo Galenus, Paulus, aut Aëtius tanquam de re diſtincta tractãt. Nec impedit, quod Theophraſtus uidetur ſentire tria eſſe rubi genera, humilem, magnum, id eſt cani rubum, & mediũ: quia ad duo reducuntur. Imò & Galenus in II. lib. de Aliment. facult. ſolum de duplici rubi fructu diſſerit. Primo de rubo, poſtea de rubo canino. De rubo inquit: Rubi fructum noſtrates homines à bato, batinum uocant. & deniq; addit: Omnia porrò quæ ex mori ſucco medicamen

camenta componuntur, ex huius liquore parata effica=
ciorem uirtutem acquirunt: poſtea de rubo canis tra=
ctat, inquiens: Canis rubi fructus longe adſtringentior
rubi fructu exiſtit, ideoq; uentri ſupprimendo accom=
modatior. Ruſtici frequenter hunc exiſtimant tenui ali=
monia, uocantq; Cynoſbaton, id eſt canis rubum. Vt ergo
in hac re finem faciamus, & denique receptui canamus,
ſcito id genus ſentis aut rubi, quod chamæbatos, id eſt
humilis rubus à Theophraſto uocatur, à Dioſcoride, Ga
leno, Paulo, Aëtio abſolutè Baton dici, à Plinio rubum, à
Columella ſentem. Eſt autem id quod Mora campeſtria
à nobis uocata gignit, quæ inter campos naſcuntur, &
cum uindemia matureſcunt, nigraq; fiunt dulcia, & ad
ſummum v. aut vi. granula habentia. SEN. Illa ſunt,
quibus pro Bati moris in Diamoro conficiendo utimur.
BRA. Illa conueniunt, & ſumi debent. Illud autem quod
à Theophraſto dicitur Cynoſbatos, id eſt rubus canis uel
ſentis canis, eſt illemet rubus, de quo Dioſcor. Galenus,
Paulus, & Aëtius agunt, & eſt ille qui apud nos dici=
tur Roueda, qui in Ferrarienſibus foueis paßim inueni=
tur, ad arcendas belluas, & furaces homines à campis,
facitq; mora ad oliuæ magnitudinem. In Ferrarienſi ſo=
lo infiniti huius generis rubi inueniuntur. SEN. No=
uimus, ſed quid eſt rubus Idæus? BRA. Conſidera Fer=
rarienſis agri ſenticeta, rubos inuenies qui paruas ſpi=
nas habeant, raras, & qui magis tenelli ſint, & eorum
mora magis rubra ſunt. SEN. Frequenter uidimus ſi=
miles rubos, imò & ſine ſpinis inuenimus. BRAS. Hic
eſt Idæus rubus, qui in multis Italiæ partibus, præſer=

tim per Apenninum *ſine ſpinis uiret.* Ruſtici Medio*lanenſes huius rubi* Idæi *moris libenter ueſcuntur, nec ſpinas habet. ita in montibus* Mediolano *propinquioribus naſcitur.* Hæc *mora ab incolis* Namponi *proprio gentis uocabulo appellantur.* Hæc *de* Moris *tibi dicenda uidebantur: niſi in mentem ueniſſet* Seruium *per fraga,* Mora *quæ in herbis naſcuntur interpretari, in* Damœtæ *et* Corydonis *altercatione, cùm poëta canit:*

Qui legitis flores, & humi naſcentia fraga.

Siquidem terreſtria mora intelligit Seruius, *certè deceptus eſt.* At *ſi intelligit uera fraga quæ in* Triphyllo *naſcuntur, ipſe autē appellet mora in herbis naſcentia ob ſimilitudinem, quam fraga cum moris habēt,* Seruio *adſtipulamur: nempe multa ſunt, quæ cum moris affinitatē habent, & ex ſubſtantia granuloſa & acinoſa cōpoſita*

Mora de ſceni. *ſunt.* SEN. Quæ *ſunt apud* Auicennam Mora de *ſceni, quæ ipſe amara eſſe fatetur?* BRA. *Eáne intelligis, de quibus tractat lib.* II. *cap.* CCCCCII? SEN. *Ea intelligo.* BRA. *Aliàs quid eſſent dubitaui, ob id quod dicit,* Amarum *autem, quod nominatur* Morum *de ſceni: nulla autem mora amara inuenimus, ideo putabam in* Auicēnæ *patria mora aliqua amara eſſe: ſed poſtea animaduertimus, nihil aliud eſſe morum de* Sceni, *quàm id quod nos uocamus* Morum *celſi.* Morum *autem, quod ipſe appel-*

Alſirſedu. *lat* Alſirſedu, *& quod dicit ſecundū* Semicam *ficus currere, eſt* Sycomorus, *quem* Latini Aegyptiam *ficum uocant.* Propterea Auicenna *dicit magis loquendum eſſe de moro de ſceni, quàm de* Alſirſedu. Vnde *proprietates, quas ponit de moro de ſceni, omnes ſunt proprietates*

mori

mori celſi, uel mori abſolutè Dioſcoridis. SEN. Aliqui per mora de ſceni, bati mora intelligunt, alij mora cynoſbati. BRA. Hi mirè decipiuntur, quia de rubo capite CCCCCLXXIX. & ſimul de rubo, & rubo canis pertractat. Ideo apud ipſum nihil aliud intelligo, quàm quod Alfirſedu ſycomorus ſit, & morum de ſceni, Dioſcoridis morum ſit, quod uos celſi morum uocatis. Nec moueor, quod legatur eſſe amarum, quia interpres errauit, & debuit interpretari acidum. Id apparet ex hoc quod de eius Rob tractare uolens dicit eſſe acetoſum &c. SEN. Non poſſum non credere quod dicis, quoad ab alio melius edocear. Sed unum eſt in quo de Plin. miror, qui dicat Cynoſbaton habere foliũ ueſtigio hominis ſimile. BRA. Aliàs & ego admiratus ſum: ſed poſtea admirari deſij, multa folia conſiderãs, quæ ſimilitudinem ſoleæ habere uidentur. Theophraſtus dicit habere folia ἀγνοῦ: Hermolaus Barbarus legendum putat ἰχνώδες, id eſt humani ueſtigij forma, quia & hoc modo uiſus eſt Plin. interpretatus eſſe Theophraſtum, & eam lectionẽ habuiſſe. SEN. Miror etiam cur libro XXIIII. capite XIIII. Plinius dicat cynoſbaton ferre uuam nigrã, in cuius acino neruum habet, unde Neuros paſtos dicitur. BRA. In hac re ſi per neruũ lanam intelligat Plinius, uerum dicit, aut duritiem quandam in medio. Si quid aliud, quid ſit neſcimus, niſi cum Hermolao dicamus deceptum eſſe Plinium in Cynoſbato, quia Smilax aſpera, id eſt hedera ciliſſa, uuas modo labruſcæ habet, tamen ut Dioſcorides inquit, ab aliquibus cynoſbatos dicitur, ut in hoc uocabulo cynoſbatos decipiatur. Sed potius arbitror per neruum

Neurós paſtos.

neruum lanam, aut duritiem quandā: per uuam, Morum ipſum Plinium intelligere: nam Smilax uuam nigrā non habet, ſed rubram, & pulchro rubore inſignitam. SEN.

Rhamnus. *Plinius etiam uelle uidetur apud Græcos Rhamnum rubi ſpeciem eſſe.* BRAS. *Ita ſentit Plinius, tamen nullum autorem uidi (quod ſciam) qui rhamnum, aut lytium ſpeciem bati poneret: fortè quia propinquè naſcuntur, ideo Plinius ad rubi genus deduxit. Nunc breuibus receptui canamus, quum ab autoribus mora batina abſolutè dicuntur, mora intelligas, quæ uulgò campagnola appellamus.* SEN. *Semper illa accipio.* BRA. *Tamē alij ſunt, qui illa non accipiunt, ſed ea quæ dumetis ſupra cynos batos, id eſt rubos caninos naſcuntur.* SEN. *Quæ eſt horum differentia?* BRA. *Quia rubi canini morum magis adſtringit quàm humilis rubi. Scitoq́; alba mora per inſitionem fieri ſupra populum albam: ideo nouum inuentum eſſe. Quare non mirum, ſi de illo antiquiores non meminere.*

SENEX.

Rob nucum. *VEreor ne Rob nucum, quod Diamorum ſequebatur, de tam longa mora conqueratur. Ideo his*

Diacarydion. *omiſſis, ipſum contemplemur, quod Diacarydion à Græcis dicitur.* BRA. *Διακαρύων, non Diacarydion dici debet. In hac autem compoſitione quem ſequeris?* SEN. *Meſuen ſequor, quamuis & Hali, & Serapio, in ſpeciebus Rob, eandem compoſitionē faciant.* BRA. *Quomodo autem paras?* SEN. *Hoc modo ſecundum Meſuen:*

Recipe ſucci exteriorum corticum nucum in diebus canicularibus lib. iiij. decoque ipſum decoctione una: deinde adde mellis lib. ij. & decoque, donec incraſſetur, &

fiat

fiat ſicut mel. Hæc eſt prima compoſitio, quæ à Meſue conficitur. BRA. *Alias nunc proſequaris.* SEN. *Meſue in hoc Rob nucum quatuor intẽtiones ponit. Prima eſt, ſi hoc medicamen pueris exhibeatur, aut mulieribus, aut humidis natura, nihil aliud addit, quàm quod ſimpliciter dictum eſt. Secunda intentio, quando morbus eſt in principio, opus eſt ſtiptica immiſcere: ut ſunt roſæ & balauſtia. Tertia intentio, quando morbus eſt in ſtatu, opus eſt crocum & myrrham cõmiſcere. Quarta intentio, quando morbus in declinatione eſt, baurach, & ſal ammoniacus addenda ſunt. In his intentionibus Græcos imitatur. Hæc enim compoſitio illis exhibetur, quibus à capite ad pectus & cannã pulmonis materia acuta & ſubtilis defluit, quæ quandoq; eadẽ die ſuffocat, aut abſceſſum facit, qui breui perimit. Propter hoc Græci duas compoſitiones parant. Alteram Dianucis ſimplicis. Alterã Dianucis compoſiti. Videoq; Meſuẽ hanc ſuam compoſitionem ab Alexandro Tralliano accepiſſe. In mellis autem quantitate differunt, quia ex nucibus compoſitionem facit, ſicut etiam Diamorum fecerat: tamen coquendi modo conſiderato, in eandem ferè quantitatem ueniũt, quia in menſe Auguſti nuces accipit, & exteriores cortices detrahit, quæ in mortario contundit & exprimit, magmate proiecto ſuccum mediocriter decoquit, & pauxillum mellis addit, ut in compoſitione Diamorũ, & deniq; ad mellis conſiſtentiam elixat. In Diamoro autẽ accipit ſucci mororum ſextarios v. & ad mellis liquidi cõſiſtentiam coquatur: poſtea ſextarium j. mellis addit, & ad ſpiſſitudinẽ mellis coquit. Ita in compoſitione ex nu-*

Dianucis ſimplex.

Dianucis compoſitum.

cibus fiat, ſumantur v. ſextaria ſucci putaminis exterioris nucis, & bulliant ad ſpiſsitudinē mellis liquidi: poſtea addatur ſextarium j. mellis, & ad conſiſtentiam mellis deducatur. Poſtea Trallianus ea addit, quæ nos putamus Meſuen ad uerbum accepiſſe. Inquit enim infantibus & mulieribus & in principijs ſine aliquo addito eſſe exhibendum. In ſummo autem uigore addendā eſſe myrrham. In morbi uerò declinatione, ſulphura & nitrum addit. Meſue tamen differt, quia in principio roſas, & balauſtia commiſcet: Alexādro autem nihil. Paulus autem duplex Diacaryon facit, ſimplex & compoſitum. Simplex idem ferè eſt cum illo Alexandri & Meſue: nempe recipit ſucci cōtuſi corticis nucum uiridium cotylas quinq;, mellis cotylam unam, & coquatur ad diametrum, id eſt ad conueniens corpus, quod eſt ad ſpiſsitudinem mellis. SEN. Compoſitum nunc tractemus. BRA. Compoſitum quidem docet Paulus, & de compoſito ſeorſum ſcribit, quod nihil aliud eſt quàm ſimplex, cui ea quæ à Meſue accepta ſunt addit, & compoſitum uocat. Nempe, inquit Paulus, ab initio quidem ſtatim, & in uigore, in oris inflāmationibus miſcere oportet croci & aluminis uniuſcuiuſq; denarium j. myrrhæ denarios ij. In declinatione autem propter diſsipationem nitri denarium j. ſulphuris tantundem prædictorum quātum cum ſucci, tum mellis. SE. Mihi non placet in principio crocum commiſcere. BRA. Nec mihi. propterea arbitratus ſum, Paulum hoc modo intelligendū eſſe: Ab initio quidē ſtatim opus eſt uti ſimplici Dianuce, poſtea ſequatur: & in uigore miſcere oportet croci & aluminis uniuſcuiuſq; denariū j.

&

& hoc in principio non ponatur: ſed Alexandro concors in principio ſimplex detur: alia in alijs temporibus addantur, tuncq; à Paulo lib. VII. capite XII. Diacaryon compoſitum appellatur. De diacaryo etiam Galenus diffuſe lib. VI. de componendis pharmacis ſecundum loca agit. Imò Galenus huius compoſitionis inuentor fuit. Nullus enim ante ipſum ea uſus eſt. His autem omiſsis, alios ſyrupos proſequamur. SEN. Nullus ſyrupus eſt à prædictis diuerſus, quem in officinis habeamus, niſi medicus aliquis particularis unum ſibi finxerit, & pro ſe parari iubeat. BRA. De his nihil ad nos, quippe inſtitutum nobis erat eos ſyrupos tantum proſequi, qui & Ferrariæ, & per totam Italiam in communi uſu ſunt. Si quis autem unum ſibi fingat, eo utatur, & illum, ut ſibi uidetur, examinet, ſi componendi canones bene didicerit. SE. Solebamus & in officinis Rob de Ribes ſeruare, nunc autē non habemus, nec eo utimur. BRA. Et nullus eſt Ferrariæ qui habeat. Venetijs autem multi ſunt qui Riben ſeruant: tamen apud autores quid ſit incertum eſt. Nempe apud Theophraſtum, Dioſcoridem, Galenum, Oribaſium, Paulū, Aëtium quærens inuenire non potui. Minus apud Catonem inueni, Varronē, Plinium, Palladium, Columellam. Soli Arabes de hoc ſucco, & de ipſa herba uel frutice locuti ſunt. Nam Serapio capite CCXLI. de Ribes tractans, ſolos Mauritanos refert, & nullos Græcos. Aſſuetus autem eſt, quū Græci de aliqua re loquuntur, ipſos primò adducere: quum uerò nullum Græcum adducit, eſt Arabum inuentum, & res ſua propria. Riben autem ſecundum Iſaac eben Abraham deſcribit,

Rob de Ribes.

ſcribit, plantam eſſe quæ habeat capreolos recentes, rubros ad uiriditatem tendentes, & habet folia magna, lata, rotunda, uiridia, & habet grana, quorum ſapor eſt dulcis cum acetoſitate, & ipſa eſt frigida & ſicca in II. gradu, & ſignū ſuper hoc eſt acetoſitas eius, & ſtiptici tas: omnesq; autores, quos Serapio adducit inquiunt frigidam & ſiccam eſſe in II. gradu. Auicenna uerò in III. gradu dicit. Venetias quendam ſuccū ferunt, quem dicūt eſſe Riben, deferunt autē Alexandria Aegypti, inquiētes ex Damaſco prius Alexandriam allatū eſſe, & quod in Syria ingens copia naſcatur. Alij ex Coraſceni deferri tradiderūt. Vt autem de re ipſa agamus, ſcito arbuſculam quandam ex uarijs Apennini locis ad nos cōportari, quam riben appellant, & nunc in multis locis Ferrariæ habetur, & in multis hortis uiret: folium uitis habet, ſed minus inciſum, & paruos racemos facit: qui quando maturantur, rubri fiunt, & ſaporem acidum habēt, adeò ut ego putem in ſecundo gradu infrigidare & exiccare. Et etiam is ſuccus qui Alexādria Venetias affertur (meo iudicio) in ſecundo gradu potius quàm in tertio frigidus & ſiccus eſt. Ideò Serapioni potius quàm Auicennæ credimus. Quod autem nos riben uocamus, & nunc Ferrariæ, & Murani Venetiarum aliquibus locis, & Patauij, & Bononiæ uiret, Mauritanorum ribes eſſe non poteſt: quia inquiunt ſuum riben lata folia habere, magna, rotunda, uiridia. Sed folia apud nos uocati ribes, rotunda non ſunt, nec multum uiridia, ſed ad figurā foliorum uitis accedunt. Adde noſtrum ribē potius inter uuas numerari debere. Rhaſis autem in Almanſore ribē inter fru-

ctus

ctus cõputat, & fructũ eſſe iudicauit. At quia Serapio, capreolos recentes rubros ad uiriditatem tendentes habere dicit, & aliqui per capreolos racemos intelligunt, ideo in hoc, cum noſtro uocato ribe ſimilitudinem habere uidetur. Sed uideo Serapionem de ribe loqui tanquam de re ſibi incerta, & ſolum aliorum ſentẽtias ſequi. Ideo quid ſit, ex ipſo bene exprimi non poteſt. Ex alijs uerò autoribus adhuc minus, quia nullus eſt alius, qui riben pingat. Genuenſis ſolus Arabem quendã autorem citat, qui de ribe hoc modo loquitur: Eſt planta habens ſtipitem rubeum, ad uiriditatem decliuem, tenerum, cuius ſapor eſt dulcis acetoſitate mixtus, folia rotunda, uiridia, & magna, cuius granum petatur de Coraſceni, acidi ſaporis, de quo fit Rob. Hæc ille Arabs, quem Genuenſis citauit, cuius nomen eſt Albaui, ut hinc habeas, & hunc autorem inter fructus connumerare. Hoc admonere uolui, quia multi ſunt, qui ſuccum ex quadam herba eſſe dicunt, imò Gulielmus Placentinus riben, acetoſam herbã eſſe iudicauit, in eo deceptus, quia Meſue dicit, quod rob herbæ acetoſæ eſt in uirtute eius. SEN. Noſter igitur ribes, quem in hortis habemus, Arabum ribes non erit. BRAS. Non erit. SEN. Nec ribes apud Græcos, aut Latinos reperitur. BRA. Nec iſtud (quod ſciã). SEN. Quid eſt ergo, quod pro Ribe habemus? BRA. Intelligis'ne hunc, quem Alexandria Venetias deferunt, uel illum, qui ex Apennino petitur? SEN. Vtrunq;. BRA. De eo Ribe, quem habent Veneti, ex Syria Damaſcum, Damaſco Alexandriam, Alexandria Venetias comportatum, nihil aliud tibi dicam, quàm quod ſuprà ex Sera-

pione & Halaui dictũ eſt. De eo uerò qui ex Apẽnino aſfertur, apud antiquos quid ſit ignoro, im uiribus tamẽ cõuenire arbitror, quia ſapor manifeſtè oſtẽdit frigidũ & ſiccum eſſe, & etiã operationes: quare ad eadẽ ualet hic noſter Ribes ad quæ Damaſcenus. Damaſcenus enim (ut Auicẽna inquit) acetoſitatis citri, & omphacij uires habet. Quod & Serapio ſecundum Aben Meſuai teſtatur. Meſue etiã dicit eſſe in uirtute herbæ acetoſæ. Vnde pro Ribe, citri ſucco, omphacio, ſucco herbæ acetoſæ, aut noſtro uocato Ribe, qui in Apennino uiret, uti poſſumus. SEN. Ad quæ ualet? BRA. Ad ingentẽ calorem, & ſites ingentes, ad incendentes febres, ad profluuium ex bile: cardiacis ſuccurrit, uomitũ ſiſtit, appetitũ excitat, morbilos & uariolos ſanat, bilem extinguit, hæmorrhoidas ſedat, & ebrietati cõuenit: ad omnes abſceſſus peſtilẽtis morbi ualet, uiſum acuit: imò unum eſt ex his quæ in peſtilenti morbo plurimũ proficiunt. SEN. Egregius ergo eſt hic ſyrupus. BRA. Eſt equidem, & adhuc in maiori pretio eſſet, niſi citri ſuccum haberemus. Nunc uerò ad alios ſyrupos flectamus. SEN. De ſyrupis finitum eſt.

Senæ infuſio. BRA. Tam paucis utimini? SEN. Non pluribus niſi infuſionẽ ſenæ inter ſyrupos numerare uelimus. BRAS. Et cur nõ numerabimus? nam cõcoquẽdi uires habet, & ego alio ſyrupo mixta utor, ut ægro cõuenit, magno eius præſidio. Sunt autẽ in ea cõficienda Pharmacopolæ diſſidentes. Tu quomodo paras? SEN. Hoc modo, quẽ dicemus:

Recipe florum boraginis
Bugloſſæ } añ. ℥. j.
Violarum

Roſa

Roſarum rubearum) an. ʒ. j.
Aquæ fontis lib. j.
Mellis roſati colati vnc. ij.
Senæ vnc. ij.

Miſce & fiat infuſio ſecundum artē. BRA. Nihil aliud addis? SEN. Nihil. BRA. Alij ſunt qui gingiber miſcēt. SEN. Et ego id facio in hyeme ſcrup. gingiberis iniịcio. BRA. Semper addendum eſt: quia ob id additur, ut quædam frigida qualitas à Sena remoueatur, quæ uentriculū offendere ſolet, & flatus excitare: aliàs autem ob amaritudinem quam habet, uentriculo commoda eſt. Sed à quo autore accepiſti? SEN. A` nullo, quia magiſtralis compoſitio in hac officina à centum annis citra confecta, doctiſsimi medicæ artis: profeſſores ita indixere, deinceps patres mei & ego proſecuti ſumus. BRAS. Tua autem præcitata compoſitio ab alijs in pondere multum differt. Ita enim conficiunt alij:

Recipe Senæ electæ vnc. j.
Florum boraginis
Bugloſſæ
Violarum } an. ʒ. ß.
Roſarum rubearum
Gingiberis
Mellis roſati colati vnc. j.
Aquæ fontis vnc. vj.

Fiat infuſio ſecundum artem. SEN. Hi mihi uidētur paucißimam aquæ quantitatem accipere: opus enim eſt duas uncias ad minus reſolui, ideo quatuor tantū ſupererunt. BRA. Alij uerò hoc modo parant:

Recipe Senæ optimæ		vnc.	j.
Gingiberis		ʒ.	ß.
Florum uiolarum	an̄.	ʒ.	j.
Buglosſæ			
Boraginis			
Roſarum			

Deinde hoc modo conficiunt: Senam in x. aquæ fontis libras inijciunt, & ebullitione una ebullire faciunt: deinde ſupra alias res ſcilicet flores & gingiber, quæ in uitreato uaſe ſint, decoctum illud uerſant, & uas adeò obturant, quod nihil reſpirare poßit. Itaq; per IIII. horarum ſpatium dimittunt: deinde percolāt, & in hoc quod deſcendit inijciunt mellis roſati vnc. iiij. SEN. Hi igitur mel roſatum in infuſione non ponunt. BRA. Non ponunt, nec poni debet, ſed facta expreßione addendum eſt. Inter ſe præterea differunt, quoniam hi ſenæ folliculos, illi folia: alij indiſcriminatim folliculos & folia recipiunt, prius tamen pediculis, & paruis feſtucis ablatis. Alij Senam ebullire non faciunt, ſed cum aqua ipſa feruet, in eam ſenam inijciunt: deinde hanc aquam ſimul & ſenam in uitreatum uas inijciunt, in quo flores & mel roſatum poſita ſint. Alij non ſemidrachmam Gingiberis, ſed ſcrupulum imponunt, & per x. horas in infuſione relinquunt. SE. Quid igitur in tanta confuſione agi oportet? BRA. Hoc, quod nunc explicare conabimur. Sicut ſena apud antiquos incognita erat, & (ut Auerrois inquit) noua compoſitio eſt à recentibus excogitata quæ in atrabilarijs paßionibus, ſcabie Gallica, lepra, pſora, & eiuſdem generis alijs multum proficit, quæ ab

atra bile dependent: propter hoc flores, quos cordiales appellant, addidere. In hac autẽ infuſione ego nunquam prætermittendum putarem polypodium, ad intentionem ſenæ, & paſſulas atq; ſebeſtẽ, ueluti ea quæ aluum emolliunt: quod & in hac infuſione requiritur: ubi etiã poſſum, flores citrorum, aut limonum, aut narantiorum addi facio. SEN. Ergo & ſimplicium pondus & parandi modum edoceas. BRA. Hic eſt:

Recipe Senæ optimæ, ſimulq; ſint folliculi & folia, ſed folliculi folia excedant, & ſit ſena ex oriente potius quàm ex Liguria aut Appulia delata: nam perfectior eſt orientalis: neq; multum antiqua ſit, imò quanto recentior, tanto melior, vnc j.

Gingiberis Radix una parua, uel ad pondus	ʒ.	ß.
Florum boraginis. De bugloſſa curæ nõ ſit, quia borago eſt uera bugloſſa }		
Violarum }	ãn. ʒ.	j.
Roſarum rubearum }		
Citrorum, uel limonum uel narantiorũ, ſi habeãtur.		
Polypodij	ʒ.	ij.
Paſſularum	vnc.	ß.
Sebeſtem	nu.	x.

Et ſi quis domi hanc infuſionem conficiat, loco Sebeſtẽ, pruna damaſcena exiccata accipiat, & hoc modo fiat: Sumatur libra aquæ fontis feruentiſſimæ, quæ in uitreatum uas, in quo omnia prædicta inſint, inijciãtur: poſtea uas optime obturetur, & per decem horas dimittatur, deinde exprimatur: ſed de melle roſaceo an miſceri de-

beat nec'ne, medicus ſecundum intẽtionem ægritudinis, uel miſceat, uel omittat: nam ad perfectionem infuſionis non exigitur. Si autẽ commiſcere uoluerit, ſint quatuor unciæ mellis roſati. Tamen conſuetudo eſt, ſemper infuſionem alicui ſyrupo immiſcere, ut affectioni alteræ quæ in ægro reperitur, conuenit: fortè mel roſatum conueniet, tunc illo uti poteris. Non mihi autem placet, ſenam in infuſione ebullire, quia ex ſena ſuperficiales partes ſolum expetimus. Si quis uerò ſenam in feruentem aquam inijcere uoluerit, & ſtatim aquam cum ſena ſupra flores immittere, nihil refert, modo ſena nõ ebulliat. Hæc autem infuſio fit, ut horum ſimplicium uires in aqua recipiantur. Nam infuſiones quãdoq; fiunt, ut malitia alicuius medicamenti ſimplicis reprimatur: Quandoq;, ut uires alicui medicamento condonentur: Quandoque, ut medicamentum lubricum efficiatur: Quandoq;, ut uires ſimplicium in aquam recipiantur, quod in hac infuſione ſenæ fit. De his uerò infuſionum modis antiquiores non tractauerunt: ſed Meſue capite III. ſummæ ſecundæ in canonibus uniuerſalibus has infuſiones abundè edocuit. SEN. *Quot uncias huius infuſionis propinare poſſumus?* BRA. *Quandoq; tres, quandoq; quatuor, quandoq; ſex exhibeo, ut his cõuenit, quibus propinatur. Ratio quoq; habẽda, eſt ſi ſola, aut cum alio ſyrupo mixta bibatur: & an multum, uel parum euacuare conueniat. Sed commune pondus eſt, quod euacuat ſimul, & digerit iiij. uncias exhibere: nam huic mirè proficit cui potui datur.* SEN. *Tu frequenter ea uteris, qua de cauſa?* BRA. *Quoniam frequentes atrabilarios incido, quibus ipſa cõuenit.* SE.

Audiui

Audiui, quod uentriculum offendat. BRA. *Et id Meſue capite* XV. *de ſimplicium medicamentorum facultatibus aſſerit.* SEN. *Quomodo fieri poteſt, cùm ipſe Meſue calidam in principio ſecundi, & ſiccam in primo dicat?* BRA. *Imò & ſubamara eſt ſena: quæ qualitas uentriculo prodeſſe ſolet. Sed partes quaſdã flatuoſas habet, quibus illi obeſt. hoc autem facile remouetur, quia gingibere addito, partes illæ euaneſcũt. Ideo uel hyems ſit, uel æſtas gingiber continuè addi debet. Quod autem uentriculum offendat, quiſquis in ſeipſo facile experiri poterit, ſi hãc infuſionem ſemel abſq; gingibere bibat: nam ſtatim in eius uentriculo flatus excitabuntur. Iubeo plerunque, ut ipſam infuſionem ex iure capi aut pulli conficiãt: & his multum proficit qui ſumunt.* SEN. *Imò hoc uidetur eſſe Meſue documentum.* BRA. *Ita certe eſt, propterea & quandoq; iubeo ex ſero capræ parari, ut docet Meſue, & tunc mire proficit affectionibus cutaneis ex ſalſa pituita, & aliqua atræ bilis miſcella. Hæc de Sena. Quæ cum inter ſyrupos ultimo loco enumerata ſit, oro te (niſi aliquo negotio occuperis) hac nocte mecũ dormias, non ut Tityrus Melibœum inuitauit, fronde ſuper uiridi, ſed molli ſuper pluma, aut (ſi mauis) lana.* SEN. *Quædam negotia ſunt mihi expedienda. Cras ſummo mane huc accedam, ut Pilularum compoſitiones aggrediamur. Nempe mihi inſtitui, nunquam deſiſtere, ſed tibi perpetuò moleſtus eſſe, quoad hæc compoſita tuo examine perpenſa ſint. Vale nunc, & quieta nocte fruaris.* BRA. *Et tu quoque.*

FINIS.

INDEX RERVM,

quæ in hoc libello continentur.

A

Acetum mulſum 182
Acetum ſcylliticum 190
ἄκανθα λευκὴ 143
Acantha Aegyptia 145
Acantha Arabica ibid.
Aegyptia ficus 212
Aleſanginæ ſpecies 176
Alba ſpina 143
Aleſangine quid ſit 177
Alſirſedu 218
ἀπόζεμα 19
Aqua pluuialis 84
Aqua fontis 85

B

Bombaſo 37
Βάτος 213
Βάτος Idæus ibid.
Bedeguar 142
Bombycina ueſtis 36
Bombyx 37. & 40

C

Caprea 25
Cardamomum maius 179
Calenum 205
Calena uina 206
Charmeſinus color 45
Chamæbatos 213
Chermes 42
Κίττα 54
Κίσσα ibidem
Cichoreum 162
Coccus 42
Κόκκος βαφικὴ 45
Coccus infectorius 48
Cocci tria genera apud antiquos 48
Coccus ſcolecion ibidem
Coccus ilicis ibidem
Cortex radicis an ſumẽdus ſit, an tota radix 99
Cotonus 37
Cynoſbatos 213

D

Defrutum 204
Diamorum ſimplex 199
Diamorũ compoſitum 201

Dia

Diamorũ compoſitũ Alexandri 209
Diacarydion 220
Diacoryon ibidem
Dianucis ſimplex 221
Dianucis compoſitũ ibid.
Dorcas peregrina 25
Dundebe 162

E

ἔψημα 204
Eupatorium Meſue 139

F

Folij loco quid ſumẽdũ 141
Fraga 218

G

Gazella 25
Goſipina 35. & 37
Gonſopion ibid.
Grana 44

H

Heil 178
Hepſema 204
Hepſeton 205
Hydroroſatum 67
Hydromalum 120. & 177
ὑδεὰ 20

I

Iuleb uiolatum ex aqua ui ignis eliquata 79
Iuleb uiolatũ ex ſucco uiolarum 80
Iu ibidem
Iuleb iuiubinum 84

L

Λευκοκάνθα 143
Locus Meſue reſtitutus 92

M

Malatia prægnantium 54
Maratha 213
Μέταξαμ 38
Mel roſatum ex ſucco roſarum 68
Mel roſatum ex infuſione roſarum ibidem
Mel roſatum quadruplex 71
Mel roſatum colatum & non colatum 72
Mel uiolatum colatũ 198
Mellacium 205
Miua Cydoniorum 175
Miſch 25
Muſcus 24
Mora alba 210
Mora nigra 212
Mora celſi ibidem
Mora bati 213
Mora uaticana 214

Mora campagnola 213
Mora de ſceni 218
Mucharus roſarum 67
Mucharus uiolarum 78
Myrtetum 165
Moſchus Venerem excitat 29

N

Namponi 218
Necydalus 36
Neuros paſtos 221

O

Omphacomeli 124
ὠφέλημα 20
Oxymel 94
Oxymel ſimplex 180
Oxymel dieuchis 183
Oxymel compoſitum 187
Oxymel Iuliani 188
Oxymel ſplenicum ibid.
Oxymel procalculoſis ibid.
Oxymel ſcylliticum 195
Oxymel ſcylliticum compoſitum 195
Oxyzachara 197
Oxyzachar ibidem

P

Præpotio 18
Propinatio ibidem
Πρόπομα ibidem

R

Radices an cortex, an tota ſumenda 99
Radechio ſylueſtris 162
Rhamnus 220
Rhodomel 73
Rhodoſtacte 75
Rhoeti ibidem
Rob 203
Robub ibidem
Rob nucum 220
Rob de Ribes 223
Rubus 213
Rubus caninus ibidem
Rubus Idæus 213.214
Rubus terreſtris 213

S

Sacolla 178
Suchaha 142
Sapa 203
Scolecion 48
Secaniabin 182
Senæ infuſio 226
Σέσελος 204
Seris 162
Seris ſylueſtris ibidem
Sericum 30
Serica. 82

Seres

Seres 31
Ser ibidem
Sentis 213
Sentis canina ibidem
Sentis terreſtris ibidem
Sentis Idæa ibidem
Seta 30
Σιϱικόν 38
Sireum 205
Species aleſanginæ 176
Spina alba 143
Squingebin 182
Stangebin ibidem
Suleich 214
Sycaminea 212
Sycomora ibidem
Syrupus de corticibus citri 17
Syrupis] an antiqui uterentur ibidem
Syrupus de acetoſitate citri 52
Syrupus de ſtœchade 56
Syrupus roſatus ſimplex 64
Syrupus roſatus ſimplex de ſucco roſarum 65
Syrupus roſatus ſimplex de infuſione roſarum recentium 66
Syrupus roſatus ſimplex de infuſione roſarum ſiccarum 68
Syrupus roſatus ſolutiuus 69 & 75
Syrupus alter ſolutiuus roſatus 70
Syrupus ſolutiuus ex floribus perſicorum 71
Syrupus uiolatus compoſitus 77
Syrupus uiolatus ex infuſione uiolarum 78
Syrupus uiolatus de ſucco uiolarum 80
Syrupus uiolatus ex decoctione uiolarum, ibidem
Syrupus iuiubinus ſimplex 84
Syrupus iuiubinus compoſitus ibidem
Syrupus de papauere ſimplex 90
Syrupus de papauere compoſitus ibidem
Syrupus de quinq; radicibus 93.106
Syrup.acetoſus ſimplex 94

Syrup

Syrupus acetoſus cum radicibus 98
Syrupus de duabus radicibus cum aceto ibid.
Syrupus de duabus radicibus ſine aceto ibid.
Syrupus de quinq; radicibus 106.93
Syrupus biſantinus ſine aceto 110
Syrupus biſantinus cum aceto ibidem
Syruporum acetũ recipientium ordo 111
Syrupus acetoſus diarhodon 115
Syrupus acetoſus diachylon ibidem
Syrupus acetoſus de ſuccis herbarum 116
Syrupus de pomis ſimplex 117
Syrupus de pomis Sabor 121
Syrupus de agreſta 124
Syrupus de fumo terræ 126
Syrupus de abſinthio 129
Syrupus de mentha 131
Syrupus de epithymo 133
Syrupus de eupatorio 136
Syrupus de liquiritia 148
Syrupus de hyſſopo 150
Syrupus de praßio 153
Syruporum pectoraliũ ordo ibidem
Syrupus de capillis Veneris 155
Syrupus de calamẽtho 156
Syrupus de endiuia Gentilis 157
Syrupus de endiuia ſimplex 159
Syrupus de ſucco endiuiæ ibidem
Syrupus de endiuia compoſitus ibidem
Syrupus de cichorea Nicolai ibidem
Syrupus de cichorea Gulielmi Placentini 161
Syrupus myrtinus 163
Syrupus myrtinus ſimplex ibidem
Syrupus myrtinus compoſitus ibidem
Syrupus de matricaria 166

Syrupus de artemiſia 167
Syrupus myrachinus 172
Syrupus nenufarinus compoſitus 174
Syrupus nenufarinus ſimplex ibidem

T

Taraxacon 162
Tut 214

Z

Zucharum uiolatum 198
Zulapon 80

FINIS.

LVGDVNI,
Excudebat Ioannes Pullonus
aliàs de Trin.

BIBLIOTECA
UNIVERSITARIA
FARMACIA
MADRID